Anul VI. Nr. 3 Iulie—Septembrie 1934

P II.
6

ARHIVELE BASARABIEI

REVISTĂ DE ISTORIE ŞI GEOGRAFIE

A

MOLDOVEI DINTRE PRUT ŞI NISTRU

Sub conducerea d-lor
T. G. BULAT şi C. N. TOMESCU

Această publicaţie apare cu sprijinul moral şi material al p. s. episcop VISARION al Hotinului.

BIBLIOTECA DOCUMENTARA
Str. Kirileanu-Piatra Neamţ
Nr. 24.698
Data 936.878

CHIŞINAU
TIPOGRAFIA „TIPARUL MOLDOVENESC"
1934

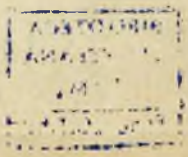

Anul VI. Nr. 3. Iulie—Septembrie 1934.

Arhivele Basarabiei

REVISTĂ DE ISTORIE ŞI GEOGRAFIE
A
MOLDOVEI DINTRE PRUT ŞI NISTRU

Scutelnicii din Ţările Româneşti la 1810

de T. G. BULAT.

Prin scultelnici se înţelegea, în trecutul acestui neam, oamenii scutiţi de biruri, şi daţi în slujba bisericii, sau fruntaşilor ei, precum şi a diferitelor grade boiereşti. Ei erau scoşi din tabela visteriei şi nu erau deci urmăriţi de slujbaşii Domniei, spre a-şi plăti dările.

Aşa cum se întâţişau, scutelnicii constituiau o clasă de oameni, cari încurcau socotelile Ruşilor, cotropitori în 1810. Fiind informaţi, că s'au făcut şi oarecare abuzuri în sensul, că unii boieri stăpâneau mai mult de cât au dreptul, că unii fii de boieri, fără cinul boierii, au scutelnici, iar unele din jupânese, posedă astfel de slugi încă trăindu-le bărbaţii, ei cer deslușiri Divanelor. Acestea răspund, dând liste de toţi scutelnicii din ţară. In Ţara Românească se găseau în total, la această dată, 18.509. In Moldova erau mai puţini. Aci, numărul lor atingea suma de 11.619. Ruşii încep controlul şi şicana. Proprietarii de suflete înaintează plângeri Intre aceştia găsim pe-o Elena Ipsilanti. pe Ştefan Vasile Piscopescu, doctor în medicină, pe Iohann Paschaly, doctor în medicină. care plecase la Constantinopole în timpul năvălirii lui Pasvantoglu şi-şi pierduse scutelnicii, pe Ştefan Văcărescu, pe Paharnicul Alexandru Comănanu, pe Smaranda Filipescu şi alţii. Constantin Samurcaş, devotat ca totdeauna, propune Senatorului să fie chemaţi toţi scutelnicii (socotelniques) şi să li să schimbe „pecetluiturile". In chipul acesta se va putea şti numărul exact al scutiţilor.

BIBLIOTECA JUDEŢEANĂ NEAMŢ
Fond „G.T.K."
P. II. 6

După multe discuții Divanul Țării Românești, în frunte cu Mitropolitul Ignatie, înaintează o listă în care se face „arătare dă cam câți scutelnici să cuvine a să orândui fieșcăruea boer".

Modalitățile din Moldova le aranjează Gavriil, Mitropolit și Exarh.

Interesul acestor mărturii constă, mai ales, în faptul de a cunoaște situația clasei scutelnicilor. De o însemnătate egală este și aflarea numărului și persoanelor cari reprezentau, la începutul secolului trecut, protipendada, cât și osatura administrativă a Țărilor române. Materialul este bogat și sugerează cititorului avertit multe realități istorice apuse.

I.

Către Ex-sa Domnul adevărat sfetnic de taină sinator, și cavaler Crasno Milașevici prezident Divanurilor Moldovii și Valahii. Dela întâio Divan și comitet al Prințapatului Țării-Românești.

Predlojaniea Ex-tale cu No. 437 cu cinste primind Divanul au înțeles cererea ce face a să trimite Ex-tale catastiv atât pentru câț scutelnici au unii din boerii cei cu cinuri mai mulți peste cât li să cuvine a-i avea după cinul boerii, i de câți scutelnici au unii deși feciori de boeri, ce sânt fără cin de boerie, i pentru unile din giupânesile văduve, de câți scutelnici au mai mulți peste cea ce li să cuvine a avea, pe jumatate dintrai cinului boerii bărbaților d-lor, cât și pentru unile din jupânese ce au scutelnici încă trăindu-le bărbații. Care foi scoțându-să din catastih ce s'au mai dat să trimite precum mai jos să arată :

a) Katastih de toți scutelnicii ce sânt la fieșcare asemenea ca celalalt catastih ce s'au mai dat.

b) Foaie de câț scutelnici au unii din boeri mai mulți peste cei ce li să cuvine a-i avea după cinul boerii.

g) Foaie de câți scutelnici au unii din feciori de boer ce sânt făr de cin de boerie.

d) Foaie de câți scutelnici au unile din giupânesile văduve mai mult peste cea ce li să cuvine a-i avea pă giumătate, dintrai

[1]) „*Dela*" nr. 1714/1810 Arhiv. Senat. Chișinău.

cinului boerii barbaţilor d-lor, atăt cei ce li s'au lăsat din vreme de Domni, căt şi de cei ce s'au dat la unile de la Iolie lt 808 şi păr la Ghenar leatul 810 în care foaie să arată şi două trei giupănese numai ce au scutelnici după cărţi cărora le trăesc bărbaţii.

1810 Mai 21.

Al. Ungrovlahiei Ignatie
Iosif Argeş Gr. Ghica
Evstratie Creţulescu, Const. Bălăcean, Const. Varlaam vistier Ion Comănean.

II.

1810. *Catastih de scutelnici mănăstireşti i boereşti şi ai altor obraze, atăt cei după catastih, cum şi cei după hrisoave i cărţi precum înăuntru arată*

Suma ce după vechiul obicei o să cuvine a avea fieşcare după cinul boerii.	Suma ce l-au avut fieşcare făcuţi în vremea Domnii.	Suma ce au fost în vistierie d-lui vistierului Varlaam.	Suma ce s-au mai dat a unii alţii de la Iolii lt 808 până la Ghenar lt 810.	Suma ce să află acum la fieşcare.	Căt lipseşc la unii din cei ce li să cuvine a avea după cinu.	
Liodi	Liodi	Liodi	Liodi	Liodi	Liodi	ARHIEREI
80	80	80	—	80	—	Prea Sf-sa Părintele Mitropolitu
50	50	50	—	50	—	Părintele Râmnicu
50	50	50	—	50	—	Părintele Argeşu
50	50	50	—	50	—	Părintele Buzău
10	10	10	—	10	—	Părintele Tevaidos, la dajdie fiind mort
10	10	10	—	10	—	Părintele Iliupoleos
10	10	10	—	—	—	Părintele Titopoleos la dajdie mort
10	10	10	—	10	—	Părintele Pogonianis
10	10	10	—	10	—	Părintele Sevastis
5	5	5	—	5	—	Părintele Hrisopoleos
25	25	25	—	25	—	Spitalu Manăstirii Colţii
10	10	10	—	10	—	Mănăstirea Arhimandritu

10	10	10	—	10	—	Mănăstirea Şăgarcea
5	5	5	—	5	—	Mănăstirea Sinaea
5	5	5	—	5	—	Mănăstirea Zoodahu Pighi
10	10	10	—	10	—	Bis. Maichi Precisti i David
4	4	4	—	4	—	Arhimandritu Filateos
4	4	4	—	4	—	Eclisiarh Anton
22	22	22	—	22	—	Clirici Mitropolii
—	—	—	10	10	—	Vlădica Lofciu
—	—	—	10	10	—	Igumenu Samoilă ot mănăst. Mihai Vodă
—	—	—	2	2	—	Popei Hriso eclesiarhul biser. gospod
80	80	80	—	—	—	Beizade Costache Racoviţă dajdie mort
80	80	80	—	80	—	Beizade Grigorie Ghica
80	80	80	—	80	—	Beizadea Costache Caragea

Vel banii.

80, 80, 80, —, 80 [1]) d-lui Dumitraşcu Racoviţă, d-lui Manolache Brancovean, d-lui Manolache Creţulescu, d-lui Costache Ghica, d-lui Costandin Filipescu vistier, Radu Golescu, Isaak Ralet, Radu Slătinean, Ştefan Văcărescu, Dumitraşco Racoviţă, Costand. Creţulescu, Barbul Văcărescu, Grigore Brâncoveanu, Grigore Ghica, Istrate Creţulescu, Costand. Bălăceanu, Petrache Ritoridis, Manolache Lahovari, Barbu Ştirbeio.

Vel Logofeţi.

(Acelaş număr de scutelnici) d-lui Costandin Dudescu, Dumitrache Racoviţă, Dumitrache Bibescu, Grigore Bălean, Ioan Comănean, Iordache Slătinean, Costand. Caliarh, Dumitrache Ghica la dajdie mort, Scarlat Grădiştean.

Vel vistieri.

(Acelaş număr de scutelnici, adică câte 80) d-lui Costand. Varlaam, Teodorache Văcărescu, Ioan Moshu, Mihalache Manu, numai Grigore Filipescu are 80, 70, 70, 10, 80.

---

[1]) Unde sunt cifrele la fel nu le mai repetăm, pentru economie.

Vel posteln.

80, 80, 80, —, — Dumitrache Varlaam la dajdie. 25, 25, 25, 55, 80 — slăvitul dragoman Manuc dă păhărnicie.

Vel cluceri.

40, 40, 40, —, — Ianache Mavrodin la dajdie mort.

40, 40, 40, —, 40 Stane, Ioan Vlădoianu, Cornea Brăiloio.

40, 40, 40, 40, 80 Fotache Ştirbei.

40, 40, 40, —, 40 Dumitrache Brăiloio, Nicolae Glogovean, Const. Haralamb, Ştefănică, Costand. Brăiloio, Alexandru Roset, Toma Creţulescu, Cost. Otetelişanu, Ioniţă Fălcoian, Alex. Neculescu, Vasile Lăcustean, Ioan Brezoian lăsat soţii.

40, 25, 25, 25, 15 Mihalache Racoviţ.

40, 40, 40, 40, 80 Iordache Creţulescu, Iordache Golescu, Ioan Faca. —, —, —, 25, 25, Şărban Murguşanu dă Domnul Mavroghene clucer. 40, —, —, 15, 15, 25 Costache Teologul 40, 40, 40, —, 40, Drăghici Otetelişan, Nestor. 40, 60, 60, 20, 80 Iordache Filipescu. 40, 40, 40, —, 40 Nicolae Filipesc, Alexandru Ghica, Nicolae Văcărescu, Mihalache Grecean, Dumitrache Ralet, Cost. Socotean, Grig. Grecean. 40, 20, 20, 20, 40 Iordache Rasti. 40, —, —, 20, 20, 20, Ioan Ritoridis. 40, 2, 2, 18, 20 Grigore Ralea.

Vel paharnici.

25, 25, 25, —, 25 Cost. Roset, Nicolae Golescu, Iordache Mavrodolu lăsat soţii, Ioniţă Creţean, Ioan Ştirbei, Cost. Grădiştean, Ioan Gănescu, Ştefan Catargiu, Grigore Romanitis, Ionache Golescu, Stan Făean, Gheorghe Argintoian, Scarlat Mihalescu, Ştefan Belu, Alexandru Creţulescu, Pană Costescu, Manolache Hrisoscoleu, Dumitrache Necolescu, Mihalache Filipescu, Hristodor Niculescu, Nicolae ... zet medeln. 25, 14, 14, —, —, — Alexandru Persiean la dajdie mort. 25, 25, 25, —, —, 25, Alexandru Comănean, Iordache Boearoglu. 25, 25, 25, 39, 64 Scarlat Roset. 25, 6, 6, 19, 25, — Gheorghe Bengescu. 25, —, —, 25, 25 Cost. Fotino. 25, —, —, 10, 10, 15 Ilie.

Vel stolnici.

20, 20, 20, —, 20, — Grigorie Asan, Grigorie Paleolog, 20, 25, 25, —, 25, — Dumitrache Ştirbei. 20, 6, 3, 9, 10, 10 Ioniţă Bălăcescu. 20, 20, 20, —, 20, — Dumitrache săn medeln. Ştefan. 20, 10, 10, 10, 20 Cost. Caragea. 20, 20, 20, —, 20 Nicolae sin stolnic Gheorghe Creţean, Alexandru Nenciulescu, Cost. Predescu, Gheorghe Palada, Alexandru Fălcoianu, Cost. Cioranu, Alex. Filipescu, Sandu Golescu, Cost. Golescu, Şărban Grădiştean, Grigorie Grădiştean, Ştefan Bujurean. 20, 10, 10, —, 10, 10 Cost. ot Dudeasca. 20, 20, 20, 60, 80 Ştefan Costescu. 20, 20, 20, —, —, — Iancul Ghiolbează la dăjdie mort, Apostolache lăsaţi soţii, Ionachi zet comis lăsaţi soţii. 20, —, —, 5, 5, 15 Nicoli.. 20, 10, 10, 10, 20 Grigore Dona. 20, 10, 10, 10, 20 Ionache zet Razu. 18, 18, 18, —, 18, — Matei Cantacuzino, Costache Grecean, Costache Rasti. —, —, —, 10, 10 Biv vel armaş Mateio.

Vel sărdari.

14, 14, 14, —, 14 Nicolaie zet Evdochin, Nicolae Serezli, Costache Mihalache, Dimitrie Polizu, Nicolae Diamandi, Şărban Racoviţă lăsat soţii, Vasile Izvoranu, Mihalache Arion, Mihai Grecean, Stroe Tărnovean, Chiriţă Căplec, Scarlat Cerchez, Cost, Chiţoran, Anton Michea, Preda Bujorean, Cost. Hagi Pashale. Iordache Neculescu lăsat soţii, Răducanu Caramailan, Nicolae Lipănescu, Petrache Gomea, Cost. Orescu, Răducan Fărcăşanu, Asanache Robescu, Iamandi brat episcop Buzău, Spirea Braţu, Alexandru Bengesc, Nicolae Toplicean, Răducanu Oroşanu, Cost. Creţulescu, Ştefan Teodoru, Anton Grecu 14, 14, —, —, —, 14 Iane Nicolau 14. 7, 7, —, 7, 7 Costache Pandiea lăsaţi soţii. 14, 14, 14, —, 14, — Ioan Ganea. 14, 8, 8, —, 8, 6 Iordache Zamfiroglu lăsaţi soţiilor, 14, 5, 5, 9, 14, — Cost. Cernăvodeanu. 14, 2, 2, 6, 8, 6 Cost. Vulturesc. 14, 5, 5, 9, 14, — Iancul Cocorăscu. 14, —, —, 14, 14, — Manolache Coridălescu, Cost. Moldovean, Iancu Călinescu. 14, 2, 2, 12, 14 Barbul Viişorean. 14, 14, 14, 11, 25 Iordache Deşliu.

Vel medelniceri.

12, 12, 12, —, 12, Cost, Păianul, Scarlat Romanitiș, 12, 7, 7, —, 7, 5. Gheorghe Făean, 12, 12, 12 —, 12 Chiriac Arbuz, Iamandi zet Fote vameș, Teodor Arcuda, 12, 12, 12, —, 10, 1. Matei Ciupelnițean, 12, 12, 12, —, 12, Grigore Merișăscu, 12, 5, 5, 7, 12 Nicoli Roșca, 12, 12, 12, —, 12 Cost. Caclica, Ianache Sămbotean, Gheorghe Mariuțean, Dimitrie Costacopolu, Nicolae Rafailă, Sevastiean. 12, 8, 8, 4, 12 Simion Pește icarul 12, 12, 12, —, 11 Costache Breazoian, Alexandru Vilara, Nicolae Gigărtu, Manole, Alexandru Pală, Ioniță Boerescu, Ioniță Colfescu, Grigore Palade, Grigore Făian, 12, 5, 5, 7, 12, Sandu Cornățean, Constandin Ioan, Ianache Papadolu, Chiriac ot Divan, Spiridon Condicar vist., Alexandru Lămotescu, Grigorie Bujureanu, Iordache Tufeanul, Ianache Sterian, Matei Grecean, Dumitrache Broștean, Ioan Socolescu, Mihalache ce au fost capichehaie, Ștefan zet Arion, Ioan Cărlova, 12, 12, — 5, 7 Costandin Micșunescu, 12, 12, 12, —, 12. Andrei Nenciulesc, Florea Ecstraciutaru, Drăgoi, lasați soțiilor, Ianache Rahtibanu 12, —, —, 12, 12. Iancu Mavrodoolu, 12, — , — , 6, 6, Mihalache Pandazoolu mort, 12, — , — , 12, 12 Cost. Almăjanu, 12, —, —, 12, 12, Panaite ot Buzău 12, — , — , 9, 9, 3 Nicoli. 12, —, —, 12, 12 Răducanu Bengescu, 12, 10, 10, 2, 12 Zamfir Băltean.

Vel slugeri.

10, 10, 10, —, 10 Panait Băbean, Ioniță Merișăsc, Amza Jăean, 10, 4, 4, 6, 10 Toma zet Cărstica, 10, 10, 10, —, 10 Nicolai Bălăcean, Răducanu Grecean, 10, 3, 3, 7, 10 Nicolae zet Micăilă, 10, 10, 10, —, 10. Scarlat Izvoranu, Scarlat Greceanu, Nicolae Brăiloio, Dumitrache Cornilie, 10, 3, 3, —, 3, 7. Daniil, 10, 10, 10, —, 10 Cost. Lupea, Iordache Rudean, Gheorghe sin Mehtupciu, Dimitrache Lerescu, Răducanu Poenaru, Cost. Mănăilă la dajdie, Cost. Dragodan, Barbul Dinculesc, Scarlat Chițoran, Alexandru Mincu, Mihai Bărbătesc, Nicolaie Anton, Draghicean Borănescu 10, 3, 3, 7, 10 Țănache Țarțane, 10, 3, 3, 7, 10 Anastase Urlățean, 10, 10, 10, —, 10 Iancul Maimarolu, Gheor-

ghe Boldescu, 10, 3, 3, 7, 10 Dumitrache proin. saraf, 10, 10, 10, —, 10, Gheorghe Bali, Nicolae Papazolu, Dumitrache Topulicean, Iordache zet Dascalu Dragnei, 10, —, —, 10, 10 Ianache Bozian, 10, 10, 10, —, 10 Iordache Becescu, Ioniţa Grecean, 10, 4, 4, 6, 10 Iamandi Chirca, Filip, Dragomir Ulescu, Gheorghe Valean, Marin Butculescu, Răducan Voinescu, Cost. Oletelişan, 10, 2, 2, 8, 10, Drăghicean Băbean 10, 10, 10, —, 10 Cost. Buzescu Gheorghe Crăsnaru, Ştefan Brailoio, Ştefan Lăcustean, Teodor de panduri, Panait Matrache lăsaţi soţii, Grigore sin post Manolache Tautesc, Dumitrache Borănescu, 10, —, —, 10, 10 Nicolaie Grecean, Antonache Teohari, Stavri Grecu, Iancul Fotino, Costache Grecean, Grigorache Brailoio, Nicolaie Filitis vist (?) mitropolitu Dositee. 10, 5, 5, 5, 10 Cost. sin ecclisiarh, 10, 3, 3, 7, 10 Cost. Băltean.

Vel pitari.

6, 6, 6, —, 6, —, Costache Vlasto, Velcea, Hristodor Bălan, Dumitrache Măldăresc, Iordache Caramănlău, Dumitrache Hătmănesc, 6, 3, 3, —, 3, 3, Dragomir Nădăean, 6, 6, 6, —, 6 Ioniţă Rafaelă, Stanciu Săşăsc ot Gorj, Nica Vlădesc, Ianache Perdicaru 6, 6, —, —, 6, Petrache, 6, 6, 6, —, 6, Ioniţă Lipănescu, Ştefan Voinescu, 6, 6, 6, —, —, Mihalache Perdicaru la dajdie mort, 6, 6, 6, —, 6 Cost. Tigvean, 6, 6, 6, —, —, 6 Panaite i Samurcaş, Gheorghe Argintoean, 6, 6, 6, —, 6, —, Iordache Drăgoescu, 6, 6, 6, —, —, 6 Lambru, 6, 7, 7, —, 7, Aleco Rătescu 6, 6, 6, —, 6 Gheorghe, 6, 6, 6, 4, 10 Dumitrache Berindeio, 6, —, —, 6, 6, Grigore Garbovean, Răducanu Stănescu, Ioniţă Ghimpeţean 6, —, —, 8, 8, Ioniţă Făean, Haralamb, 6, —, —, 4, 4, 2 Nicolaie, 6, —, —, 7, 7 Ioniţă Gigărtu, 5, 5, 5, —, 5 Gheorghe Coţofean, Gheorghe Socotean, 5, 2, 2, —, 2, 3 Cost. Vieroşean, 5, 7, 7, —, 7 Nicolae Mihaio, 5, 5, 5, —, 5 Caloean. 5, —, —, 6, 6 Matei Popescu. 5, 5, 5, —, 5 Ilie Rătescu, State Condorat. 5, 4, 4, —, 4 Răducanu Sefendache. 5, 5, 5, —, Iordache Arabolu, Dumitrache Slătinean, Cost. za slujtori Neagoe Drăgulinescu, Grigorie Săftoio, Stavri, Anton, Alexandru Uiescu, Cost. Calistrat, Nicolae Giorescu, Ştefan Tămăşescu,.

Cost. Mavrodin, Gheorghe Vlădescu, Chiriță Costandin, Toma Delean. 5, 4, 4, 1, 5 Tanase Movilă. 5, 3, 3, —, 1, 4 Voico mort. 5, 6, 6, —, 6 Grigore Negru. 5, 5, 5, —, 5, Ioniță Șonțu. 5, 2, 2, 3, 5 Ianache Brătiean. 5, 4, 4, 2, 6 Cost. Băjăscu. 5, 5, 5, 15, 20 Ivan zet Menșăsc. 5, 5, 5. 15, 20 Nicolae zet Arion. 5, —, —, 6, 6 Enciul.

Cluceri za arie.

5, 4, 4, —, 4 Iordache Parepen. 5, 5, 5, —, 5 Iamandi Racoviță, Ștefan sin pahar Alexandri, Ioniță Greceanu, Mihalache Dedulede, Iancul Glava, Cost. Iliaș. 5, 2, 2, —, —, 5 Dumitru Sandulache. 5, 5, 5, —, 5 Ioan Trapezundios. 5, 2, 2, —, 2, 3 Nicolae Zaroene. 5, 5, 5, —, 5 Iordache Mavrodin, Iordache Vărzaru, Ianache Petrescu, Panait ot Cămpean.

Vel vameși.

5, 5, 5, —, 5 Nicolae viteu medeln. Stefan, Anastase Gheață. 5, —, —, 5, 5 Marco Iancul biv vel căminar za ocne.

Vt. logofeți.

6, 2, 2, —, 7, 4 Barbul Brătășanu. 6, 3, 3, —, 3, 3 Cost. Poienar. 6, 4, 4, —, 4, 2 Marinache. 6, 6, 6, —, 6 Ștefan Bălăcean. 6, 6, 6, —, 6 Anastase Condalescu. 6, 3, 5, 4, 2 Iacovache. —, —, —, 20, 20 Ioan Văcărescu. 6, —, —, 10, 10 Ianache Haftă. 6, —, —, 6, 6 Alexandru Vlasta. —, —, —, 5, 5 Cost. Broștean.

Vel vistieri.

6, 7, 7, —, 7 Nițul Măldărescu vel vistier. 6, 4, 4, —, 4, 2 Stoica Urlățean. 6, 6, 6, 4, 10 Cost. Borănescu. 6, 4, 4, —, 4, 2 Grigore Otopean. 6, 4, 4, —, 4, 2 Scarlat Grecean. 6, 3, 3, —, 3, 3 Nicolaie Periețean, Diamandi Arsache 6, 2, 2, —, — Pashal Bagdatlau la dăjdie mort. 6, 3, 3, —, 3, 3 Manole ot banu Ghica, Cost. Sărățean. 6, 6, 6, —, 6 Alexandru Carabulea. 6, 4, 4, —, 4, 2 Iamandi sin Nehtulciu. 6, 6, 6, —, 6 Pană Băbean, Manolache Radu. 6, 5, 5, —, 5, 1 Dumitrache Cornilie ot Bucov. 6, 6, 6, —, 6 Alexandru Paraschevan. 6, 5, 5, —, 5, 1 Ioniță Lățean. 6, 6, 6, —, —, 6 Nicolae ot logof. Samurcaș. 6, 5, 5, 1,

6 Ursache ot Gorj. 6, 5, 5, —, 5, 1 Ştefan Măicănescu. 6, —, —, —, 6 Zamfirache. 6, 6, 6, —, 6, — Nicolae Teodoru, Scarlat Măinescu, Petre Portărescu. 6, 5, 5, —, 5, 1 Costache ot d-lui post Anton. 6, —, —, 6, 6 Răducanu Hrisoscoleu. 6, —, —, 6, 6 Dumitrache Drăgulinescu, Nicolae ot Dragomanu Manuc. 6, —, —, 4, 4, 2 Ioniţă ot d-lui vist. Filipescu. 6, —, —, 4, 4, 2 Ioan Urşanu. 6, —, —, 6, 6 biv vel gramatic Alexandru Dinculescu.

Tr. logoteţi.

3, 2, 2, —, 2, 1 Şărban Budiştean. 3, 3, 3, —, 3 Marin ot Dudescu, Ştefan Rămnicean, Răducanu ot clucer Dumitrache. 3, 4, 4, —, 4 Iancul Basma. 3, 2, 2, —, 2, 1 Zamfir ot Craiova, Gheorghe Cernătescu, Petre. 3, 3, 3, —, 3 Părvul Grămescu. 3, 3, 2, —, 2, 1 Răducanu Dărvăreanu. 3, 3, —, —, 3 Nicolae Stan, Nicolae Nica. 3, 3, 2, —, 2, 1 Gheorghe Lehliu. 3, 3, 3, —, 3 Teodorache Cloşcă 3, 2, 2, —, 2, 1 Cost. Botean. 3, 3, 3, —, 3 Grigore Izvoranu, Sandu Dăscovean, Mihai ot depertament. 3, 3, —, 3 Alex. Olănescu. 3, 5, 5, —, 5 Stanciu ot d-lui banu Costache Ghica 3, 3, 3, —, 3 Cost. Nenişor. 3, 4, 4, —, 4 Răducanu Tocilescu. 3, 3, —, —, —, 3 Anastase brat vlădica Sevastupoleos. 3, 2, 2, —, 2, 1 Marin ot vistierie. 3, 3, 3, —, 3 Toma Sefendache. 3, —, —, 4, 4 Ioniţă Voinescu. 3, —, —, 3, 3 Grigore Drugănescu. 3, —, —, 4, 4 Petrache ot Cremenalion. 3, —, —, 3, 3 Nica Musceleanu, Ioniţă ot episcop. Buzău. 3, —, —, 3, 3 Cost. Andronescu, Grig. Greceanu. 3, 4, 4, 1, 5 Ioniţă Rudean. 3, —, —, 3, 3 Hristodor Lapati, Grigore Stoenescu. 3, —, —, 2, 2 Ioan Broscaru. 3, —, —, 3, 3 Vasile ot Gorj, Matei ot Teleajăn. 3, —, —, 4, 4 Mihai Rămniceanu. 3, —, —, 3, 3 Ioan Stoenescu, Dincă Bărsăsc.

Tr. vistieri.

3, 4, 4, 1, 5 Barbu Movilă. 3, 4, 4, —, 4 Costache Razu. 3, —, —, —, —, 3 Costand. Fărcăşanu. 3, 3, 3, —, 3 Iamandi Dieamancea. 3, 5, 5, —, 5 Ioniţă Stanomirescu. 3, 4, 4, —, 4 Iordache Gănescu. 3, 3, 3, —, 3 Nicolae Popescu. 3, 4, 4, 6, 10 Hristodor. 3, 4, 3, — 3 Tănase Petrescu. 3, 3, 3, —, 3 Toma,

Matei Bucovean. 3, 4, 4, —, 4 Tănase Carabulea, Hristache proin samaș. 3, 3, 3, —, 3 Pârvul Merișan. 3, 2, 2, —, 2, 1 Ioan Unguren. 3, —, —, —, , 3 Gheorghe Poenaru. 3, —, —, 4, 4 Ioan Gioresc. 3, —, —, 6, 6 Gheorghe Șontu. 3, —, —, 4 4 Răducan Păclean. 3, —, —, 4, 4 Barbul. 3, —, —, 3, 3 Ioan sin medeln Costandin ot Dolj. 4, 4, 4, —, 4 biv. log. za vist. Dona Cojăscu. 6, —, —, 6, 6 biv vel post Costache Cozoni.

Tr. postelnici.

3, 2, 2, 1, 3 Vasilache Cioranu. 3, 3, 3, —, 3 Iacovache Amira.

Logofeți agești i ai politii.

3, 3 3, —, 3 Iacovache, Ioniță Grigoriu. 3, 4, 4, —, 4 Nițul Lămotescu. 3, 2, 2, —, 2, 1 Panait Moshu. 3, —, —, 3, 3 Nicolae Pardalos. 3, —, —, 5, 5 Nițul zet Petrică logof.

Căpitani za dorobanți.

6, 2, 2, —, 4, 4 Nicolae Sterian. 6, 6, 6, —, 6 Petre. 6, 3, 3, —, 3, 3 Cost. sin clucer Lupu. 6, —, —, 4, 4, 2 Iordache Ungureanu. 6, —, —, 4, 4, 2 Răducanu zet Cost. logof za taină.

Căpitani za letegii.

4, 4, 4, —, 4 Ianache Mardagiu. 4, 3, —, —, —, 4 Mirea Perieșean. 4, 3, 3, 3, 6 Teodorache. 4, 3, 3, —, 3, 1 Costand. Teodor. 4, 4, 4, —, —, 4 Anton Hiotu. 4, 3, 3, —, 3, 1 Stanciu Gogălnicean.

Vătati za aprozi i ceauși și alți zapcii ai Divanului i ai visterii.

3, 3, 3, —, 3 Mihalache zet clucer Dumitrache. 3, 4, —, —, —, 3 Ianache. 4, 4, 4, —, 4, — Nicolae Chițoran, Gheorghe Băltean vatafi za vist. 3, 3, 3, —, 3 Iane ot d-ei Cocoana Dragomăneasa sardar, Dumitrache Paciurea. 4, 4, 4, —, 4 Costache sin pah. Alexandri biv văt. za Divan. 5, 5, 5, 10, 15 Grigore Filipesc biv. vataf za vist. 4, —, —, 5, 5, Dionisie biv. văt. za Divan. 2, 1, 1, —, 1 biv. vel. spăt. Dumitrache Toplicean. 2, 2, 2, —, 2 biv. răhtivan Ianache zet Poenaru.

Ceauşi spatăreşti i ageşti.

3, 4, 4, —, 4 Hristache Chircă. 3, 2, 1, —, 1, 2 Dumitrache Miuleţ. 3, 3, 3, 11, 14 Alexandru Palade. 3, 2, —, —, —, 3 Gheorghe brat şatr Nicolae Arion. 3, 2, 2, —, 2, 1 Gheorghe Coadă, Nicolae Fărămiţesc zet Chiţovan. 3, —, —, 3, 3 Cost. Pleşoianu. 5, —, —, 5, 5, — biv. vorn. dă harem Iordache. —, —, —, 30, 30 Polcov Fote Calafat.

Polcovnici

4, 4, 4, —, 4 Dumitrache Balaura. 3, 3, 3, —, 3 Dumitrache Stoinescu. 3, 2, 2 ,—, 2, 1 Vasile Chinoci. 2, 2, 2, —, 2 Sandu Varzarul Iamandi Zihno. 3, 3, 2, —, 2, 1 Ianache Lăcustean lăsaţi soţii. 3, 3, 3, —, 3 Nicolae ot Târgovişte. 2, 2, 2, —, 2 Ioniţă Strâchinescu. 3, 3, 3, —, 3 Istrate Sileştean. 2, 2, 2, —, 2 Ioniţă Ciupescu lăsaţi soţii. 3, 3, 3, —, 3 Cost. Brezean. 2, 2, 2, —, 2 State Lambru, Hurmuz, Răducanu Lăcustean lăsaţi soţii, Cost. za seimeni. 4, 4, 4, —, 4 Dimitrache Titean. 3, 3, 2, —, 2, 1 Anghel Piscupescu. 3, 3, 3, —, 3 Dumitrache Ghizdăveţ. 2, —, —, —, —, 2 Scarlat Dascălesc. 3, 3, 3, —, 3 Panait za târg. 3, 3, 3, —, —, 3 Barbu Probat. 3, 3, 3, —, 3 Dumitrache Garbovicean. 3, 3, 2, —, 2, 1 Ioan za Târgovişte. 2, 2, 2, —. 2 Cost. za Ciocli. 3, 3, 3, —, 3 Zamfir za târg. 3, 3, 3, —, 3 Teodorache za poteră. 3, 3, —, —, —, 3 Hristache za Cerneţi. 3, 3. 3, —, 2, 1 Ilie Comănean za târg. 3, 3, 3, —, 3 Iordache za Târgovişte. 3, 3, 2, —, 2, 1 Nicolae za pod. 3, 3, 3, —, 3 Barbu Bucşan. 4, 4, 4, —, 4 Ştefan za vănători. 3, 3, 3, —, 3 Costea za Târgovişte. 2, 2, 2, —, 2 Costache za târg. 2, 2, —, —, —, 2 Matei za ciocli. 3, 3, 2, —, 2, 1 Ştefan Bărsescu. 2, 2, —, —, —, 2 Matei. 2, 2, 1, —, 1, 1 Mihaio. 2, 2, —, —, —, 2 Fote. 3, 3, 3, —, 3 Ioniţă Hătmănesc. 2, 2, 2, —, 2 Ioniţă Mălăndroio. 3, 3, 3, —, 3 Cost. ot Vâlcea, Moise ot Văleni, Petrache, Iordache Balotă. 4, 4, 4, —, 4 Ioniţă Plăviean. 3, 3, 2, —, 2, 1 Ioniţă Dâmbrovicean. 3, 3, 2, —, 2, 1 Costache Petrescu. 4, 4, —, —, —, 4 Vasilache Negru. 2, 2, 2, 3, 5 Grigore Basma. 2, 2, 2, 1, 3 Matei Ialomiţean. 3, —, —, 3, 3 Dumitrache ot Văleni. 3, —, —, 3, 3 Panait ot Târgovişte. 3, —, —, 3, 3 Hrisav, Mihalache,

Vt. comişi i vt. pitari.

2, 2, 2, —, 2 Marin. 3, 3, 3, —, 3 Atanasie. 2, 2, 2, 4, 6 Nicolaie Blehan. 2, 2, 2, 2, 4 Geani. 2, —, —, 3, 3 Iane Grecu. 2, —, —, 3, 3 Portărescu. 2, —, —, 3, 3 Stan Repezean. 2, —, —, 3, 3 Gheorghe. 2, —, —, 5, 5 Leonard. 2, —, —, 4, 4 Ianache biv comişi. 1, 1, —, —, —, 1 Cost. biv. v. comis.

Vt. armaşi.

2, —, —, —, —, 2 Dumitrache Viişorean. 2, 2, 2, —, 2 Ianache brat Done. 2, 2, 2, —, 2 Anastase Matrache. 2, —, —, —, —, 2 Teodor. 3, 3, 3, —, 3, — Hristodor Săvescu, Dumitrache Zatrean, Ianache sin Dascalu Ioan. 2, —, —, 3, 3, — Răducanu Sărdănescu. 2, —, —, 4, 4 Dumitrache Deşliu. 2, —, —, 10, 10 Grigore Macaroană. 2, —, —, 3, 3 Ioan. 2, —, —, 4, 4 Şerban Magheru ot Gorj.

Tr. armaşi.

1, 1, 1, —, 1 Toma Moldovean, Cost. sin Saraf. 3, 3, 3, 1 4 Canela. 2, 2, 2, —, 2 Manole vt. port. 1, —, —, —, —, 1 Dumitrache vt. sluger.

Doftori.

10, 10, 10, —, 10 Silivestru, Costandin, Manolache, Cost. Caracaş, Dimitrie Marco, Panaiotache.

[Urmează].

DIFERITE ŞTIRI DIN ARHIVA CONSILIULUI EPARHIAL-CHIŞINĂU

de CONST. N. TOMESCU

Situaţia de drept internaţional a mănăstirilor din Basarabia după 1812

Cel de al doilea guvernator civil al Basarabiei, generalul Garting, se vede nevoit să se intereseze despre averile ce au aci mănăstirile din Moldova, închinate locurilor sfinte, din moment ce află că stareţii lor urmăresc să vîndă acele moşii şi pâmînturi, după desfacerea Basarabiei de Moldova, şi chiar unii le-ar fi şi vîndut. Guvernatorul într'o adresă nr. 6037 din 7 Decembrie 1813, către mitropolitul Gavriil, observă că singurul art. 7 din tratatul de pace, despre răşluirea Basarabiei, se referă numai la aşezarea aici a unor anume supuşi, mahomedani şi ortodocşi, şi despre averile lor, dar despre averile m-rilor nu se prevede nimic. Deci, era nevoie să hotărască aici forurile superioare ruseşti. El roagă pe Gavriil, ca cel ce cunoaşte bine pricina, «fost şeful principal în Moldova în domeniul spiritual» ca să-i dea informaţiuni la următoarele întrebări: 1. căror anume locuri sfinte sunt închinate mănăstirile moldoveneşti, care posedă moşii şi pămînturi în Basarabia; 2. cu cît e datoare fiecare mănăstire să trimită din venituri embaticul la acele locuri; 3. ce destinaţie urmează să se dea restului de venituri mănăstireşti, potrivit diatelor ctitorilor, cari «şi'au pus averile lor la dispoziţia m-rilor, pentru fapte plăcute lui Dumnezeu»; 4. pe ce anume temei îs datori stareţii m-rilor moldoveneşti să stăpîniască m-rile şi averile lor aflate în provincia basarabeană; 5. şi mai cu seamă «au ei oare dreptul sau puterea să vîndă şi să schimbe aceste posesiuni basarabene dela sine, fără încuviinţare precisă a autorităţilor lor su-

perioare și dela cine se cuvine să li se dea, ori stăpânirea duhovnicească locală din Moldova, ori patriarhia din Constantinopol», și așteaptă guvernatorul și alte asemenea știri, cu care să lumineze problema și în fața înnaltei autorități, căreia i se va adresa „pentru a da cuvenita soluționare" despre acele averi mănăstirești.

Mitropolitul Gavriil îi răspunde pe larg după o săptămînă, și copia acestui răspuns o înnaintează pe lîngă o adresă, prințului Galițîn, oberprocurorul sinodul, tot în acele zile.

Mitropolitul la începutul răspunsului său își reamintește de conținutul adresei guvernatorului și dă apoi aceste informații tot pe puncte, în ordinea de mai sus.

1. M-rile moldovenești, închinate cari au moșii în Basarabia sunt : Galata, Cetățuia, sf. Sava, Bîrnova, Bistrița și Pobrata, care aparțin Mormîntului Domnului ori scaunului patriarhului din Ierusalim ; apoi m-rile : Frumoasa și sf. Parascheva sunt ale m-rei din Sinai ; m-rea Golia aparține moșii Vatopedului din muntele Atos ; m-rea Dobrovăț e a m-rii Zograf din muntele Atos ; m-rea Ocna aparține m-rii Ivirului din muntele Atos ; m-rea Ioan Gură de aur este a unei m-ri din Albania, în Turcia ; m-rea Dancul aparține m-rei Xeropotamului din muntele Atos ; iar mănăstirile : Neamțu, Slatina, Rîșca, Pîngărați, cari de asemenea au moșii în provincia Basarabiei, nu-s închinate nicăiri, ci sunt în seama mitropolitului Moldovii; chiar și însăși mitropolia Moldovii și episcopia Hușilor au oarecare moșii în stânga Prutului.

La punctul 2 ; cîți bani, sub denumirea de embatic trebuie să trimită fiecare mănăstire la acele locuri, e cu neputință de precizat, deoarece primii igumeni ai acestor m-ri, pe temeiul hrisoavelor bogaților voevozi și ale unor persoane particulare, care ș-au testat acestor m-ri averile lor, erau datori a folosi veniturile lor mai întăi pentru întreținerea și hrana monahilor, apoi pentru împodobirea bisericii și reparația clădirilor mănăstirești, cît și pentru ajutorarea săracilor și creșterea orfanilor, adecă în școli ; și, în sfîrșit, ce mai rămînea ei trimiteau la acele locuri cărora erau închinate aceste m-ri, care, în schimbul acestor ajutoare, erau datoare a trimite igumeni sau stareți cinstiți și înțelepți ca pildă preoțimei de aici și pentru conducerea mănăstirilor și a averilor

lor, potrivit voinţii ctitorilor şi donatorilor. Acum însă e altfel. Igumenii veniţi mai întâi trimit la acele locuri embaticul hotărît prin contract, iar pe celelalte venituri, sub nume de nevoi mănăstireşti, le întrebuinţează unde vor şi nu dau nimănuia socoteală; şi cum acei igumeni se schimbă des şi la fiecare schimbare fac un alt legămînt sau contract, mărind sau micşorînd preţul embaticului, potrivit împrejurărilor şi vederilor celor ce contractează şi a celor ce încheie contractul, apoi la acele locuri se trimite sumă inegală şi nepermanentă. „Cît am fost eu ca autoritate supremă în latura duhovnicească în Moldova şi Valahia, reînnoisem canoanele şi orînduelile în aceste m-ri, cu ştirea şi voia majestăţii sale imperiale, avînd în vedere canoanele bisericeşti şi dorinţa ctitorilor sau a ziditorilor mănăstirilor. Apoi, pentru egalarea embaticurilor trimise la locurile din străinătate, potrivit cu starea fiecărei mănăstiri închinate, eu am avut întenţia să dau anume dispoziţie şi s-o supun sf. Sinod spre cercetare şi aprobare; ţinînd seama că unele m-ri cu venituri mici trimiteau embatic mare, iar altele avînd mari venituri trimiteau mai puţin, eu voiam, pentru apărarea dreptăţii, să fixez a se trimite a 10-a parte din venituri în genere, iar celalalte venituri să fie lăsate spre a fi folosite pentru întreţinerea m-rilor în cuvenita stare bună şi pentru fapte plăcute lui Dumnezeu; iar în cîte un caz extrem şi pentru ajutorarea pămîntului Ţării, cum s'a şi întîmplat în vremea cînd s-a cerut o contribuţiune în războiul tracut, că şi m-rile au plătit o sumă respectabilă de bani, spre uşurarea locuitorilor; însă a realiza asemenea planuri nu mi-au îngăduit împrejurările vremii ce a urmat.

Prin lămurirea aeestui punct se explică şi cel de al 3-lea, adecă; după trimiterea embaticului, celelalte venituri mănăstireşti trebuesc folosite pentru repararea clădirilor m-reşti, la împodobirea lăuntrică, întreţinerea monahilor, ajutorarea săracilor şi alte fapte plăcute lui Dumrezeu sub controlul autorităţii duhovniceşti.

In privinţa punctului 4, adecă: pe ce bază stareţii m-rilor moldoveneşi trebuie să stăpîniască moşiile şi pămînturile aflate în provincia Basarabiei? aceasta depinde de dispoziţiunea ce se va lua cu înaltă învoire. Se pare însă că stareţii m-rilor, presupu-

nînd că ei sunt tutorii moşiilor aparţinînd m-rilor, şi executorii de testamente, trebuie să le stăpînească pe acelaş temei ca şi boierii moldoveni, cari au aici moşii. Ca pildă la aceasta poate sluji Bucovina, anexată Austriei dela Moldova, unde unele m-ri moldoveneşti au moşii şi le stăpînesc ca şi boierii moldoveni cari au moşii acolo.

La punctul 5: să vîndă, să amaneteze şi să schimbe averile m-reşti nu au nici un drept nu numai stareţii vremelnici ai m-rilor, ci şi întreg soborul de monahi ai acelor locuri, cărora le sunt închinate, nici însuş patriarhul, care de asemenea este şeful vremelnic al clerului, iar nu ca moştenitor, întrucît moşia mănăstirească nu este proprietatea şefilor, ci este avere bisericească, menită spre fapte bune, întru veşnică continuare, şi deaceea legile cele vechi au hotărît ca să nu se vîndă şi nici să se înstrăineze moşiile bisericeşti şi mănăstireşti şi anume: cel al VII-lea sinod icumenic, canonul 12: „după porunca sf. Apostoli: ceva vîndut din averea bisericească sau mănăstirească de episcop sau igumen nu-i vîndut cu dreptate, şi cel ce face aceasta, episcop sau igumen, să se caterisască". Se mai adaugă la aceasta: partea II din cartea Kormciaia, cap. 44, al. 2 al noilor porunci ale împăratului Justinian, în cap. 2 spre sfîrşit zice: „Nu vor fi vîndute imobile m-reşti, adecă satele şi viile, căci acestea se numesc imobile". Apoi şi în decursul vremii, prin gramatele patriarhale şi ale voevozilor ce stăpîneau în Moldova, cît şi prin testamentele ctitorilor, se opreşte desăvîrşit de a vinde sau ipoteca averile mănăstireşti. Din acestea reese că nu numai stareţii m-rilor sau autoritatea duhovnicească în Moldova, dar încă nici chiar patriarhul, precum s-a zis mai sus, nu-i în drept să permită vînzarea averilor m-reşti; pot a se volosi de venituri, potrivit prevederilor testamentare, precum rezultă şi din referatul, înnalt aprobat, despre înfiinţarea eparhiei Chişinăului, unde este aprobat embaticul m-rei locale Căpriana, ce se trimite la m-rea Zograf. [1])

Din toate cele scrise mai sus se poate conchide pe ce bază s-ar cuveni să rămînă averile m-reşti, ce aparţin m-rilor, ce se

[1]) Vezi „Arhivele Basarabiei" nr. 1/1929.

află în Moldova dincolo de Prut, adecă: mi se pare că acelea trebuiesc a fi socotite fără înstrăinare aparţinînd acelor m-ri, potrivit documentelor ce se află la ele; dar nici să le vîndă, nici să le zălogiască şi nici să le schimbe nu li se dă voie stareţilor acelor mănăstiri, căci prin aceasta se calcă şi orînduelile bisericeşti şi testamentele celor ce au testat, cu arătarea voiei spre care lucru s-au lăsat averile lor, iar la preschimbare, natural că şi testamentele, ca acte de avere, trebuie să intre în mîinile acelora, cărora li se schimbă, de aceea se şi înstrăinează de m-re astfel de lucru, ce trebuie să rămînă veşnic în mănăstire, spre veşnica pomenire şi împlinirea voiei, potrivit dorinţii bine plăcute lui Dumnezeu a celor ce au testat. Apoi, întrucît aceste moşii sunt menite de testamente nu numai pentru întreţinerea m-rilor, ci şi pentru alte fapte plăcute lui Dumnezeu în pămîntul, unde se află ele, precum la ajutorarea săracilor şi la educaţia tineretului, iar pe lîngă acestea, cum ocîrmuirea locală apără a lor întregime şi neatingere, cu dreptul s-ar putea hotărî ca din toate veniturile averilor ce aparţin m-rilor care se află în Moldova, o parte s-o primiască acele m-ri, iar cealaltă să fie întrebuinţată pentru şcoala duhovnicească de aici şi spitalul obştesc. In atare prevedere intră şi moşiile mitropoliei Iaşilor şi ale episcopiei Huşilor, ca averi bişericeşti, ai căror arhierei eparhiali sunt economi vremelnici, iar nu stăpîni moşteni.

Iar pentru ca suma veniturilor anuale să fie adusă exactă la cunoştinţă, spre înlăturarea orcăror abuzuri, să se dispună ca acei igumeni, cînd dau moşiile de aici în arendă pe 3 ani, să prezinte Dicasteriei locale contractele spre certificare, după cum aceasta se făcea şi la Iaşi, îngăduind doritorilor, ca, cu prilejul încheierei de contracte, să ridice preţul de areodă..."

(*dosar nr. 574/1813.* E foarte interesantă această comunicare a mitrop. Gavriil. Pe ea s'au bazat apoi şi legiuirile ruseşti, care au păstrat intact dreptul m-rilor proprietare din Moldova asupra a întinse moşii din Basarabia vreme de un secol, pînă la Unire).

Ioan Nesterovici ceruse încă din 1811 exarhului Gavriil, fiind la Iaşi, „ca să fie primit în monahism"; a fost admis atunci în ispitire călugărească. La Noembrie 1813 în Chişinău, roagă să

fie tuns ca monah şi primit în ştatul mitropoliei. Insuş mitropolitul l-a tuns în bis. Adormirii din m-rea Căpriana, la 13 Noembrie, schimbându-i numele în Irineu şi apoi l-a hirotonisit ieremonah cu cruce. Din declaraţia sa, vedem că Nesterovici era malorusian, fiu de preot, absolvent al Academiei dela Chiev, unde a şi ajuns profesor la clasa de l. rusă, de l. germană, gramatică, matematică şi catehism. In 1811 vine să predea l. rusă la şcoala publică din Iaşi, iar după răpirea Basarabiei îl urmează pe Gavriil la Chişinău, ca profesor de seminar, la clasa de gramatică.

(dosar nr. 542/1813).

Sîrbii veniţi de peste Dunăre în Tatar-Bunar, ţin. Hotărnicenilor, au cerut în 1813 dezlegare să zidiască acolo o biserică de piatră cu hramul Adormirii. Fiind şi mijlocirea guvernatorului Garting, li se aprobă. La 1817 August biserica era zidită şi se cerea sfinţirea ei. Intre acte e şi opisul de obiectele, veşmîntăria şi cărţile, toate în l. rusă, ce i s-au procurat.

(dosar nr, 543/1813).

Mitropolitul Gavriil, fiine exarh peste biserica ambelor Principate romîne, a dat dela Iaşi o dispoziţie ca în toate bisericile să se aşeze cutia milii, pentru ajutorarea săracilor, „ceeace s-a şi împlinit în cîteva ţinuturi ale mitropoliei laşilor, dar în ţinuturile foste ale eparhiei Huşilor, nu s'a făcut aşa, şi chiar aici, la bis. sf. Mihail, care-i desemnată a fi vremelnic ca sobor arhieresc, nu se află asemenea cutii. Pentru aceasta, poruncim Dicasteriei să ordone sever tuturor protopopilor ca în toate bisericile să se aşeze astfel de cutii, afară de cele bisericeşti"...

(dosar nr. 548/1813).

Dascalul Gheorghie Popovici, dela biserica Mazarache din Chişinău, scrie la 1813 Noembrie mitropolitului Gavriil: „Mult îndurate şi milostive î. p. s. stăpîne, ne ocolită bucurie am avut şi am de cînd cu a î. p. s. voastre poruncă şi blagoslovenie m-am rînduit învăţătoriu de copii *în limba moldovenească* la beserica lui Măzărache", şi roagă „a mi să mai da cîţiva bani... că

lipsa celor trebuincioasă casii neertat cere cea de nevoe hrană şi îmbrăcăminte... am o viişoară, carea puţin sporiu aduce preste plata ostenelii"... Mitropolitul porunceşte „să cercetezi Dicasterie, nu ia acest dascal plată de la copii şi să ne arăte". Şi pe altă foaie se vede ce plată a luat el „pentru învăţătura copiilor" anume:

5 lei	dela Sărghi Lazar	2 lei	dela Smăranda văduvă
4 „	„ Stati Grosu	1,20 „	Gheorghii Abăgeriul
3 „	„ Dima Cojcariu		

Dintr'o notiţă a secretarului Jadanov vedem că dascălul Popovici a primit numai dela aceşti 5 părinţi, urmînd ca pentru ceilalţi copii „să găsiască un dascăl de l. rusă".

(dosar nr. 539/1813).

Stariţa Anisia dela schitul Răciula şi tot soborul cere dela mitropolie aducerea unui preot Andrei din satul Alexandreni, ţin. Sorocii, în locul preotului lor Ioan „care au fost până acmu, că nu vra să iasă, să puni în pricină şi împotrivă şi din lenevirea lui mai mult rămâne bisărica fără slujire...". Rezoluţia mitropolitului este „Fiindcă preutul care îl voesc călugăriţile au rămas la poporul său şi nu voeşte a să muta la schit, iar acel ci esti acmu acolo, Ioan, asupra iernii cu greutate a să muta din loc, pentru aceea să-s scrie ca călugăriţile să să liniştească pân în primăvară, iar preutului să i să poroncească ca să fie cu toată sârguinţa la slujbile bisăricii".

(dosar nr 540/1813).

La cererea poliţiei din Chişinău, Dicasteria a împuternicit pe preotul Mihail, dela bis. Haralampie, să primiască jurământul funcţionarilor, el ştiind limbile „rusă, moldovenească şi bulgară". Preotul Ioan dela vechiul sobor ştia moldoveneşte, greceşte şi ruseşte.

(dosar nr. 541/1813).

Se cere preot moldovan.

„Toţi lăcuitorii din Căuşanii vechi şi noi" s-au plîns mitropolitului Gavriil la 15 August 1815, că noul preot Petre Ivancincu, rus, „s-au arătat tot cu împotrivire atât asupra bătrânu-

lui preut Petre Beşliaga, cum şi asupra noastră, a norodului, şi am tot răbdat păn acum ca doar să va uni cu firile noastre, a pământenilor şi următori obiceiurilor pământului, dar încă împotrivă urmând, pizmueşti, ca la sfintile sărbători, când ne adunăm la sf. besărică, *nu ni îngădui ca să fii dascalii moldoveneşti slujitori, spre înţălegire limbii noastre moldoveneşti*, fiindcă noi ne aflăm lipsiţi de ştiinţa limbii rusăşti. Astăzi fiind Adormire Maicii Domnului, hram la acest sfănt lăcaş în Căuşani, am fost doriţi ca să fii slobozi să cănte şi să cetiască dascalii moldoveneşti spre înţelegere tuturor de obşte, şi n-au fost primiţi...". Şi ei cer „cu lacrămi... să ni să rănduiască preot pe limba noastră moldoviniască, sau măcar şi rus, dar să ştii cevai moldoveneşti. Deosăbit au stricat sfinţie sa temilie de piiatră, ce să află pentru pridvoru înainte bisăricii, cari să află zidit din vremi preosf. sale *Daniil mitropolit, care au făcut acest sfănt lăcaş, unde să află şi preosfinţie sa adormit.* Au fost păgăni soltani, tătari şi turci, şi nu ni-au stricat bisărica, ce au dat voe şi s'au întărit..." şi roagă să se trimiată la faţa locului „un credincios... cari să nu părtiniască nici unii părţi, ci în frica lui Dumnezău să cercetezi şi să arăte adivărul, şi noi vom răspunde ostiniala...".

Mitropolitul Gavriil a scris o interesantă rezoluţie, către episcopul vicar Dimitrie: „După jaloba aceasta vei cerceta preosfinţia ta urmările acestui preot Petru Ivancenco, şi de să va găsi ja[lo]ba adevărată, fiindcă în Căuşani mai toţi lăcuitorii sînt moldoveni, îl vei muta la alt popor, pe acest popă, Ivancenco, şi jeluitorilor le vei da preot după limba lor, moldovan, fiind că între alte să cunoaşte că acest preot Ivancenco pentru ca să-ş pliniască caprizile lui nu are întru nimic a scandalisi şi a turbura norodul, stricănd şi acea temelie de zid, fără ştirea şi blagoslovenia preosfinţiei tale. 1813. Sept. 19 zile".

(dosar nr. 496/1813).

Boerul Petrachi Catargiul, locuind pe moşia sa Olişcanii, din ţin. Orhei, roagă pe mitropolitul Gavriil să dispună ca o livadă, ce a fost dăruită bisericii vechi a Olişcanilor din sus, să rămînă

în a ei proprietate, iar nu să o stăpîniască clerul dela noua biserică din Olișcanii de jos.

(*dosar nr. 486/1813*).

„Jădovii tărgoveți ot Briceni" se plîng pentru a doua oară cinstitei părcălăbii a Hotinului, că „în tărgul nostru este un țăntirim vechi de bisărică creștiniască, carile esti tocmai în mijlocul tărgului, închizănd doă uliți cu totul... mulți negustori s-au ispitit mai înainte a faci binale pe acel loc, dar pentru că este și prestolul n-au dat voi parte bisăricească, nu numai a faci binali pi acel loc, dar încă l-au și îngrădit, închizînd mai tari acesti doă uliți... și ni se pricinuești multă sărăcii". Și ei cer „să să sloboadă acesti doă uliți de supt această închisoare, iar pentru locul prestolului ne îndatorim însuși ca să-l zidim cu piatră". Petiția semnată evreește de 17 persoane. Făcînd cercetare, mitropolitul nu le-a aprobat cererea.

(*dosar nr. 487/1813*).

La August 1813 sinodul rus trimite mitropolitului Gavriil 150 gramate împărătești în l. rusă și „pe moldovenie" pentru „partea duhovnicească cei ci s-au deosebit cu jertfirea către sf. bisărică și către patriea, în vremea cînd a venit în Rosiea vrăjmașul..." spre a se împărți la bisericile și mănăstirile din Basarabia. „să le citiască norodului în biserici".

(*dosar nr. 491/1813*).

Schitul Rășcovu, după moartea nacealnicului său Martinian, în 1808, a trecut cu sobor cu tot la mănăstirea Hărbovățului. Aceasta o aflăm din petiția unui ieremonah Teofil, care-ș căuta cele „patru cărți ale sale viețile sfinților părinți".

(*dosar nr. 495/1813*).

Protopopului Ioan Coropcianu al ținutului Soroca, i s-a ordonat că în 1813 daidia „sf. Dimitrie" se va strînge „numai dela preoți și diaconi, iar dascalii și ponomarii vor fi nesupărați" ca și mai nainte.

(*dosar nr. 497/1813*).

Jalbă asupra soţului.

Safta, născută Cuza, avînd ca tată pe banul Arghiri Cuza, se căsătorise cu Lupul Rosăt medelnicer, proprietar al moşiei Ţigăneşti, ţin. Orheiului, dar abia după opt ani, în 1813, acesta o părăseşte. Cu o jalnică plîngere ea se adresează exarhului Gavriil: „Suspinul şi lacrămile acelor ci în valurile ninorocirilor înnoată numai către bunătatea pre o sfinţii voastre adrisarisăndu-să pot găsi limanul măngăerii şi agiutoriul trebuincios. Milostive părinte, ştiu iubire di oamini a preosf. voastre şi firiasca îndurari ci ai asupra celor năcăjiţi; priimeşti a-mi fi agiutoriu şi sprijănire întru o ninorociri ci să apropii a mă aduci întru ce disăvărşită diznădăzduire". Soţul plecase la moşie, de unde îi dă veste „că nu-i mai trebuesc, nici să mă mai răspund că-i sănt soţie... s-a arătat cu această cruzimi niomeniască fără să fiu vinovată căt de puţin..". Medelnicerul vrea să se despartă de soţie pentrucă a „ridicat măna asupra lui.." şi atunci mulţi boeri „s-au prilejăt faţă în casa me la ace întămplari" şi citează pe sulgerul Filactichi, medelnicerul Costandin Rusu, Iancu Donici, cu soţii şi rude; şi continuă Lupul „eu ştiindu-mă diapururе în vorba lumii şi (în) tiranisită pitreceri cu d-nei... n-au mustrat-o cugetu că greşăşti necinstindu-mă înpotriva pravilii şi a făgăduinţii ci au dat înainte lui Dumnezău, nu numai cu rădicare mâinii, ci măcar sfădindu-să cu mini la aşa vremi or loc...".

Urmează cercetări, declaraţii şi hotărîre pe 70 zile, toate interesante şi ca atitudini, ca morală şi chiar ca limbă.

(*dosar nr. 472/1813*).

Un locuitor din satul Sălcuţa, ţin. Căuşenilor, a fost batjocorit rău de preotul paroh Evdochim, fără să fi fost cu ceva vinovat. Exarhul prin rezoluţie porunceşte, că de se va dovedi plîngerea, preutul să fie ţinut „la Dicasterie păn va învăţa catihisul de rost, în care vremi va fi îndatorit a sluji la bisărică, arătăndu-i-să şi datoriea purtării cinstite, cu care trebue să să poarte între poporănii săi, şi aşa învăţat şi bine dojenit, să va slobozi acasă".

(*dosar nr. 473/1813*)

Dascălul Gh. Popovici al bisericii Mazarachi-Chişinău a suferit batjocură dela mai mulţi jădovi apari: i-au rupt giubeaua, şi, lovindu-l cu pumnul în gură, l-au sîngerat. Dascălul a tras pe un jădov la poliţie, dar „fără nici o cercetari i s-au dat drumul... iar jădovii mi-au zis că poliţiea are alte înpărăteşti lucruri a pune la cale, iar nu bagatele. Astăzi, cerîndu-mi cinstea mea la poliţie, mi-au zis să cunosc şi să aduc pe jădov ; eu dintru atăta jidovime nu-l pot cunoaşte... politmaistru mi-au zis von, şi un jidov m-au luat de spete şi m-au dat afară. Şi aşa am rămas batjocorit şi sîngerat de înpotrivnicii şi vărsătorii de sîngele Stăpînului Hristos jidovi".

(*dosar nr. 509/1813*).

Ştiri despre un alt arhimandrit Chiril[1]

Din foaia de serviciu, alcătuită la Dicasteria din Chişinău, extragem următoarele date: „Chiril Ivanovici arhimandrit şi cavaler. Grec drept din tată şi din mamă. Ficior lui Ioan din oraşul Andriianupoli, din cei dintăi familie. Am învăţat carte în limba elinească. La 1778 April 16 m-am călugărit în sf. mitropolie a Moldaviei de către preosfinţitul răposatul mitropolitul Gavriil Calimah al Moldaviei. Am fost în sf. mitropoliea Moldaviei în ascultare şi în slujba arhidiaconiei dela anul 1778 Aprilie 16 şi pănă la anul 1793 Febr. 10, slujind sfintei mitropolii şi preosfinţiţilor mitropoliţi, pe mitrop. Gavriil Calimah, şi după săvărşirea sa, pe mitrop. Leon, şi după săvărşirea acestuia pe arhiepiscopul al Ecaterinoslaviei Ambrosie, în toată vremea a stăpănirei a armelor pre puternicii înpărăţii Rosiei în Moldova, şi după aceasta făcăndu-să mitropolit Moldaviei î. p. s. mitropolit şi exarh Gavriil, în puţină vreme am slujit şi pe preosf. sa păr la 1793 Febr. 10 şi spre mulţămirea slujbilor mele în mitropolia Moldaviei mi-au dat una din mănăstirile pămăntului, anume Slatina, în ţinutul Sucevii, pe toată vieaţa mea, unde am fost proestos dela anul 1793 Febr. 10 şi păr la anul 1803 Sept. 20 şi tot de mitrop. Iacob am

[1]. Pentru cellalt arhim. Chiril moldovan, contemporan, vezi această revistă, an. VI, nr. 2, p. 151 cit şi alte ştiri la pagina 242 din acest număr.

fost hirotonisit ieromonah şi arhimandrit scaunului Mitropoliei Moldaviei. După aceasta, făcându-să mitropolitul Veniamin din episcop de Roman mitropolit Moldaviei, văzând m-rea Slatinii în stare bună, m-au scos şi au rănduit proestos pe unul din favoriţii săi, rămăind păgubaşi de toată agonisita mea, ce am avut-o din copilăria mea. După aceasta, la anul 1808 viind î. p. s. mitrop. şi exarh Gavriil, cu exarhiea la acestea doao ţări, Moldaviea şi Valahiea, şi viind eu la p. s. sa, am fost priimit şi rănduit în slujba mitropoliei namestnic şi în exarhiceasca Decasterie asăsor, şi întorcând cu luarea aminte î. p. s. sa asupra ostenelilor meli au bini voit, după răcomandaţiea ce au făcut cătră pre înnalt şi pre milostivul nostru Inpărat a toată Rosie Alexandru Pavlovici întăi am fost miluit cu o cruce de aur, înpodobită cu petri scumpe, cum şi mai pe urmă iarăş am fost miluit cu ordinul sfintei Anei al doilea clas, cu răscript înpărătesc, şi într'această vreme, fiind una din mănăstiri a sfăntului Mormînt Cetăţuiea din Iaşi fără proestos, am fost eu rănduit, şi după aceasta fiind trebuinţă de a să scoate proestosul mănăstirei Pobrătei, arhim. Antim, după rălile lui urmări, ca unul ce era spre pedeapsă dinpreună cu alţi proestoşi a mănăstirilor, am fost rănduit eu proestos la această m-re Pobrăta păr la închiiere păcii şi a rădicării oştilor rusiineşti din Moldova, şi păr la Oct. 2 anul 1812, şi după aceasta viind stăpănirea otomanicească (?) m-au scos dela m-re cu îndestulă pagubă. Acum viind în guberniea Basarabiei, în eparhiea a î. p. s. mitropolit şi exarh Gavriil, iarăş am fost priimit. Dela naşterea mea am 53 ani".

In dosar e şi actul de jurămînt. Apoi e un raport al mitropolitului către sinod prin care roagă să se aprobe primirea acestui arhimandrit în înpărăţie şi să „i se stabilească şi o întreţinere atît lui cît şi altor duhovniceşti moldoveni, veniţi aici din pricina prigonirii din patria lor".

(*dosar nr. 510/1813*).

Un dascal cîntăreţ Ianuco sin Hagi Manoli din cetatea Chiliei se jeluieşte împotriva lui proin protopop Panaite că îl obijduieşte: i-a stricat leafa dela epitropi, nu-i dă parte dreaptă din venitul

bisericii, „la toate beilicurile şi slujbele sale ce are mă săleşte a le îndeplini şi a fi nelipsit cu slujba dela casa sa, îndatorindu-mă încă şi apă a-i căra, întocmai ca pe argaţi".

(*dosar nr. 517/1813*).

„Boierul cnejiei Moldaviei Dimitrachi Racoviţă, după osărdiea sa către bisărică au jărtvit o părticică de moşie mănăstirei Horodiştea... nouîzăci di ani au trecut acu..." Dar „acu boerul Ion Săchiraş din satu Horodiştea au hotărât... să schimbi hotarurili, aşa ca să rămăe giumătati moşiea m-rii în moşiea satului... şi a rămăne m-rea făr di apă, şi dila 12 scutelnici, ci trăiesc pi moşiea m-rii vra să ei orăndătoriul Ion Săchiraş pentru lucru căsălor pi acest an căte 5 şi trei zăli au sălit de au cosăt şi au luat di la tot scutelnicul căte douî găini".

(*dosar nr 504/1813*).

„Pomeşcicul titulearnăi sovietnic Sandu Feodosiu", arătînd către „întăiul departament al ocărmuirii oblastiei Basarabiei" că el ar fi moştenitorul averii unui ofiţer comisioner de proviant Timotei V. Başchevici, asvîrle cuvinte oarecum ofensatoare la adresa mitropolitului Gavriil. Decasteria exarhală supărată, se adresează aceluiaş departament să se cerceteze „cu ce cuvînt face dum-lui o aşa ironicoasă jalobă, necatadehtisind nici numile î. p. s. sale a pomeni şi mestecănd cuvinte nepotrivite, cu totul cu rangul, triapta şi ipochimenul i. p. s. sale. Pentru care să să facă hotărîre după pravele, atăt pentru răspunderea banilor, cum şi atingerea de cinstea i. p. s. sale, şi de urmare să binevoiască cinst. depărtament a înştiinţa pe această Decasterie".

(*dosar nr. 505/1813 pe 113 file*)

Exarhul Gavriil s-a aşezat în toamna 1812 ca mitropolit al Basarabiei în casele de lîngă biserica sf. Voivozi Mihail şi Gavril din Chişinău, o mănăstire metoh a Galatei din Iaşi. Aici fusese trimis din 1804 ca vechil un preot Constantin Papalopolos, hirotonisit la 1775 de mitropolitul Ghenadie al Coriţei, care aici a rămas şi după răşluirea Basarabiei, cînd a cerut supuşenia rusească „fără a se mai întoarce în Turcia".

(*dosar nr. 506/1813*).

Impotriva unui frate turburător

„Nu lepseseu a arăta şi a vesti şi a mă jălui î. p. s. voastre pentru acel frate, anume Nicolae Gafincu, care acum sînt opt ani de cînd au venit în schit, făcînd negustorii cu boi şi cu vaci aicea în schit şi nesupus nimăruia, zicînd că el are să meargă la sf. Mormînt şi acolo să va face şi călugăr. Şi cănd l-au primit roposatul ieromonahul Iezăchiil, năcialnicul acum de opt ani, au dat zapis la tot soborul, ştiut este şi de protopopul Vasile din Lozova acel zapis, zicînd că va face patru pogoane de vie şi doao să le dee schitului, şi fiind atuncea neşti curătur acole pe lîngă schit a unor călugări părăsite, dar vie puse şi nuci şi perjă în unele, i le-au dat năcialnicul Iezăchiil să le lucreză; acum soborul cer acele doao pogoane; el zice că nu vra să ştie nici de sobor, nici de năcialnic şi pre mine mă face tot farisău şi mă batjocoreşte şi pre toţi călugării, că încă pe un preut ieromonah i-au dat brînci din vie şi l-au tras afară din vie de pecioare şi pe un monah anume Sosoi aşişderea, şi pe doi oameni iarăş i-au bătut... şi în judecată cu Catargiu pentru moşie, de ne-am sărăcit, tot acest frate... m-au îndemnat de am stătut patru ani şi atuncea i-am dat în mîna lui scrisorile pentru moşia schitului... acum el nu vrea să mi le dea şi iarăş şade în chilie bisericească decînd au venit şi acum chilia au rămas descoperită şi au putrezit şi lemnu şi au început a cădea... şi mă sudui ţigăneşti şi păn acum am răbdat după cum zice şi sf. Scriptură... *Vasiian* năcialnic schitului Hîncului", urmează semnăturile mai multor ieromoeahi.

Dicasteria porunceşte că se ia „hîrtiile şi altă avere mănăstirească dela Gafencu şi să să goniască din m-re fără nici o zăbavă". Protopopul Ioan Dimitriu al Lăpuşnii i-a luat 34 scrisori, scufiţa şi rasa ce le purta.

(dosar nr. 552/1813)

Rostul unor chete în biserici.

Mitropolitul Gavriil dă acest ordin: „Fiindcă banii, ce să adună în bisărică dela miluitorii creştini or din vănzarea lumă-

nărilor, să cade să să cheltuiască spre podoaba bisăriciască, aice la bisărica soborului cu hramul mai marilor Voevozi s-au pripus că măcar că vindere lumănărilor să mitahirisăşti şi milostenie să strănge, dar vechilul m-rii Gălăţii, a cărie această bisărică esti metoc şi luînd arătatele venituri, nu faci nici o înoire în biserică, mai ales şi în cele de trebuinţă lucruri s-au cunoscut neajunsuri. Drept aceea poroncim ca de acum înainte, păn cănd va fi această biserică arhierescu săbor, vindire lumănărilor şi cutie basericească să fie în privighere săborenilor. Pentru care să şi de din Dicasterie cnigi, pătrunsă cu găitan, pentru ca să scrie întrănsăle veniturile şi chetuelile, din suma lumănărilor şi a cutii să să facă veşmintile trebuincioase şi altile, ce slujăscu spre podoaba şi înfrumusaţare bisericii. Cu aceasta Dicasterie are datorie a aşăza şi pe la alte biserici a eparhii noastre această legiuită rănduială. 1813 Noembr. 24 Chişinău".

Dicasteria a dat circulări la toţi protopopii.

(*dosar nr. 553/1813*)

Protopopul Gh. Batcu al ţin. Lăpuşnii, raportează acestea mitropolitului: „La ocolul Bîcovăţului i la ocolul Cogălnicului şi la ocolul Braniştii, ci sănt în protopopia me, să află 30 de sate, iar bisărici sănt 27, fiindcă la trii sate, ci sănt aproape de Prut, au rămas bisăricile piste hotar, şi fiind cu [di]părtari ocoalele unul de altul, am socotit să fii trii blagocini, pentru ca să fii mai cu lesnire a înplini slujbili şi poroncili... cât dă curând... ca nu cumva greşind ei pin neştiinţă, să cad eu în canonisire şi de slujba protopopiei lipsit...

(*dosar nr. 571/1813*)

Un biet îngrijitor de vitele lui Hurmuzachi, depe moşiea Valea Lăpuşnii, anume Săndulachi Vasiliu se plânge mitropolitului, între altele că „de cătră d-lor ispravnicii ţinutului nu pot afla nici o îndreptare, căci cer mită dela mită..."

(*dosar nr 572/1813*)

Blagocinul ţin. Ismail, preot Nichita Glizan raportează mitropolitului că în oraşul Tucicov, în ziua de 28 Noembrie 1813 s-a

ivit ciuma „și chiar au murit cîteva persoane, și di această pricină s-a închis orașul". Dicasteria îl obligă pe blagocin să-i raporteze săptămînal de mersul epidemiei, ceeace și face, arătînd cîți cad morți.

(*dosar nr. 566/1813*)

La 25 Noembrie 1813 mitropolia din Chișinău a primit dela sf. Sinod 20 ex. din Noul Testament în l. greacă, editate de societatea biblică, „pentru a fi împărțite în dar unor greci sărmani și cu preț scăzut altora... dincoace de Nistru, în gubernia Basarabiei". Exemplarele s-au dat, și prețul de 10 ruble s-a trimis Sinodului. Dar mitropolitul adaugă că la Odesa n-a putut distribui nici un exemplar, din pricina că "e o strictă carantină acolo", unde „se află mulțime de locuitori de neam grec".

(*dosar nr. 557/1813*)

Un „dascal Ioan din orașul Chișinău" care era „statornicit di doi ani și mai bini în poporul bis. cu hramul sfinților părinți Atanasăi și Harlampii, la care bisărică, de cînd au început a să zidi și a să face am stătut și'eu a ajuta cu osteneala deapururea în toate vreme și a alerga la toati celi trebuincioasă pănă acu la săvărșirea ei. Și acu fiind priimit de ipitropii și di toți poporănii bisăricii... ca să fiu diacon... cu ferbinți lacrămi cad... ca să fiu povelit diacon..."

(*dosar nr. 554/20 Noembrie 1813*)

Preotul Gh. Baltaga din Lozova, ținut. Orhei, se plînge împotriva cumnatului său, preotul Apostol, tot de acolo, cari amîndoi au primit ca zestre dela soacra lor părți din moșia Pășcani, pentru oarecari strîmbătăți.

(*dosar nr. 575/1813*)

Starea unor biserici din mijlocul Basarabiei.

Blagocinul Ilie Goriținn raportează astfel mitropolitului Gavriil în l. rusă despre starea celor 20 biserici din cercul său la Noembrie 1813 :

1. *Satul Voinova.* Biserica acoperită cu stuh, temelia de lemn, pereţii de nuele. E gata să se prăbuşiască. Geamuri nu's. Vasele sunt de plumb. Prestolul şi jertfelnicul nu-s îmbrăcate, ci-i acoperit doar deasupra cu bucăţi vechi de stofă. Restul e mijlociu.

2. *Satul Zubreşti.* Biserica acoperită cu stuh, făcută din bîrne ; putredă şi în genere învechită. Nu e potrivită de loc pentru săvîrşirea slujbei; întunecoasă, strîmbă, prestolul şi jertfelnicul nu-s îmbrăcate; cu un cuvînt, n'are nici o podoabă. Iar parohienii nu se silesc să termine biserica ce se construeşte din nou.

3. *Satul Recea.* Biserica de lemn, trainică. E înzestrată slab cu odoare, sf. masă nu e îmbrăcată, ci-i acoperită numai pe deasupra cu bucăţi de stofă. Vasele sunt de plumb, înegrite, steaua e de tinichea, ruginită.

4. *Satul Grebleşti.* Biserica e de lemn, acoperişul vechiu, se dărîmă, putredă, tencuiala căzută mai peste tot, pereţii de nuele, prestolul şi jertfelnicul neîmbrăcate, acoperite doar pe deasupra cu stofă.

5. *Satul Cobîlca.* Biserica de lemn, acoperită cu stuh, putredă, lutul a căzut şi dinăuntru şi'n afară, prestolul şi jertfelnicul acoperite doar pe deasupra, veşminte un rînd, vechi.

6. *Satul Camencea.* Biserica de lemn, trainică, acoperişul de stuh, pe unele locuri plouă; odoare nu prea are, sf. masă e acoperită numai deasupra cu nişte stofă vopsită. Proprietarul nu îngăduie să se facă chetă în cutie.

7. *Satul Pănăşeşti.* Biserică de lemn, trainică, acoperişul de stuh, pe-alocuri plouă. Sf. masă acoperită numai deasupra, vasele sunt de plumb şi înegrite, catapeteazma e dintr-o prea veche fotă. Altarul prea strâmt. Parohieni numai 6 scutelnici, diaconul şi preotul o duc foarte greu, mai ales că stăpînul acelei moşii îi prigoneşte în tot chipul, silind pe paroh să lucreze alături cu scutelnicii la boieresc.

8. *Satul Teleşeu.* Biserica de lemn, pereţi de nuele, acoperiş vechi, curge peste tot, în altar numai gropi, sf. masă n'are giulgiul ei, e acoperită doar cu bucăţi de stofă de diferite culori,

jertfelnicul asemenea. Tencuiala a căzut peste tot. In general e satisfăcător.

9. *Satul Micleşti.* Biserica de piatră, iconostas zugrăvit. Prestolul şi jertfelnicul îs îmbrăcate bine, sfeşnice pe sf. masă nu sunt. In general e satisfăcător.

10. *Satul Steţcani.* Biserica de lemn, pereţii de nuele, cu totul trainică. Sf. masă e acoperită cu o bucată veche de stofă, jertfelnicul deasemenea. E satisfăcător încolo.

11. *Satul Paşcani.* Biserica e de lemn, trainică. Afară de vasele de plumb, înegrite, si potirul despicat deasupra, încolo e satisfăcător.

12. *Satul Lohăneşti.* Biserica de lemn, putedră în pămînt. Sf. masă şi jertfelnicul acoperite deasupra. Vase de plumb, înegrite. Incolo satisfăcător.

13. *Satul Bilieşti.* Biserica de lemn, acoperişul vechi, în pămînt putedră, tencuiala a căzut şi dinăuntru şi'n afară, geamuri sparte. Sf. masă acoperită deasupra. Antimisul n-are liton, vase de plumb negre. Proprietăreasa nu se îngrijeşte de reparaţie, interzice a se face chete, şi nu dă voie să se aleagă ctitor.

14. *Satul Rădeni.* Biserica de lemn, veche, curge pretutindeni, pereţii pe alocuri cad. Sf. masă şi jertfelnicul nu-s îmbrăcate, ci-s acoperite cu pînză veche, sfeşnice pe prestol nu sunt. In genere, binişor.

15. *Satul Ţigăneşti.* Biserica de lemn, lutul a căzut, acoperişul vechi, geamuri nu-s, pretutindeni gunoi. Preot nu e, şi antimisul e luat, parohieni de toţi îs 7 sau 8 familii.

16. *Satul Zamcioji.* Biserica e de lemn, pereţi de nuele, acoperiş de stuh, înăuntru prea puţină orînduială. Mai ales sf. masă e acoperită numai cu stofă, vase de plumb înegrite, veşminte ca de cit, una pereche de cărţi nu ajung. Parohieni de toţi 12. Proprietarul nu dă voie să se facă chetă, palamar nu este şi nu este voie să se aleagă ctitor.

In satele *Perescina, Stanca, Oneşti, Micăuţi* sunt biserici trainice de lemn şi bine aranjate.

(*dosar nr. 559/1813*).

Văduva preotului Teodor Levițchi din satul Duluchioi, ținutul Ismail, roagă pe mitropolitul Gavriil în Mai 1813 să-i primiască în seminar, cu bursa statului, pe cei doi fii ai săi, cari știu deja a citi și a scrie.

(*dosar nr. 96/1813*).

Un dvorean Ștefan Rudcovski, din gubernia Chievului, cere în Octombrie 1813 să fie primit în tagma duhovnicească și să cînte în corul mitropoliei.

(*dosar nr 523/1813*).

Dicasteria Chișinăului dispune în Ianuarie 1814 ca protopopii să prezinte pentru anul 1813 „atît viedomostiile, cum și pentru preoți și slujitorii bisericești... cei de popor... și cei ertați de popor pentru bătrînețe sau pentru boale, așijd're și pentru cei ce să află opriți de slujire... cît și a metricilor dela toate bisericile..." Această catagrafie a fost cerută mai bogată și în alte dăți, despre știința de carte a clericilor, despre copiii lor, de cei ce au sau nu cărți de hirotonie și anume dela cine.

(*dosar nr. 583/1813*)

Tot despre arhimandritul Chiril.

Indurerat de prigonirile ce-l loviau, acest arhimandrit și-a părăsit metania sa, m-rea Rișca și țara lui de baștină, Moldova, și trece în 1813 sub stăpînirea rusească din Basarabia, unde i se dă stăreția m-rii Curchi [1]. El însă a lăsat în grija consulului rus Pini din Iași, jalbă că are drept la anumită răscumpărare de chilii și înnapoierea unor lucruri reținute. S-a intentat astfel un proces guvernului Moldovii, care a fost judecat de comitetul special „pentru judecata proceselor celor emigrați în Rusia". Hotărîrea a fost aceasta : ...După spusele înlocuitorului său, stareț Sofronie, chiliile „au fost construite cu banii jertviți, precum se vede în condică... numele donatorilor, celelalte cheltueli îs făcute din veniturile m-rii... iar „ moara era a lui T. Cărciumaru, și acum tre-

[1] ***Arhivele Basarabiei***, anul VI. nr. 2, pag. 151—154. Rectificăm eroarea de acolo că ar fi fost numit igumen la Dobruşa.

cută m-rii... în fine, arhim. Chiril a dăruit m-rii o pereche de veşminte de mătasă, un epitrahil, mînecuţe, o cruce mare din precinstitul lemn, ferecată cu aur şi argint şi împodobită cu pietre şi mărgăritare... precum se constată dintr-o notiţă a ieromonahului Ioan" pe care arhimandritul e dator să le înnapoieze m-rii Rişca... „alte obiecte lăsate în chilii... are toată libertatea să le ia". Chiril ia cunoştinţă de hotărîre şi ticluieşte răspuns în l. romînă că el a lăsat multe chilii pentru monahi la Rîşca, ce nu erau mai nainte, că gestiunea lor a fost verificată de însuş mitropolitul de atunci... a adunat şi el jertfe dela credincioşi, deci n-a făcut ca aceia „cari au strâns milostenie cu condică de milă, dată de preosf. mitropolit Veniamin, ca să facă clopotniţă cu osăbită rînduială, cum şi clopot ales de mare la sf. mitropolie din Iaşi, milostenie s-au strâns şi aceste nu s-au făcut... chiliile le-am făcut pentru odihna petrecerii vieţii mele şi după trecire din viaţă să rămăi a m-rii, cum şi veşmintele... s-au scris în pomelnic cu această socoteală, că de mi să va întîmpla sfîrşitul vieţii mele la altă m-re. să aibă cu ce le trage la această m-re, fiind acolo călugărit... şi toată avere me ce o am cîştigat cu dreptate şi cu multe sudori de ostenele pin slujbe era hotărîtă m-rii [iar nu nu cu prădare sfintelor m-ri, precum unii s-au descoperit]. Dar fiindcă îndată cum au slobozit Dumnezeu, pentru păcatele noastre, venire preosf. mitropolit Veniamin la mitropolie, au şi pornit goană asupra me... cu hotărîre să mă de afară din m-re în vreme complitei erni de Dechemvrie... că în chiliile mele are să şeadă Sofronie... şi eu să mergu la m-re Neamţului şi cu ai ai mei bani să plătesc chiliile unui călugăr, ce sint afără dîn m-re cu depărtare, ca să mă ucigă tălharii, cu cuvânt că m-am chivernisit în slujba mitropoliei. Cinstită scriere de mitropolit... şi asupra dreptei mele munci să pizmuiască... pentru chilii ceiu să mi să plătiască, şi nu de m-re, că nu iaste vinovată, ci de Sofronie... ori de către preosf. mitropolit Veniamin, ca cel ce cu nedreptate au întărit gonire asupra me, nu după chemare sa făcînd, nici după datorie păstoriei sale că eu nu sînt mulţămit cu această hotărîre de jiudecată, cunoscîndu-mă asuprit... iar veşmintele vor rămîne tot Bisericii, unde va voi Dumnezeu, iar nu lui

Sofronie. Iar pentru ctitoria me la ace sf. m-re şi veşnica pomenire, nădăjduesc la milostivire lui Dumnezeu... după folosurile ce am făcut şi nu numai acolo, ce şi pela alte sf. m-ri, unde m-au miluit cu povăţuire de egumenire...

Nu de binevoitorii mei au arătat Divanului şi pravile întru care... s'au zis că călugării ce vor lăsa mănăstirile sale nu pot să ia dintrânsele nimică din averile sale. Dar pravilile aceste, sfinţii părinţi le-au scris pentru împotrivitorii aşezărilor sf. biserici şi pentru cei ce îşi lasă mănăstirile de bună voe sa, dar nu pentru unii ca mine, căci eu am fost şi sînt rîvnitoriu spre folosul şi cinstire sf. bisărici... şi am fost izgonit din m-re făr de nici o vinovăţie... pravilele nu numai nu poruncesc a izgoni pe călugării din m-re făr de vinovăţie, ce însă pe acel egumen, care nu poartă grije cu osirdie pentru monahii ce es din m-re, ca să-ş silească a-i găsi şi a-i sfătui ca să-s întoarcă iarăş în m-re şi a-i lecui cu sufletească învăţătură, zicu unul ca acela să-s afurisască... căci eu am mers la m-re cu duhovnicească însătare după lege călugărească, şi ei cu sila m-au dat afară dela maica me, şi aşa călcînd pravilele pentru interes ca să apuce chiliile mele, au căutat ca la jefuire aceasta să să găsască pravile spre ajiutoriul şi acoperire nelegiuitei urmări, care pravile mi să pare a fi cu ruşine ca să pui înainte jiudecăţii, căci nici o dată de dînşii aceste nu s-au păzit".

Pe o pag. a manuscrisului, vicarul Dimitrie al Benderului şi Achermanului a scris în l. rusă aceste rînduri: „Dacă vreun igumen nu opreşte pe monahii cari fug din mănăstire, nu-i întoarce, nu le vindecă hîtria lor sufletească, stăruind cu rîvnă, acela se afurisește. Canonul 3 al soborului I—II al sf. Apostoli, în cartea „Cormceaea", vol. I, pag. 218 verso".

[*dosar nr 475/1813*. Aici se află şi paşaportul, dat de consulatul rus din Iaşi arhim. Chiril, în 19 Iulie 1813, el călătorind cu doi slujitori Ioan şi Nicolae, şi vizitiul Vasile cu o caleaşcă cu 4 cai, şi în deosebi pentru averea sa o căruţă de 2 cai cu monahul Efimie şi vizitiul Nichita...]

In Decembrie 1813 mitropolitul Gavriil se jelueşte guvernatorului Garting că funcţionarii militari taie din pădurea m-rii Căpriana, ce aparţine mitropoliei.

(*dosar nr. 582/1813*).

Dascalul Ioan Hîncu, dela bis. sf. Haralampie, care a învăţat „carte, a ceti, a scrie şi ce cînta moldoveneşte la dascalul Ştefan din satul Săreţii", cere şi i se aprobă hirotonia în diacon la bis. Naşterea Maicii Domnului-Măzărachi din Chişinău, la Decembrie 1813.

(*dosar nr. 585/1813*)

Ţinutul Oceacovului, bisericeşte, intră după 1812 în alcătuirea eparhiei Chişinăului şi Hotinului. Intr-un dosar aflăm ce anume preoţi erau în unele biserici de acolo. De pildă:

1. In oraşul *Oceacov*, la bis. sf. Nicolae, erau preotul blagocin Teodor Fişinovici şi preotul Dionisie Sudcovschi, diacon Ioan Zozulevici, diacul în stihar Procopie Julinschi şi ponomarul în stihar Dimitrie Stanaschivschi.

In sate de proprietari moşieri:

2. *Ilinschi*, la bis. sf. Alexandru, era preotul Antonie Rudencov, şi panomar Atanasie Ivancenco.

3. *Adjigolea*, la bis. Adormirea, ... (fila ruptă).

4. *Tuzla*, la bis. sf. Iosif, era preotul Ioan Socolovschi şi ponomarul în stihar Iacov Covaci.

5. *Taşana*, la bis. sfinţii Adrian şi Natalia era preotul Grigorie Şveţcovschi, diacul în stihar Gherasim Levceniev şi ponomarul în stihar Alexei Levceniev.

6. *Troiţca*, la bis. Pogorîrea sf. Duh era preotul, Chiril Stanislavschi.

7. *Rasnopoli*, la bis. Petru şi Pavel era preotul Simeon Canevschi şi diacul în stihar Ioan Lin... (filă ruptă).

8. *Petrovsca*, la bis. Petru şi Pavel era preotul Mihail Leviţchi şi ponomarul Foca Leviţchi.

9. *Neceaianii*, se dărîmă vechea biserică spre a se zidi alta nouă cu hramul Schimbarea la faţă, era preotul Leontii Goncearev.

10. *Copalioti*, la bis. sf. Mihail era preotul Grigorie Iacubovici.

11. *Corenihi*, la bis. sf. Nicolae era preotul Chiril Zagoruicenco.

In aceste biserici se pomenea numele mitrop. Gavriil.

(*dosar nr. 164/1813*).

Const. N. Tomescu.

Biserica veche din satul Răzenii, județul Lăpușna.

de I. GH. PELIVAN.

In vara anului curent, și anume la 8 Iunie, s'au împlinit 450 de ani dela data când Ștefan cel mare a dăruit răstrăbunilor răzănenilor de astăzi o răzășie cam de vreo 25 klm. lungime și vre-o 15 lățime, „pentru slujba lor credincioasă... și să fie pază în contra tătarilor, așa precum au fost până acum"...

Căutând documente, privitoare la istoria acestei răzășii, precum și la istoria satului Răzeni, am dat și peste câteva documente, privitoare la „zidirea" bisericii vechi din satul meu natal Răzenii, pe cari găsesc de cuviință să le public înaintea altora, pentru a înlătura cu un ceas mai devreme o nedreptate, ce s'a făcut față de ziditorul sau ctitorul acestei biserici Ioniță Pelivanu, străbunul subsemnatului, nicăeri nefiind pomenită și de nimeni cunoscută această ctitorie a lui.

In familia mea s'a păstrat vie tradiția, confirmată de altfel și de bătrânii satului, cum că biserica cea veche din Răzeni a fost construită de străbunul Ioniță Pelivanu.

Neavând însă nici o dovadă scrisă, nu dădeam însemnătate acestei tradiții, mai ales că preotul „Nastoiatele" Anastasie Ivanov Neagolov,[1] paroh la Răzeni din 1840 și aproape până la finele secolului trecut, în scurta dar interesanta lui schiță despre trecutul satului și bisericii Răzeni, nu vorbește nici un cuvânt despre meritul lui Ioniță Pelivanu, ca ziditor al bisericii vechi din Răzeni.

Și am motive să cred, că părintele Anastasie Neagulov nu putea să nu știe acest lucru.

---

[1] Credem că „recte" este: Anastasie Ioan Neaga. (N. R.)

Nu dădeam mare crezare tradiției familiare și pentru motivul, că în toate „clirovâia vedomosti" (buletinele clerului), privitoare la biserica satului Răzeni, se repetă din an în an, la început maldovenește, apoi rusește, că *„biserica este zidită în anul 1818 prin sârguința poporenilor"*.

Dar iată că documentele ce le prezint mai jos, vin a ne confirma tradiția, ce să păstrează până astăzi cu mândrie în familia mea, desgropând astfel adevărul, ce a zăcut în întuneric mai bine de o sută de ani.

Atât din zapisul din 11 Dechembrie 1814, dat de „lăcuitorii" satului Răzenii „la mâna Dumnialui Ioniță Pelivanul" și autentificat de Sărdăria Orheiului la 8 Februarie 1815 cu Nr. 83, cât și din celălalt zapis cu data de 13 Maiu 1815, adresat *„în exarhiceasca duhovniceasca dicasterie a mitropoliei Chișinăului și Hotinului"*, — ambele aceste zapise fiind confirmate de raportul protoiereului Ioan Dumitriu din Buicani din 4 Februarie 1815, precum și de alte documente din dosarul construcției vechei biserici din Răzeni, — *se vede* că Ioniță Pelivan a luat asupra sa *toată cheltuiala facerei bisericii*, „dela început și până la isprăvit", împreună *„cu toate podoabele ei"*, rămânând pentru „lăcuitorii" satului, iscăliți în zapisele de mai sus, numai obligația transportului cherestelei și a pietrei de temelie, însă și la acest transport Ioniță Pelivanu să îndatorea a „da agiutor cu zece cară".

Către sfârșitul anului 1818 construcția bisericii este terminată, iar în Decembrie ea se sfințește în cinstea mai marilor voevozi Mihail și Gavriil.

Se naște întrebarea: de ce construcția acestei biserici de lemn durează așa de mult, adică aproape patru ani de zile: dela 1815 — până la sfârșitul lui 1818.

Din dosarul construcției acestei biserici nu putem căpăta nici un răspuns la această întrebare.

Trebuie deci să ne adresăm, volens-nolens, pentru lămurirea acestei chestiuni, la tradiția păstrată în familia Pelivanilor din satul Răzenii.

Iată ce ne spune tradiția familiară:

Când biserica era pe jumătate ridicată, Ioniță Pelivanu, pentru terminarea ei, pornește la Chișinău o turmă mare de oi și o cireadă de vite albe, cari creșteau și se înmulțeau în „fundul lui Oaneș" și în „Valea Cânepei".

Vânzând vitișoarele și luând pe ele o pungă însemnată de bani, cu cari putea ușor isprăvi „zidirea" bisericii, Ioniță vesel se înapoiază, pe înserate la Răzeni.

Suind însă dealul Băcioiului și ajungând în localitatea zisă *„Chivnicea"*, îi iese înainte câțiva „tovarăși" din șaica vestitului bandit Ursul, care aflase, că Ioniță se întoarce dela Chișinău cu parale. Oprindu-l, îl stâlcesc, îl leagă de un copac (pe atunci toată „Chivnicea" era acoperită de codri), îi smulg punga cu bani din sân și se fac nevăzuți.

Dezlegat a doua zi dimineața de trecători, bietul Ioniță se întoarce acasă necăjit și amărât foc. Un an întreg trebuia dânsul să aștepte înmulțirea bucatelor pentru a „sclipui" suma necesară continuării și terminării bisericii.

A dat Dumnezeu, că în anul viitor roada în pâine și mai ales în vitișoare a fost așa de frumoasă, încât el și-a putut îndeplini cuvântul dat în mod oficial, și a realiza visul, adică terminarea construcției bisericii.

In privința locului „cuviincios", unde trebuia să fie clădită biserica, tradiția ne povestește, că discuția între Ioniță Pelivanu și consătenii lui a durat mai multă vreme. Cei mai mulți dintre consăteni, locuind spre Apus de râpa, numită și astăzi „Durduc", ce despărțea satul în două, ca și azi dealtfel, pretindeau ca biserica să fie zidită spre asfințit de „Durduc", iar Ioniță ar fi voit să aibe biserica spre Răsărit, adică în partea, unde el avea casa și gospodăria.

In cele din urmă cu toții s'au înțeles să aștepte un semn dela Dumnezeu. Și iată într'o zi frumoasă de primăvară, deasupra satului apare un vultur falnic și măreț, făcând în sborul lui ocoluri minunate.

Ioniță chemând pe consătenii săi, le spune: iată semnul lui Dumnezeu, aduceți pușcașul, unde va cădea vulturul, acolo vom

zidi şi sfânta biserică. Puşcaşul trăgând, vulturul cade la răsărit de „Durduc" şi în locul, unde a căzut, s'a şi ridicat biserica.

Această povestire am auzit-o personal, când eram de vre-o 12—14 ani, din gura: a) răposatului preot Teodor I. Pelivan, frate cu bunelul meu şi fiul mai mic al lui Ioniţă, ctitorul bisericii; b) răposatului Ieromonah Pimen Pelivan, dela Mănăstirea Căprienei, frate cu părintele meu; c) unchiului Ioan Varuh Titica de 84 ani (frate cu maică-mea), care trăieşte şi astăzi în plină sănătate a minţii şi memoriei sale, precum şi dela alţi bătrâni ai satului.

După tradiţie, Ioniţă Pelivanu a fost îngropat supt biserica zidită de el, iar când aceasta s'a dărâmat, osămintele lui au fost aşezate, cu toată rânduiala bisericească respectivă, sub noua biserică de piatră, zidită în 1883.

In dosarul, pomenit mai sus, să găseşte şi un „catastif de toate lucrurile şi podoabele, ce se află la biserica din satul Răzeni, ţinutul Lăpuşnei".

In acest catastif, care va fi publicat cu altă ocazie, se enumără peste 120 de obiecte şi podoabe bisericeşti, în afară de veşmintele preoţeşti şi cărţile bisericeşti moldoveneşti (14), care erau destul de scumpe pe atunci.

In fine, ţin de datoria mea, ca un omagiu, să dau aici şi numele celor iscăliţi în zapisele, pomenite mai sus, adică acelora, cari cu transportul materialului lemnos şi pietros, au contribuit la ridicarea bisericii vechi din Răzeni.

Iată aceste nume: Sandu Berehoi, Ioan Horceag, Ioan Berehoi, Pavel Berehoi, Alexandru Bâtcă (?), Pentelei Doagă, Irofte Munteanu, Zaharia Horceag, Petrachi, Andronic Baciul, Toader Iftodi, Zaharia, Ioan Titica, Manole Onica, Nani, Constandin, Ioan Untilă şi Ioan Andreuţă.

Chişinău, 13 Septembrie 1934.

Acuma iată şi documentele:

Din
DOSARUL [DELA] Nr. 66 [1])

despre învoirea de a se construi noua biserică în satul Răzeni, în urma raportului protopopului Ioan Dimitriu din ţinutul Lăpuşnei.

Anul 1815 Februarie în 8 zile
pe 24 file.

I.

La fila 1 găsim următorul raport *) al protopopului Ioan Dimitriu din Buicani:

„Cătră Inalt Preaosfinţiea Sa I. Prea Sfinţitului Indreptătoriului Sinod Cilen şi Exarh Gavriil Mitropolit Chişinăului şi Hotinului şi a feliuri de urdine (sic) Cavaler.

„dela Protopop Ioan Dimetriu
de Ţinut Lăpuşnii
răport.

„Cu prea plecata scrisoare me înştiinţăz Inalt-Preaosfinţiea Voastră:

„Fiindcă pe moşia Răzănii dela ţănut Lăpuşnii să face sat noao (sic) şi s-au adunat ca 20 de gospodari păn acum şi fiind că nu este nici bisărică, nici preot la acest sat şi fiind că *acest om anume Ioniţă Pelevan* [2]) din sat Boroganii dela ţănut Codrului, împreună şi cu lăcuitorii dela numitul sat Răzănii, fac cerire şi rugăminte, că fiind mila şi blagosloveniea Inalt-Preaosfinţiilor Voastre, voesc ca să facă bisărică din nou la numitul sat Răzănii şi cer într'acest chip să o facă: să fie dela pământ rădicată pre temelie de peatră şi în amănari de lemn, să o zidească cu peatră şi cu lut, şi acoperită cu şăndrilă şi împreună cu toate podoabile ei, *şi s-au îndatorit acest Ioniţă Pelevan, că toată cheltuiala facerei bisăricei, cât şi a toate podoabile ei, cât va trebui dela început şi păn la isprăvit bisăricei, numitul Ioniţă să o răspundă*, iar ceilanţi lăcuitori din numitul sat Răzănii s-au îndatorit, că toată *heresteoa lemnului şi a petrei* cât va trebui, *să o aducă*

[1]) „Arhiva Consistorului Chişinău".
[2]) Sublinierile sunt ale noastre. I. P.

ei cu a lor sălință de la locul unde să va tăe și păn la locul unde să va face bisărica, măcar că și numitul *Ioniță Pelevan s-au îndatorit de a le da agiutor și la adus[ul] herestelei*

„Și după a lor cerire ce fac, n-am lipsit a înștiința.

1815 Fev[ruarie] 4.

A Inalt Preaosfințiilor Voastre
pre plecată slugă
Protoiereu Ioan Dimitriu".

N. R.: Pe marginea de sus a raportului, pagina întâia, se găsesc următoarele rezoluții:

1, „1815 года Февр. 8 (anul 1815 Februarie în 8 zile). Să să întrebe protopopul, pe ce moșie să face satul acesta. Г. М. К. (Gavriil Mitropolit Chișinăului)".

2, „1815 года Мая 12 (Anul 1815 Mai în 12 zile).

„Să dă blagoslovenie a să zidi de nou bisărică la numitul sat, pe a căruia temelie, după tipicul bisericesc, să o pue la locul cuviincios, în numele sf. mai marilor voevozi Mihail și Gavriil, protopopul Ioan Dimitriu".

Г. М. К. (Gavriil Mitropolit Chișinăului).

Iar jos, sub textul raportului:

„Слушано 9-го февраля 1815 года" (s'a ascultat la 9 Februarie 1815)".

II.

La fila a 2-a.

(Zapisul lui Ioniță Pelivan).

„Adică noi cari mai gios ne vom pune numile și degetele, încredințăm cu acest zapis al nostru la mâna Dumnealui *Ioniță Pelivanul, precum să să știe, că din bună voință, Dum[nealui] voești a face bisearică de lemn în satul nostru Răzenii, cu toată cheltuiala Dum[nealui]*, dela început până la săvârșit, numai căratul cherestelei și a petrii de temelie și ori-ce a trebui, ne îndatorim noi a căra cu carăle noastre, numai Dum[neolui] din

bună voia sa să îndatorește a ne da agiutor cu zece car[ă] la scosul lemnului din pădure.

„Și spre a să păzi întocma după coprinderea zapisului, neștiind carte ne'am pus numile și degetele.

1814 Dech(embrie) 11.

- Eu Sandu Berehoi ot Răzeni
- Eu Ioan Horceag otam
- Eu Ioan Berehoi otam

(pe contrapagină urmare:)

- Eu Pavel Berehoi otam
- Eu Alexandru Bâtcă otam
- Eu Pentelei Doagă
- Eu Irofte Munteanu ot
- Eu Zahariea Horciag ot
- Eu Petrachi ot
- Eu Andronic ot
- Eu Toader Iftodi ot
- Eu Zahariea
- Eu Afteni
- *Eu Ioan Titica*
- Eu Manoli (?) Onica
- Eu Nani
- Eu Costandin

(urmează autentificarea zapisului:)

Fila a 9-a

De la Sărdăria Orheiului No. 83.

Numiții lăcuitori de mai sus iscăliți, viind și din-trânșii aicea Sandu Berehoi i Ion Horceacu, au arătat că cu a lor primire au dat acest zapis la mâna lui Ioniță Pelivanul.

Pentru de a să urma întocmai, s-au încredințat și de către Sărdărie.

In Chișinău Anul 1815 Fevr(uarie) 8.

(s. s.) Ioan Sturzea Spat(ar)

(s. s.) Samiș Darii Bobeică

(L. S.)

Sigiliul are forma de ou sau cerc. In lăuntrul cercului sus e o coroană, iar pe de lături — câte o sabie și câte trei steaguri. In jurul peceții, înlăuntrul cercului, inscripția următoare: „Pecetă Orheiului și a Lăpușnei".

După aparența peceții, ea a fost aplicată după ce a fost afumată la lumânare.

III.

La fila a 11-a

Un *alt zapis a lui Ioniță Pelivan* și a locuitorilor din satul Răzeni, prin care Ioniță Pelivan se obligă să „răspundă" el „toată cheltuială facerii bisericei" precum si procurarea „a toate podoabele ei".

„Anul 1815 Mai 13 zile. In Exarhiceasca Duhovniceasca Dicasterie a Mitropoliei Chișinăului și Hotinului.

„Eu Ioan Pelivan, staroste, împreună și cu Sandul Berehoiu sătean, din preună și cu toți sătenii din satul Răzenii ținut Lăpușnii, dăm acest zapis al nostru, în care ne vom pune numile și degitile, precum să să știe, că ne îndatorim a face bisărică în numitul sat într-acestaș chip:

„Să o facem să fie dela pământ rădicată pe temelie de piatră, și în amânară — de lemn, și pentru amânare să o zidim cu piatră și cu lut și acoperită cu șindilă, și împreună cu toate podoabele ei.

„Și Eu Ioniță mă mai îndatoresc, că toată cheltuiala facerei bisăricei, cât și la toate podoabele ei, cât va trebui, dela început și păn la isprăvit, bisărica să o răspund.

„Iară noi lăcuitorii din numitul sat Răzenii (sic) ne îndatorim, că toată heresteoa lemnului și a petrei, cât va trebui, să o adunăm noi cu a noastră sălință, dela locul unde să va tăea, și păn la locul unde să va face bisărica.

„Măcar cum și eu *Ioniță Pelivan* starostele, mă *îndatoresc a le da agiutor la adus heresteao.*

„Ne mai îndatorim, că pentru toți clericii bisăricii, ce vor fi la ace bisărică, să avem a le da toate spre mulțămire(a) casăi lor, din câmpu și altele.

„Iar pentru condică de milostenie, nu vom mai supăra pe Inalt Preosfințiea Sa a ni da.

„ Pentru încedințare, ne-am pus numile și degitile.

- Eu Ioniță Pelivanul
- Eu Sandul Berehoiu

„Și toți sătenii din satul Răzenii ținut Lăpușna".

Trei case din Chişinăul vechi.

.I

Mitocul din Chişinău al mănăstirei Hâncul. Moşia târgului Chişinăului. Mahalaua din deal. Dările târgoveţilor către stăpânii moşiei.

Pe strada Sf. Haralambie, fostă Uliţa mare, fostă Zolotaia uliţa, în ograda cu numărul 128 de astăzi, se găsesc mai multe clădiri cari aparţin mănăstirei Hâncul. Cercetând în vara aceasta arhiva vechei ctitorii a stolnicului Mihalcea Hâncul am găsit printre altele, câteva zapise şi chitanţe referitoare la acest colţ al Chişinăului moldovenesc, de altă dată. In ele se găsesc date topografice, informaţii cu caracter fiscal, indicaţii de dimensiuni, străzi şi vecini cari fac din mitocul mănăstirei un punct preţios de reper pentru identificarea caselor din această regiune: „Mahalaoa din Deal" *a Chişinăului vechi.*

Inainte de 1807 trăiau într'o casă aflată pe locul acesta Tănase sin Avram cu soţia sa Gafiţa şi cu numeroşii săi copii Şase din ei iscălesc zapisul prin care părinţii lor îşi vând casa jupânului Simion Sprânceană, Blănaru.

Numeroşii martori ai zapisului sunt toţi moldoveni şi toţi iscălesc româneşte. Printre ei trei preoţi: erei Ion dela Sfântul Ilie, preotul Vasile Bobeica [1] *şi preotul Climent Băltag* [2].

Târgul Chişinăului se afla pe mai multe moşii mănăstireşti. Casa lui Avram era chiar pe moşia Chişinăului, care aparţinea

[1] Cel mai vechi proprietar cunoscut al casei din str. Sf. Haralambie no. 116 este Anastasia Bobeica. V. mai jos p. 264 notă.

[2] Necunoscut in spiţa familiei Baltag. V. Nicolae Popovschi, *Istoria bisericii din Basarabia*, 1931 Chişinău, p. 488.

mănăstirii Sf. Vineri. Târgoveţii nu aveau calitatea de proprietari, ci numai de embaticari. Nici o înstrăinare a caselor nu era posibilă fără primirea proprietarei moşiei. De aceia, actul din 1807 poartă încredinţarea vechilului acesteia: căpitanul Vasile Terinte. In legătură cu administraţia moşiei se află în dosarul mănăstirei zece chitanţe de plata stânjenăritului şi a altei dări puse pe casele târgoveţilor. Din schimbarea titularului acestor chitanţe se vede că Simion Blănaru moare între Aprilie 1817 şi Aprilie 1818. Il moşteneşte mama sa „Frăsina" sau „Eufrosina, soţia răposatului Vasile Sprinceană din Chişinău", cum este iscălită în 1821 în actul prin care dărueşte locul şi casa mănăstirei Hâncului.

Iată actul prin care devine proprietar Simion Blănaru:

Adecă eu Tănasă sînt Avram denpreună cu soţul meu Gafiţa şi cu toţi copii noştri dat-am adevărat şî pre încredinţat zapisul meu la mâna dumisale jupânului Sămion Blănar diu târgul Chişnău precum să să ştii că i-am vândut o dre[a]ptă casă a noastră din Măhălaoa dela Deal între Ion Conacul şî între preuţ cu grădină din dos şî cu loc de ogradă din faţa [1] şî în poporul fântului Ilii cu preţ drept 45 adecă patruzăci şî cinci lei şî i-am vândut-o de a no[a]stră bună voe nesăliţ, nici asupri[ţi], de nimî şî să aibe dumnelui de acum înnainte a stăpâni cu toţi copii lui şî nepoţii şî strănepoţii dumisale şî să o stăpâne[a]scă cu pace, iar sculându-ne v'unul den noi sau copii noştri, sau v'unul den neamul nostru ca să întoarcă casa şî or la ce judecată vor merge să nu i să ţii nici într'o samă, fiind că am vândut-o de a no[a]stră bună voi, iar sculându-să v'unul den neamul nostru cu vre o judecată, eu Tănasă Avram cu soţul meu Gafiţa să avem a răspunde. Şî pentru mai adevărată credinţă, neştiind carte, ne-[a]m pus numele şî degetele. Şî la facere acestui zapis s'au întânplat şî alţi negustor faţă şî au şî iscălit.

1807, mart 22

x eu Tănasă sîn Avram vănzătorul cu a mè bună voi am vândut

[1] scris deasupra „pân în faţă"

x eu Gafiţa, soţiea lui Tănasă cu a mè bună voi.
x eu Ilena, fiica lui Tănasă adiverez
x eu Neculai, ficiorul lui Tănasă.
x eu Titiiana, fiica lui Tănasă.
x eu Sofronii, iari fiica lui Tănasă
x eu Macrina, iari fiica lui Tănasă
x eu Dănilă, ficiorul lui Tănasă şi tot ne[a]mul
x eu Ion Conacul m'am întâplat faţă, mahalagiu, am pus numile şi degetile şi cu soţiea me.

x eu Aniţa Dumitriesa mahalagiţă, m'am întâplat faţă cu voia me şi am pus degitul.

x eu Hilip Avram, fratele lui Tănasă dinpreună cu soţiea me Mariea m'am întăplat faţă la această tocmală şi am pus numile şi degitul.

x eu Leonte Condoragiul dinpreună cu soţiea me Aniţa şi cu copii mei toţ am pus numele şî degetele noastre.
eu Ion preutul dela sfântul Ilie m'am întâmplat faţă
eu preut Vasile Bobeică am fost faţ[ă]
eu preut Climent Băltag adiverez.
eu Tănase Băcalul m'am întâplat fată la această tocmală
eu Sava Calpacciu m'am întâplat faţe
eu Simion Blănarul martur
x eu Ivan Căldărarul dinpreună cu soţiea me Piliprona am pus numile şi degetele noastre.

Această vânzare s'au făcut cu ştire vănzatorului şi cumpărătorului. S'au încredinţat şi de cătră mini.

1807 mart 25

Vasili Terinti căpitan vechil moşii.

Pentru determinarea şi mai precisă a dimensiunilor şi vecinătăţilor ogrăzei mitocului mănăstirei Hâncului există o mică hotărnicie făcută tocmai de: vechilii moşiii târgului Chişinău *la 1815, Ea e semnată de astă dată de Pavel Măcărescu, al doilea postelnic şi de scriitorul* „casei tovărăşii moşii" :

Iat-o :

Dela vechilii moşii Târgului Chişinău.

După cerire lui Simion Blănariul, lăcuitoriul din oraşu Chişinăului i s'au măsurat locul pinpregiurul casăi sali, cel ari dila deal de S. prooroc Ilii întri casăle lui Ion Conacul şi întri casăle bisăriceşti a proorocului Ilii eşîndu cu măsura stănjănului noî stănjăni faţa la uliţă, cinci stănjăni pol fundul ogrăzii, trii zăci şi şasă stănjăni i cinci palmi lungul pi amăndoi părţile şi pentru ca să nu mai rămâi vreo pricină între mahalagii i s'au dat această adeverinţă.

1815, iulie 24

Pavel Măcărescu vt. post.

Scriitor casăi tovărăşii moşii

Toader Spânu.

Reproduc acum şi şase din cele zece chitanţe de plata stănjenăritului. Stănjenăritul era, după cum se vede din chitanţa pe 1814 de 2 lei şi 35 parale, afară de o dare deosebită de doi lei pe casă:

I.

Simion Blănar au plătit 2 lei pe cas şi pe locul ce ari, pe acest an dela 1809 păr la 1810 april 22.

Costantin Matei

II.

Simion Sprânceană Blănaru au plătit doi lei pe casa şi pe un loc ce are pe acest an dela 1810 păr la 1811 april 23.

Costantin Matei orândar

III.

Simion Sprânceană au plătit doi lei pe casa şi pe locul denainte casei ce are la mahala lângă Ion Conacu şi lângă casa Beşleagăi pe acest an dela 1813 păr la 1814 april 23.

Costantin Matei Pruncu

IV.

2.35 Dumlui Simion Blănar au plătit stânjănăritul şi doi lei pe casi i pe loc din faţi pe acest anu dila 1814 şi păr la 1815 april 23.

Toader Spânu

V.

Moşiea Chişinău

Stâj.	Palme	
1	6	uliţa mare
7	2	uliţa Sfântu Ilie, lângă cuconu Toma casa fetii lui Simion Sprânceană au plătit stânjănărit pe acest an dela 1816 păr la 1817 april 23.

Costantin Matei, ţidulă am dat alta la luare banilor şi s'au prăpădit. Numai una rămâne bună.

VI.

Moşiea Chişinău

Stânj.	Palmi	
7	2	au plătit stânjânăritul Frăsina, mama lui Simion pi anul dela 1817 apr. 23 şi păr la 1818 apr. 23.

Toader Spânu

Stânjănăritul nu s'a plătit pentru locul jupânului Simion Sprânceană, după cum se vede din aceste chitanţe, decât cu începere din 1814. Mai înainte „nu să luoa stânjănărit, fiind la mahala" *Aşa ne spune zapisul de danie către mănăstire:*

Zapis de danii.

Anul 1821, luna Săptemvrie 1. Eu mai gios iscălita lăcuitoarea din oraşul Chişinăului prin acest zapis ce dau din partea mea sfntei mănăstiri, ce să numeşte a Hâncului, cu tot soborul părinţilor călugări de acolo, adeverez că dreaptă casa mea cu tot locul ei înpregiur, ce o am aicea în oraş, în al doilea ceastie, pervoiu cvartal supt no. 150, în poporul Sfntului Proroc Ilie, ce să megieşăşte pe din gios cu casăle dumisale răposatului pahr.

Toma Stamate, pe din sus cu a lui Ioan Leontiev Ciobotariu, ce este ginere răposatului Ioan Conacul, pe despre răsărit cu drumul ce merge la podul de piste Bâc, iar pe despre apus cu locul altor casă tot a dumisale numitului paharnic ci le are cumpărate de veci, care loc a pomenitei casă să cuprinde și în hotărît număr de stânjăni, precum atât zapisul vechi ce-l am de cumpărătură din anul 1807, mart 22, cum și țădula de măsurarea stânjănilor înpregiur dela vechilii moșiei din anul 1815 Iulie 24 zile supt no. 175 lămurit mărturisăște, precum osăbite țidule de plata stânjănăretului, cea 1-iu dela anii 1818 până la 1819 april 23, al 2-le dela 1819 până la 1820 april 23 și al 3-le dela 1820 și până la 1821, april 23, afară de șapte țiduli mai vechi ce au plătit răposatul mieu fiul Simion Sprânceană numai pe casă, căci atuncea nu să luoa stânjănărit, fiind la mahala, spre cea neștearsă pomenire la sfntul jărtvenic, pentru ertarea păcatelor atât a mele a soțului, a fiilor i a părinților, cum și a tot neamului mieu, de bună voia mea o am făcut danie de veci pomenitului sfânt lăcaș înpreună cu toate documenturile ci s'au arătat mai sus, pe care cu puterea acestui zapis volnică să fie mănăstirea de acum înnainte și în veci a o stăpâni ca pe un drept acaret al său, în pace și nesupărată despre nimenea din urmașii sau neamurile mele cum nici despre alții streini și a-ș face ori ce feli de acaret va voi pe locul ei, căci au fost dreaptă a me și nimănui vândută sau zălogită n'au fost, datoare rămâind mănăstirea numai ca până când mila lui Dumnezeu mă va ține cu vieață să mă lasă a viețui sau în cămăruța ce este piste tindă sau în fundul locului dela deal să-mi facă o chiliuță cât de mică ca să-mi pot odihni bătrânețile și la vreme de boală să fiu căutată, iar după răposarea mea și aceia înpreună cu casa veche să rămîe tot supt deplină și vecinica stăpânire a numitii mănăstiri, nefiind nici odinioară supt nici un cuvânt volnică mănăstirea a înstreina cuiva cu chip de vânzare sau schimb această a mea hărăzire, iar când oricine din neamurile meale să va scula supt orice chip a strica și a întoarce această danie a mea, ori la ce giudecată va merge să nu i să ție în samă cerirea, ci numai atuncea poate să pieardă mănăstirea această danie a mea când nu va urma

după glăsuirea acestui zapis sau va înstreina prin vânzare sau schimb acaretul acesta, căci atuncea clironomii sau alte neamuri a mele în urmă vor avea toată protiea a întoarce această danie şi mănăstirii nu-i va mai rămâne cuvânt de îndreptare. Şi spre cea adevărată credinţă şi siguranţie a mănăstirii, poftind pe scriitoriu de me-au scris numele şi eu me-am pus diegetul pe sămnul cinstitii cruci.

x Efrosina, soţia răposatului Vasile Sprânceană din Chişi[i]nău

x şi eu Vasîlca, nepoată dumisale Efrosînei adiverez.

x eu Anghel Trohin, nepot mătuşii Frăsînii, la această danie este pren bună voinţa me şi neştiind carte am pus numile şi degitul

eu Dumitru Codreanu m'am întămplat faţă la această învoială

eu Vasile Buruiană m'am întămplat faţ la această învoială

eu Ion Anastasiu m'am întămplat faţ şi sănt martur

eu Iordachi Sava Blănar

eu Gavril Onofrei Blănar din oraşul Chişinăului m'am tămplat faţă martur

Simion Blănar

eu Sărghii Lazar din oraşul Chişinăului m'am tămplat faţă

şi eu preot Vasile Nestor adiverez că această danie este adivărată, fiindu-i şi duhovnic babei Efrosinii

Paraschiv Criste din oraşul Chişinăului m'am întâmplat faţă la această danie

eu preot Stefan Costin adiverez

şi eu guberschii reghistrator Gheorghie Chirvasie am scris cu buna voinţa iscălitei Efrosinii în oraşul Chişinăului.

Urmează adeverirea şi pecetea giudecătoriei politiceşti a Basarabiei din 24 Septemvrie 1821 sub iscăliturile lui Nedoba şi a sovetnicilor Dicesculov, Toader Măcărescu biv vel sărdar şi Mihail Hermeziu.

Informaţiuni asupra mitocului sub stăpânirea mănăstirei găsesc într'o „Condică pentru averea monastirii Hâncului din uezdul[1]

[1] Judeţul

Chişinăului, Oblastia Bessarabiei, cu hramul Prea Cuvioasei Paraschevii, prescrisă la anul 1837 de către însuş nastoiatelul monastirii blagocinii igumen ieroshimonah Dorothei". La fila 50 se începe arătarea „acareturilor din afară. La punctul 2 se scrie:

„Una casă metoh în oraşul Chişinăului, cu locul eii, în lungime de 36, iară lăţime de 9 stânjăni domneşti, care casă s'au dat danie monastirii Hânculuí de către răposata Efrosina Sprâncenoaia, lăcuitoare din Chişinău....., care casă a metohului fiind veche cu totul acum cu prefacirea oraşului Chişinău şi monastirea ş'au gătit plan şi fasad, întărit de către Stroitelniia Comitet[1] şi de către Voennii Gubernator[2] Feodorov la 8 zile Octomvrie anul 1836 şi, du[pă] aceia, cerând voie dela eparhialnicescul arhipăstoriu, prin reportul nastoiatilului său igumenului Dosithei şi priimind blagoslovenie prin rezeliuţiea Innalt Preaosfinţii Sale din 25 zile noemvrie, anul 1836, au încheiat şi contract cu podriętcicul[3] Ignatie Ivanov din oraşul Chişinău la 27 zile noemvrie acelaş an 1836, care s'au întărit şi de către macleriul[4] oraşului ca să să facă din nou la metohul pomenit următoarele stroenii[5] în tot cuprinsul locului metohului, adecă:

„Una casă de pieatră, la linie, după planul întărit, lungimea de 7 stânjini şi lărgimea de 6 stânjăni domneşti, cu toate despărţiturile şi figurile, ferestrile şi altele arătate în plan şi în fasad[6].

„Un corpos de stroenie alăturea cu ograda din sus despre sever[7], tot de pieatră, lungimea de 10 şi lărgimea de 3 stânjăni domneşti, în care corpos are să fie cuhne, casă, cămară, grajdiu şi saraiu şi supt dânsele beciu de pieatră, lungimea de 4 şi lărgimea de 3 stânjani domneşti, acoperite toate cu oale şi făcute

[1] Comitetul construcţiilor
[2] Guvernatorul militar
[3] Antreprenor.
[4] Agent de schimb, samsar.
[5] clădiri
[6] In margine la observaţii, scrie: ***„s'au gătit desăvărşit la 1837, iară la 1838 şi s'au facut şi polisadnic de lemn dinnainte, la uliţă. La 1839 s'au boit polisadnicul verde".***
[7] Nord

după cuprinderea contractului legiuit, ce în dielă s'au alăturat[1].

„un corpos de casă din partea din gios despre miazăzi tot de pieatră, lungimea lor de 5 şi lărgimea de 3 stânjini domneşti, iarăş acoperite cu oale“... [2]

„una fântână, adâncimea cât va fi până la apă, iară apa să fie de doi arşini pietruită şi săvârşită cu cerdac deasupra acoperit şi podit prinpregiur cu parmaclâcuri i altile“...[3]

„un nujniţ“...

„una ogradă împregiurul a tot dvoreţul şi locul metohului cu scânduri brad şi de fag cu stâlpi de stejar, acoperite cu scânduri de brad, cu doaî porţi mari, însă una poartă dela deal, alăturea cu casăle dela linie are să să facă cu stâlpi de piatră şi cu figuri pe stâlpi, acoperită cu scânduri şi alăturea portiţă mică iarăş acoperită, iară poarta şi portiţa au să să facă de scânduri de brad...., iară una poartă dela vale, la uliţa dela vale, care poartă s'au şi făcut pe doi stâlpi de stejar şi acoperită cu salevce, alăturea una portiţă mică acoperită, iară poarta şi portiţa de scânduri de brad, cum şi ograda pe giumătate s'au şi făcut după contract“,

„a cărora acareturi preţul lucrului cu tot materiealul podreaticului este opt mii doaî sute cinci zăci ruble asignaţie, afară de preţul ce vor cuprinde steclile ferestrilor tuturor corpusurilor, aşăzatul lor, legăturile de fer a uşilor, porţilor, portiţelor care au să să cumpere de cătră monastire după contract şi afară de 13 stâlpi de stejar ce s'au dat dela monastire pentru ogradă şi afară de 15 grinzi tot de stejar ce s'au dat dela monastire pentru aceiaş ograda şi afară de toate încuetorile broaşte a casălor tuturor corpusurilor, balamalele tuturor ferestrelor şi a iuşcelor căpacelor sobelor şi oalele colonilor sobelor şi a pânzii pentru învălitul lor la

[1] Pe marginea foei s'a scris: **„s'au gătit desăvârşit la 1837, iară la 1838 s'au făcut şi un şopron de lemn pentru fân“.**

[2] Idem: **„s'au gătit desăvârşit la 1837“.**

[3] Idem idem. Astăzi nu se mai cunoaşte locul unde a fost fântâna. P. C. arhimandrit Dometian Hodorogea, stareţul mănăstirei îmi spune că a auzit că a fost o fântână în ogradă, dar a fost astupată fiindcă apa îi era sălcie.

tincuire, care toate acestea au să să cumpere de către monastire după contract, care şi acestea vor cuprinde, cu tahmin socotindusă, preţ de una mie ruble după asignaţie, piste care preţ puindusă şi locul metohului cu preţ măcar după preţăluirea veche din anul 1818 pricum să vede în diela metohului 2842 lei, ce cuprind una mie una sută trei-zăci şasă ruble asignaţie şi optzăci capeice, vrasăzică: că gătindu-să toate acareturile arătate în locul metohului, apoi să va încheia tot preţul dvoreţului după cursul preţului ce să politiceşte în vremea de acum la curgătoriul an 1837, piste tot zăce mii treisute optzăci şasă ruble, optzăci capeice. după care preţu pe vremea viitoare să vor şi da cu chirie acele casă pentru folosul monastirii, pentru care scopos să şi gătesc ele".

Clădirile sunt în fiinţă până acum. Poarta şi portiţa din vale nu mai există. Spre strada Sf. Ilie este astăzi zid de piatră. Casele se închiriază afară de două camere rezervate pentru stareţul mănăstirei şi pentru părinţii călugări dela Hâncul, când sunt în trecere prin Chişinău.

2.

Casa paharnicului Toma Stamate, fost serdar de Orhei şi a fiului său poetul Constantin Stamate. Istoria ei dealungul unui veac şi jumătate.

Strada sfântului Harlambie se găsea la începutul veacului al XIX-lea la margînea din sus a oraşului. Din actele mitocului mănăstirei Hâncului am văzut că *„fiind la mahala"* casele din această regiune n'au plătit stânjănărit, până la 1814, când au început lucrările de parcelare ale Chişinăului nou.

Cu toate acestea, în această margine de târg, şi-a zidit casa sa paharnicul Toma Stamate, unul dintre cei mai de seamă locuitori din acea vreme ai Chişinăului. Pe aceiaşi uliţă, în apropierea casei boerului Stamate nu pare a se fi aflat vre o altă clădire mai importantă. [1] In ograda casei sale, boerul Toma avea

[1] In arhiva tribunalului am mai găsit următoarele date referitoare la casele situate de acelaşi parte a străzei sf. Haralambie, pe porţiunea cuprinsă între străzile sf. Ilie şi sf. Anton:

Casa cu no. 116 a fost până la 1851 proprietatea indiviză a Ana-

livadă, iar construcţia solidă, cu ziduri groase, sprijinită în trei din cele patru colţuri de contraforturi solide de piatră dau impresia unei aşezări singuratice la marginea târgului, aşezare întărită ca o cetate împotriva atacurilor de tot soiul... Este probabil că zidirea casei a avut loc încă în veacul al XVIII-lea. In prispa casei sale, sau plimbându-se în caftanu-i călduros, printre

---

stasiei Bobeică şi Anastasiei Ilcov. E cumpărată la licitaţie publică în 1851 de Petre Piatigorov şi apoi are următorii proprietari: S. Malinovschi (1889), Egor Ursul (1900), Seina Vladimirschi (1901), N. Vladimirschi (1902), Banca Poltava (1907), Landau şi Cogan (1909), iar din 1919 aparţine familiei Chidel.

Casa cu no. 120 a fost până în 1862 a lui Ivan Pavlov Cianguli care a vândut-o lui David Meerzon. Dela acesta trece la moştenitori săi care o vând Feigei Rabinovici (1885) Devin apoi proprietari Banca funciară Basarabo-Taurida (1901), d-na Litovcenco (1902); V. Roşco (1902); F. Lvovschi (1912); S. Nazarov (1914), F. Lvovschi (1916); I. Fotopulos (1917); Drosulis (1918); Capşa Visarion (1919); Şapsa Goreşt (1920), care stăpâneşte şi azi.

Casa cu no. 122 a fost a Rivcăi Ţucherman până în 1888. S'au succedat apoi următorii proprietari: Ecaterina Cuş (1888); Pr. Petre Cazacu (1899); Olimpiada Cazacu (1908); Gh. Dolgosacov (1912); Gorinştein (1916), iar din 1926 Govţic Boiucanschi şi Haim Boiucaner.

Casa cu no. 124 a fost a familiei Goldenbarg începând de mai înainte de 1881 şi până la 1917. S'au succedat apoi până azi B. Rabinovici (1917), M. Grimberg şi B. Struţovschi (1919); M. Grimberg (1922), Diamant (1923) şi în fine David şi Mirca Vaisman din 1927.

Casa cu no. 128 A. are ca prim proprietar cunoscut pe Ion şi Irodii Iliev, apoi până în 1847 pe Leiba Rabinovici, care la această dată a vândut-o lui B. Brodschi. In actul de vânzare se arată că se vinde o casă veche din nuele cu pivniţa şi fântână de piatră în circumscripţia I-a a oraşului Chişinău pe străzile Haralambie şi „Staraia Lesnaia", învecinată cu d-l Revuţov, cu neamţul Spaier şi cu construcţiile mănăstirei „*Sveato-Gor*", care este desigur mănăstirea Hâncului, nici de cum Sfântul Munte, cu care Hâncul n'a avut nici o legătură.

In 1872 văduva lui Brodschi vinde casa lui Mih. Balamez, care doi ani mai târziu (1874) i-o vinde lui R. Gheller. Din 1910 casa e stăpânită de familia Spriţman.

Casa cu. no 130 a fost a lui Roitman până în 1893, când a fost cumparată de Tenengolţ şi apoi, dela acesta, în acelaş an de Frima Zildman. Moştenitorii Zildman vând imobilul lui E. Socolov în 1912. In fine în 1928 imobilul intră în stăpânirea familiei Mocanu.

merii înfloriți ai livezei, va fi cugetat boerul Stamate, în amurg de viață, la toate schimbările pricinuite de ultimile biruințe ale

Casa paharnicului Toma Stamate.

muscalilor, satisfăcut poate de laudele ce căpătase pentru purtarea sa pe vremea războiului dela vestitul general rus Langeron.

A murit, probabil, în casa zidită de el şi *„fiind din poporenii sfântului Ilie“* a fost dus cu cinste şi îngropat în curtea acestei biserici aşezate în imediata apropiere.

Mormântul său se află, în adevăr, în partea dreaptă a bisericei. Pe stâlpul de piatră, la umbra căruia odihneşte de mai bine de un veac, se poate citi şi astăzi inscripţia: *„Aici odihneşte ţărna boeriului moldovinesc paharnicul Thoma Stamati, ce s'au săvârşit la anul di la Hs. 1817, mai 7“*.

Pe urma sa a rămas Zmaranda, soţie şi cu doi feciori Constantin, poetul, născut în 1793 şi Gheorghe, născut în 1797.

In cartea nobilimei basarabene sunt trecuţi amândoi în 1822 având ca avere moşiile : Găleşti din judeţul Orhei, Tutoveni şi Lunca Mare.

Opt ani, după moartea lui Toma Stamate. ca vechil al mamei şi fratelui său vinde încăpătoarea casă bătrânească *„Haznelii Impărăteştei sale Măriri“*

Iată actul :

„1825, mart 17 zile. Eu cel mai gios iscălit în puterea vechilimelii legiuitii maicii mele Zmăranda Stămati şi cu unirea celorlanţi copii a ei cu acest de bună voe zapis de vânzare fac cunoscut că dreaptă casa a maicii mele ce se află în târgul Chişinăului, dila deal de uliţa ci să chiamă Păscărie, zidită de răpousatul tatăl meu păharnicul Thoma Stamati care casă esti de piiatră cu un rând şi giumătati, fiind în rândul cel de sus noî odăi, iar în cel de gios 4 dăspărţituri, în ogradă grajdi di opt cai, hambariu, şură de 4 trăsuri şi cuhni vechi cu doî dispărţituri, iară lângă casi livadă roditoare. Locul aceştii casă cu ogradă esti în larg despre faţa uliţii 14 stânjăni, mijlocul 11 şi giumătati, fundul 10 pol stânjăni, iar în lung dispre amândoî părţile de 37 stânjăni domneşti, megieşii însă dispre trii părţi esti cu locurile jidovului Marcu i a lui Sămion Blănariu Sprânceană[1] i a diaconului St. a Chirichinăi, iar dispre a 4 parte este Uliţa Mare, au vândut-o maică-mea di veci această casă Haznelii *Impărăteştii Sale Măriri*, drept cincisprăzăci mii ruble asăgnaţii, pi cari bani după

[1] V mai sus p. 255

voia cârmuirii am să-i priimesc eu ca un vechil a maicii mele în cârmuirea Oblastii din capitalul a zăcea proţânt îndată ci să va întări acest zapis de vecinica vânzare în giudicătoriea politicească. Hazneaoa însă are a stăpâni di veci această casă fără a avé vreo înpedecare sau poprire dispre maică-mea, clironomii şi toate rudele iai, iar mai înnainte de această casă, nimărui altuia nu au fost vândută sau zălogită şi nici este supusă vreunor vânzări sau întăriturí a haznelii sau particulearnici. Spre tăriea căriea, cu poftiţii din partea mea şi eu însumi după vichilimeaua maică-mea mă iscălesc.

Titulearnoi sovetnic Costandin, fiul lui Stamati

La darea acestui zapis de vânzare fiind noi faţă după rugămintea însuş iscălitului de mai sus, ne-am iscălit di marturi

Guberschii secritar Lazori Cernivici
Colejschii registrator Gheorghii Beidiman
Colejschii registrator Stefan Bocancea".

Urmează încredinţarea giudecătoriei politiceşti a Basarabiei din 27 Mart 1825. Sov. Anton Satovschi; sov. i cavaler Costachi Botezatu; sov. Grigorie Cazimir; sov. Costachi Leonard; secritar Chirica.

Istoria acestei case — care poartă astăzi, pe strada Sfântului Haralambie no. 126—dela eşirea ei din stăpânirea Stamateştilor se găseşte într'un registru şi într'un dosar al secţiei a III a a tribunalului Lăpuşna [1]. Nici o însemnare despre familia Stamate. Cea mai veche menţiune vorbeşte despre „Casa Statului", *în care şi a avut sediu Poliţia Chişinăului. Avea o faţadă de un etaj şi jumătate, iar în dos un singur rând şi era acoperită cu scânduri. Pentrucă s'a construit un local special pentru poliţie la 1836, casa s'a scos în vânzare cu aprobarea general-guvernatorului de Novorosiisc şi Basarabia şi s'a adjudecat prin licitaţie publica asupra lui Solomon Molciner. După moartea lui, dela 1856, s'a stăpânit*

[1] Registrul de proprietăţi pentru circ. III-a a oraşului Chişinău, Condica II no. 27 şi dos. fostei arhive notariale no. 1317/1878.

de către moştenitorii săi cari vând la rândul lor casa lui Abram Iacher în 1878. In actul de vânzare se arată că imobilul este situat pe două străzi şi anume pe strada Sf. Andrei şi pe strada Harlambie, având vecini mănăstirea Hâncului şi casa Goldenberg.

In 1883 Iacher vinde casa lui Lev Haric, care şi el la rândul său, în acelaş an, o vinde lui Gherş Portugheis.

In 1896 imobilul intră din nou în stăpânirea unei familii istorice moldoveneşti şi anume îl cumpără la licitaţie publică „dvoreanina" Emilia Moimescu, căci mi i greu să transcriu Moimesculov.

In sfârşit dela 1903 imobilul trece în stăpânirea d-lor Uşer Bronfman şi Moise Aron Zilberfarb, proprietarii de astăzi.

Până prin 1928 casa bătrânească a lui Toma Stamate a fost locuită. In august 1934 pe o vreme de furtună cumplită acoperişul, sub greutatea olanelor, s'a prăbuşit.

Contraforturile singure, solide şi astăzi, străjuind colţurile vechei aşezări, păstrează nevrednicilor urmaşi ce sântem, o amintire vie a vremei de demult, dela sfârşitul veacului al XVIII-lea, când Chişinăul era sub oblăduirea Domnului Moldovei şi a credincioasei sale slugi paharnicul Toma Stamate, serdarul de Orhei.

3.

Casa din Chişinău a pravilistului Petre Manega. O informaţiune despre familia lui.

Un alt cetăţean al Chişinăului a fost şi jurisconsultul Petre Manega, unul dintre cei dintâi români care şi-au luat doctoratul în drept la Paris şi principalul autor al „Proectului de cod civil pentru Basarabia".[1]

Cu toate cercetările ce am făcut în arhiva veche notarială n'am putut stabili încă locul unde s'a aflat sau se află casa lui Manega.

In actul ce dau la iveală ni se spune că Manega a cumpărat locul, pe care singur şi-a clădit casă, dela dvoreaninul Ioan Haitul.[2] Cum acesta avea în 1822, după cum rezultă din dosarul

[1] L. S. Casso. ***Petru Manega, un codificator uitat al dreptului basarabean.*** trad. din ruseşte de Şt. Gr. Berechet în 1924. Bucureşti

[2] Era fiul lui Dumitrachi Haitul şi nepotul de fiu a lui Vasile Haitul vel pitar.

familiei din Arhiva nobilimei, vârsta de 24 ani, data când Manega a cumpărat locul este desigur posterioară anului 1812.

Iată documentul:

„In Chişinău anul 1828, luna Aprilie 9 zile; gios iscălitul fac ştiut că di vremi ci tot omul esti înputernicit di pravili a-ş ocârmui averea sa şi a faci şi daruri după a sa voinţi, apoi şi eu întorcând luari aminti pi di o parti cătră multi faciri di bini ci am cunoscut dila pre iubita sora me Ecatirina Manega, iar pi di alta la starea în cari acum să află cu casă gre din copii nevrâsnici, am socotit şi di a mè bună voi, spre agiutorul dumisali i a copiilor ci ari, i-am făcut vecinică danii casile meli ci li am în oraş Chişinăului, la ceastea al 3-le, pi uliţa ce dila deal di bisărica sfântului mucinic Harlampii şi cu toati acareturile ci să află în cuprinsul ogrăzii, cari casă şi acareturi le-am făcut însuş eu pi locul ci l-am cumpărat dila dvoreninul Ioan Haitu cu chieltuială di 5000 rubli asignaţii şi să megiişăsc în partea di sus cu casa lui Niţă Cojocariul.

Drept aceia, pominita sora me Ecaterina Maniga, în temeiul aceştii scrisori di danii, di astăz înnainti rămâne vecinică stăpânitoari asupra arătatilor casă ca pi o dreaptă a sa averi, volnică a li stăpâni, a li vindi sau a li lăsa şi dumneaei la copii dumisali, precum va voi fără a fi supărată di cătră niminea; iar spre a ave aceasta diplină tărie, după ci să va iscăli di marturi ci s'au întâmplat, apoi să va întări şi di cătră locul giudicătoresc.

Petrea Manega, adiverez celi di mai sus.

Giudicătoriea politiciască a Oblastii Basarabii.

Dania aceasta fiind supt adivărată iscălitură dumisali Petrea Manega şi dată surorii dumisalii Ecatirina Manega, după cerirea ci prin jalobă însuş dumnealui au făcut, s'au încredinţat cu iscăliturile cilenurilor aceştii giudicătorii şi punirea pecetii înpărăteşti, luându-şi şi zăci rubli asignaţii pentru sărvirea (?) zdelcii.

In Chişinău, anul 1828, april 19 zile.

Sovetnic Iamandi

Za secritari Paladuţă"

A. V. Sava

Două acte sorocene.

Comunicate de T. G. BULAT

La d-l învățător Capbătut din târgul Căpreşti, judeţul Soroca, am aflat un act, frumos scris, privitor la satul Dumulugeni, o aşezare răzăşească, într'un punct din cele mai pitoreşti, ale văii Răutului. Este vorba de o judecată dela 1805, între răzeşii dumulugeni şi Bălaşa, soacra căpitanului Enachi. Iar la atât de cochetul schit de maici Coşilaucele, din acelaşi judeţ, se găseşte scrisoarea, plină de generozitate, din 1832 a răzăşilor din Cotiugenii mari, faţă de această aşezare creştină. Dăm aci, alăturat, ambele aceste mărturii, de trainică stăpânire şi bună tradiţie românească, în acel colţ de ţară.

Inaintea noastră de faţă s'au giodecat Mihalachi Suroceanul i Toader Samoilă i Gavril Roşca i Toader Spănei şi cu alţii a lor, răzăşi din moşiile Dumulugenii şi Zgarburoaia dela ţinutul Sorocăei cu d-lui Enachi Panaite despotul biv vel căp. de dărăbani, ginerile Bălaşăi, fiica lui Constandin Grecul, ce-au fost soţie mortului Neculai Sărghii căp. Pricina fiind, că numiţii răzăşi prin jaloba lor au cerut dreptate să poată răscumpăra părţile ci stăpâneşti numita Bălaşa soacra Căpitanului Enachi în moşiile acestea Dumulugenii şi Zgarburoaia, cumpărături, avându-le atât dela tatăl său Costandin Grecul, cât şi dela soţul său Neculai Sărghii. In protiva cărora s'au văzut din partea Bălaşăi acum la judecată la mâna ginerălui său Enachi căpitanu acestei scrisori, adecă.

a) Intăi o carti iscălită de boerii divanului al doile la anul 1801 Ioni 10 de giudecata ci s'au căutat între jăluitorii aceştia şi între numita Bălaşa prin vechil to: ginerile ei acesta Enachi căp.

Când asemine cerire de protimisis făcând jeluitorii, după o mărturie din anul 1797 iscălită de d-lui post Costachi Racoviță, fiind la ace vremî is. la Soroca. Și după alte răvașe și soroace date după jaloba lor (ci sânt anume arătate la această carti). Stând giudecata de au cercetat, s'au încredințat că toate părțile căte Bălașa are întra acesti moșii, dănii și cumpărături, făcute atât de tatăl său Costandin Grecul, cât și de bărbatul său Neculai·Sărghii căp. sânt săvârșite înaintea săbornicescului hrisov, cuprinsă la alti zapise ce sânt arătate anumi cu veleturile lor, adecă cel dintâi fiind din ani 1779 Noemvr 12, și cursă unul după altul până la 1784 Dechembr 14: afară numai de un zapis din ani 1785 Feb 27: cu care un Ștefan Bogza șatr au fost cumpărat a patra parti din bătrânul Suriceanului din moșia Dumulungenii, și el încă prin osăbit zapis al său la 1787 Iolii 13: în sumă de stânjeni le-au vândut lui Neculai Sărghii căp. S'au mai văzut la mâna Bălașei și doao mărturii de giudecată una din 1794 și alta dela 1801 Feb 18, din partea dregătorilor ținutului, prin care se dau rămași că dreptatea nu i-au ajutat a pute să răscumpere părțile aceli cuprinsă la zapisile săvârșite înaintea săbornicescului hrisov, în urma cărora au dat ei la la mâna Bălașei și doao scrisori de învoială, adiverite de către isprăv. legându-să, ca să nu o mai poată supăra cu nici un fel de cerire pentru zapisile aceli dinaintea hrisovului. Iar pentru partea ace cumpărată dela șătr Bogza, dând ei răspuns că nu le trebuești să o răscumpere, au făcut învoiala prin osăbită scrisoare cu un Hilimon Veretin, unul din neamul și răzășul Bogzii, volnicindu-l pe dânsul, că di va putea el să o răscumperi, sau să să învoească cu cumpărătoriol acei părți, iar ei să nu aibă a mai faci nici odată vre o cerere de protimisis. Drept aceia și d-lor boerii divanului al doile după dreptati judecând așa au hotărât, ca toate părțile aceli cuprinsă prin zapisile săvârșite mai înainte de hrisov, să le stăpânească Bălașa în pace și făr de nici o supărare mai mult dispre jăluitori, pe care s'au dat rămași neavând nici o dreptati la cerirea de protimisis ce face. Iar pentru partea acee cumpărată dela șătr Bogza, fiind în urma săbornicescului Hrisov, și după rânduială nefiind întărită cu publicație, să dă

voe acelui Hilimon Veretin să o poată răscumpăra, cum prelarg arată aceiaşi carti de giudecată ci s'au dat la mâna Bălaşei.

b) al doile, s'au văzut acum o scrisoare tot din acelaş an 1801 Ioni 12 din partea acelui Hilimon Veretin către Bălaşa şi ginerile ei Enachi prin care arată că s'au învoit să nu mai poată nici el ceri protimisis pentru acea a patra parti dela Bogza şătr, mulţămindu-să dela Bălaşa cu o vită de eapă ci i-au dat şi 15 lei bani, adiverită fiind scrisoarea aceasta şi cu iscălitura d-lui Iordachi Canta: fiind vel. logofăt de Ţara de gios.

g) o carti dela Mărie Sa Domnul nostru Alexandru Constantin Muruz v.v.od, din trecutul an 1804 Mart 2: prin cari după giodecata Divanului de sus arătată, şi după învoiala dela acel Hilimon Veretin, să întăreşti stăpânirea Bălaşei pe toate părţile din numitile moşii căte să cuprind la zapisile arătati la cartea departamentului al 2-le.

d) S'au văzut o jalobă iarăş din partea unora din jeluitorii aceştia, tot asemine cerire de protimisis făcând, în dosul căria esti făcută giudecata d-l Costachi Ghica fiind vel logof. anul trecut 1804 Ioni 15: prin cari asemine după cartea departamentului giudecând pe jeluitori s'au dat rămaşi, neavând nici o dreptati la cerire lor.

Drept aceia după cercetarea cu amăruntul ci s'au făcut şi de către noi acum asupra cererii de protimisis ce fac jăluitorii, încredinţându-ne că toati părţile de danii şi cumpărături ce sânt făcute atât de tatăl Bălaşei, cât şi de bărbatul său sânt săvârşite mai înainte de săbornicescul hrisov, nici o dreptati jăluitorilor nu li sau putut găsi de a mai putea răscumpăra, pentru cari li s'au şi zis, că de nu sânt mulţămiţi cu giudecata noastră să li se facă anafora, să iasă şi înaintea Măriei Sali lui Vodă. Şi însuşi ei au dat răspunsu, că sânguri cunosc supărarea în zadar ci pricinuesc părătii Bălaşa, numai aceasta o fac şi ei siliţi fiind de către nişte nepoţi a lor, ci nu înţeleg urmarea dreptăţii. Iar ei pentru aceasta mai mult davagelâc nu pot să facă.

Pentru aceia s'au luat acum dela mâna lor şi mărturia acea iscălită de post. Costache Racoviţ, şi celelalti a lor răvaşe de soroace, şi s'au dat la mâna lui Enachi căp. ginerile Bălaşei, ho-

tărându-să, ca Bălaşa să-şi stăpânească deplin toate părţile, întocma după cuprindire zapisilor, ci sânt cuprinsă atât la cartea departamentului, cât şi prin cartea de întăritură a Mării Sali lui Vodă, ce sânt arătate mai sus, pe cari are voi aş duce şi hotarnici, să le întărască, şi să le stăpânească întocma ca pe a sale drepte ocini. Căriea i s'au dat dela Divan şi această carti de giudecată.

1805 Febr. 20.

Lupu Balş
V. logofăt

Cost. Grecean
V. logof.

Cost. Cant
Vel. vor.

S'au trecut în condică
Matei Con.

In total 7 iscălituri.

II [1].

Anul una mie opt sute treizeci şi doi luna Februarie 1.

Mai gios iscăliţii răzăşi din moşia Cotijenii deplin împuterniciţi din partea tuturor celorlalţi răzăşi, prin această scrisoare de danie, ce dăm schitului Koşilaucile, depe moşia Cotigenii, unde să prăznueşte hramul Adormirii maicii Domnului, facem ştiut, că fiind noi însărcinaţi de către toată obştia răzăşilor a răscumpăra părţile din numita moşie ce ave d-lui Statşki Sovetnic Sturza pe care vânduse drept şase mii galbeni pomeşcicului Matei Zolotin şi împuterniciţi a întrebuinţa ori ce chip spre câştigarea aceştii răscumpărări am năzuit la d-lui pretvoditeliol ţinutului Eşii Ioan Strejescul de au primit să între mijlocitorio din partea noastră către d-lui Sturza spre a ne pune la cale spre câştigarea părţilor de moşie, ce ave d-lui Sturza în Cotiogeni. Şi după multă osârdie ce au întrebuinţat d-lui Strejescul, nu numai că ne-au aşezat cu d-lui Sturza de am cumpărat părţile dumisale, dar încă cu scădere de una mie galbeni mai gios de preţul cu care le vându-se lui Zolotin. Deci pentru aseminea mare facire de bine ce au făcut d-lui Strejescul spre ajiutoriul a unui însemnat număr

[1]) Actul este şi în traducere rusească.

de familei de răzăşi de a noastră bună voe am vroit a-i face mulţămire pentru ostinelile întrebuinţate şi d-lui n'au primit nici un fel de mulţumire alta numai ne-au pus în videre pentru schitul Koşilaucile unde se află un însemnat număr de maice, fimei sărace, cerând ca să le dăm o bucată de loc spre hrana lor.

Drept aceia această creştinească punire înainte spre o veşnică pomenire a noastră şi a urmaşilor tuturor răzăşilor ni-au pricinuit osebita plecare, şi cu sufletească mulţămire din partea tuturor răzăşilor ce ne aflăm în moşia Cotigeanii s'au hotărât şi s'au dat danie schitului Coşilaucile din trupul moşiei Cotiogenii acolo, unde esti schitul zidit cinci zeci fălci de pământ parte de câmp şi cu parte de pădure, care are a să măsura din părăul *Ciorna* şi până în coasta dealului, în pădure despre Cotiogenilor în lungime şi lăţime cât va cuprinde soma de cinci zeci fălci, care pământ din partea noastră şi a obştiei tuturor răzăşilor se dă danie, ca să aibă schitul în vecinică stăpânire în pace şi nesupărat de cătră noi, sau de cătră urmaşii noştri, pentru care am dat şi această scrisoare de danie în puterea căreia maicile dela pomenitul schit sânt volnice a stăpâni acest pământ şi a se folosi cu tot venitul din cuprinsul lui, şi ca să-şi facă şi întăriturí dela ocârmuire. Şi spre încredinţare am iscălit

Preot Gheorghe Murafa	Răzăşi
	Andrunachi Harbur mazâl opştie
	Lionti Popăscu opştii vechil...
	Ştefan Sărghei opştii
	Ştefan Joimir opştii
Vasil Ioniţă Ursachi	Gheorghi . . . opştii
Vasil Tănas Odăbăscu	. . . vichil Vasile Fotăscu [1].

La facerea aceştii danii au fost faţă dvoreanicu Gheorghie Leonard. Sânt martori dvoreanul Ioan Brăescu.

---

[1]. 12 iscălituri.

Documente basarabene.

(Acte privitoare la satul Veprova-Puţintei — ţinutul Orhei. 1547—1800).

de L. T. BOGA

XI.

Orheiu 1661 Ianuarie 28. *Zapisul lui Andrei Mihuleţ prin care vinde partea lui de moşie din Veprova-Puţintei lui Apostol Catargiul postelnic.*

† Adecă eu Andrei Mihuleţ scriu şi mărturisescu cu cestu zapis al mieu cum eu însum de bună voia mea de nime silitu nici asupritu am datu şi am dăruitu toată partea mea de ocină de moşie ce să va alege din saat din Vepriova ce să chiamă acmu Puţinteii aceia i-am dăruitu dumisale lui Apostol Catargiul postelnicul, aşijderea o parte de ocină ce am avut eu danie dela Gavril Croitorul iarăş din Puţintei din partea Vlăsieştilor aceia încă i-o am datu şi o am dăruit dumisaale lui Apostol Catargiul postelnicul cum mi-au fostu mie daanie aşea şi eu i-o am dăruitu dumisaale pentru sufletul mieu şi a părinţilor miei şi a cui au agonisit acest locu. Aşijderea o paarte de ocină ce am avut eu dela Fetina faata Măricuţii din Vepriova partea lui Istratie ficiorului Fetchii fost-au la mene dată dreptu cinci galbeni bani gaata, aceia încă i-o am dăruitu dumisaali avut-am şi pără înaintea dumisaali lui Racoviţă Cehan maarele logofătu cu Fetina, şi le-au pus şi în doao săptămâni cum iaste legea ţării, să-mi dea banii, şi preste zi am aşteptatu multă vreme un an, şi banii nu mi i-au mai datu, deci am socotitu de i-o am datu dumisaali şi aciasta cum şi mai sus scriem. Aşijderea neşte caase noao ce am făcutu eu la satu la Puţintei, şi viea mea dela deal de casă făcută de mene din pajişte şi răbnic, iar lângă caase făcute de mene şi caasele cele vechi, acestea toate câte mai sus scriu i le-am vândutu dumisaali drept optu zeci de lei bătuţi şi un cal bun. Pentr'aceea să-i fie dumisaale în veci dela mene danie şi dăruire precum şi mai sus scriem şi nime din fraţii miei sau din seminţiea noastră să n'aibă a amesteca a strica ce am făcut eu şi ce am dăruitu, şi cu celelalte lucruri ce am făcut eu cu mâna mea şi i le-am vândutu dumisaali, iară cine să va ispiti să facă vro pără, acela să fie trecletu şi proclet şi blăstămatu de 318 oţi 1) şi într'aciasta tocmală au fostu dumnialui Grigoraşco biv vel spătar şi dumnialui Apostol biv părcălab şi dumnialui

1) Părinţi.

Chiriac Sturzea ciaşnic şi dumnialor Iane Catacaţul şi Necula Alfagiul vameşii de Orhei şi Vasilie Drăghinici şi Ionaşco Matos şi Gaşpar de Puţintei, şi Baciul de acolo şi mulţi oameni buni, deci pentr'aceia ca să aibă dumnialui a-ş face şi drese domneşti şi pentru credinţă am iscălitu cu aceşti boiari depreună cu toţi să să ştie.

La Orheiu în anul 7169
luna ghenar 28 [1])

Andrei Mihul iscal.
Eu [1]) Ilie Sturza biv pah. iscal.
Iane Catacaţul (L. P.),
Eu [1]) Nicolachi părcălab martor,
Nicolae Alfagiul martor, [2])
Drăghinici (L.P.), † Matos,
Eu [1]) Apostol biv părcălab iscal (L. P),
Vasilie vatav de sineţari (L. P).

(Original românesc)

XII.

Orheiu 1661 Februarie 20. *Zapisul lui Vasilie prin care vinde partea lui din Veprova - Puţinţei lui Ghiorghie Catargiul vel clucer.*

† Adecă eu Vasilie ficiorul [3]) scriem şi mărturisescu cu cesta zapis al mieu, cum eu de bună voia mea am vândut amea dreaptă ocină şi moşie din satu den Veprova ce să chiamă acmu Puţintei de pre Cula, de nime nevoit nici asupritu o am vândut dumisali lui Ghiorghie Catargiul vel cluciar, dintr'un moş am vândutu ce au vândutu şi fratemieu Andrei dreptu [3]) că să-i fie dumisali dreaptă ocină şi moşie şi cuconilor dumisali şi nepoţilor şi strănepoţilor şia toată seminţiia cine i-să va alege mai aproape. Şi'n tocmala noastră s'au tâmplat dumnialui Postolachie biv părcălab, şi dumnialui Iane Catacaţul vameş şi Vasilie Drăghinici, şi Vasilie vatavul de sineţari, şi Ionaşco Matos, şi Postolachie a Bejenesăi, şi preutul Canţir dela

[1]) Text slav în original, [2]) Text grecesc în original.
[3]) Loc alb în original.

biserica cia domniască, pentru acesta lucru ca să aibă dumnialui a-şi face pre acest zapis al nostru şi dres domnescu. Şi Lupul diiaconul am scris ca să să ştie.

La Orheiu în anul 7169
fevrar 20 [1])

Eu [1]) (L. P.) Jane, (L. P.) Vasilie vatav,
† Ionaşco Matos, † Postolachi,
(L. P.) Ionaşco chihaia.

(Original).

XIII.

Iaşi 1661 Martie 2 ***Zapisul Ştefanei fata Dumitrei prin care vinde lui Postolachi Catargiul postelnicul partea ei din Veprova-Puţintei.***

Adecă eu Ştefana fata Dumitrei, nepoata lui Nistor de sat de Viprova de gios, scriem şi mărturisescu cu cestu zapis a mieu, cum eu de bună voea mea de nime nevoită nici asupri[tă ce de amea voe am vândut amea direaptă ocină şi moşie, amea şi frate-meu Dumitraşco din sat din Viprova ce [să] cheamă acum Puţintei partea noastră din doi bătrâni din cumpărătură de moşu mieu Nistor dela Sverjeanul şi partea lui Nistor moşu-meu, şi am vândut-o dumisali Postolachie Catargiul postelnicul dereptu — [2]) taleri batuţi, din cânp, şi din pădure, şi din fânaţ, şi din vaduri de moară, şi din vatra satului şi din tot venitul ce să va alege pe hotarul satului. Şi la tocmala noastră au fost Solomon marele stolnic şi Neniul logofătul al doile, şi Andoca pitariul, şi Roşca vornicul, şi Toader postelnicul, şi mulţi boiari şi oameni buni, şi pre mai mare credinţă, pusu-ne-am peceţile şi iscăliturile. Şi eu Ionaşco ce am fost cămăraş am scris să să ştie:

In Iaşi anul 7169 luna
martie 2 zile [1])

Eu [1]) Solomon vel stolnic.
Eu [1]) Neniul vtori logofăt.

[1]) Text slav în original.
[2]) Loc alb în original.

† Ştefana.
Şi eu Ştefan Popăscul capitanul m'am tâmplat.
Şi Toadir a Dragăi să să ştie.

Ştefan iscal.

(Original românesc).

XIV

Iaşi 1661 Martie 5. *Cartea lui Ştefan V. V. prin care întăreşte lui Apostol Catargiul postelnicul, mai multe moşii cumpărate la Veprova — Puţintei.*

Io Ştefan voevod cu mila lui Dumnezeu domn ţării Moldovei[1]). Adică au vinit înnaintea noastră şi înnaintea alor noştri moldoveneşti boiari a mari şi a mici al nostru boiarin Apostol Catargiul postelnicul şi au arătat neşte zapise de mărturie facute denaintea a mulţi boiari şi feciori de boiari şi megiiaşi de pren pregiur scriindu şi mărturisindu într'a cele zapise cum au venit înnaintea lor Andreiu feciorul lui Mihuleţ de Orheiu de nime nevoit nici asuprit ce de a lui bună voe au daat şi au dăruit a lui direaptă ocină şi moşie toată partea lui cătă să va alege din saat din Veprova ce să cheamă acum Puţinteii pre Cula la ţinutul Orheiului, cu vatră de saat şi cu pământuri în ţarina şi cu fănaţi şi cu locuri de hălăşteae, şi în câmpu, şi în pădure, şi cu locuri de prisăci şi în tot hotarul cu tot vinitul aceia au dat oă boiarenului nostru lui Apostol Catargiul postelnicul, aşijdirea şi o parte de ocină ci au avut daanie dela Gavril Croitoriul din partea Vlăneştilor, iar din Veprova ce să cheamă Puţintei aceia încă o au daat boiarenului nostru lui Apostol Catargiul postelnicului al doilea cu vatră de saat şi cu pământuri în ţarină şi cu fănaţe, cu locuri de heleşteae şi în câmpu şi în pădure şi cu locuri de prisăci şi în tot locul cu tot vinitul, aceia o au daat şi o au dăruit precum au fost şi lui Andriiu Mihuleţ daanie dela Gavril Croitoriul, acia parte de ocină aşa şi el au daat pentru sufletul părinţilor săi. Aşijderea neşte case ce au făcut Andreiu Mihuleţ la saat la Veprova ce să chiamă Puţintei şi o vie la deal easte

[2]) Text slav în original.

făcută din sus din pajiște și rămnic lângă casă, facută iar de Andreiu Mihuleț și alte case vechi, acestea toate de nime nevoit nici asuprit toate le-au vândut cu tot vinitul și în tot hotarul boiarenului nostru lui Apostol Catargiul al doile postelnic dreptu optu zeci de lei, de lei bătuți, toți bani gata, și i-au daat și un cal bun și i-au făcut și zapis cu procleținie pentru vânzare și pentru daanie cum nime dintru frații lui, nici nepoți a lui, nici alte seminție a lui sau rude de-alui să nu să amestece a stricaa daania și tocmala lui. Așijderea și Vasilie fratele lui Andreiu Mihuleț ficiorul [1]) de nime nevoit nici asuprit au vândut a lui direaptă ocină și moșie din saat din Veprova pre Cula ce să chiamă acuma Puținteii toată partea lui cătă i-să va alege dintr'un moș ci-au avut și frate-său Andriiu Mihuleț cu vatră de saat și cu haleșteae și cu pământuri în țarină și cu loc dc fănațe și în câmpu, și în pădure și cu locuri de prisăci, și cu tot hotarul cu tot vinitul aceia au vândut a lui nostru boiarin lui Apostol Catargiul postelnicul dreptu [1]) toți bani gataa.

Așijderea Nastasiea Larioneasa den Veprova ce să cheamă Puținteii și cu ficiorii ei Gligorașco și featele ei Gherghina și Costandaa și gineri-său Pana de bună voia lor de nime nevoiți nici asupriți au vândut alor direaptă ocină și moșie o parte cătă să vaa alege toată partea lui Arsenie feciorul Bălutii, nepotul Anghelinii, care parte au fost și mai vândută, boiarenului nostru cinstit și credincios lui Ghiorghie Catargiul marile cliucear, iar acum de iznoavă au vândut-o o fiiu-său lui Apostol Catargiul al doilea postelnic cu vatra de saat și cu pământuri în ocină și cu loc de heleșteae și cu fănațe, și cu câmpu, și în pădure și în tot hotarul cu tot vinitul cât să va alege în saat în Veprova, ce să cheamă Puținteii direptu trei zeci de lei bătuți toți bani gataa. Așijderea și altă parte de ocină ce au avut Andreiu Mihuleț dată direptu cinci galbeni de Fetina fata Maricuții din Veprova toată lui Istratie ficiorul Fetinii, care parte de ocină au avut pără Andreiu Mihulet cu Fetina la cinstit boiarenul nostru Răcoviță Cehan marele logofăt, și le-au fost pus și zi dumnealui în

[1]) Loc alb în original.

2 săptămâni, cum iaste legea ţării, să-i dea bani la zi. Şi apoi au trecut un anu şi banii tot nu i-au mai daat deci şi acea parte încă au socotit şi au daat şi o au dăruit a lui nostru boiaren lu Apostol Catargiul al doilea postelnic cu tot vinitul şi în tot hotarul. Aşijderea Ştefana fata Dumitrii nepoata lui Nistor den Veprova ce să chiamă Puţintei pre Culaa, de buna voia ei de nime nevoită nici asuprită au vândut a ei direaptă ocină şi moşie din saat din Veprova ce vă chiamă Puţinteii toată partea ei câtă să va alege şi cu toată partea frăţine-său lui Dumitraşco părţile din doi bătrâni cu vatră de saat şi cu pământuri în ţarină şi cu loc de fânaţi şi în câmpu, şi în pădure, şi cu locuri de prisăci şi cu locuri de hăleşteae şi cu tot vinitul. Aşijderea Costin Schidul de nime nevoit nici asuprit au daat şi au dăruit toată partea cât să va alege din saat din Veprova ce să chiamă Puţinteii pre Cula, care parte au fost Schidului daanie dela Gligoraşco ficiorul lui Arion partea lui Avraam nepotul lui Nestor, aceia o au daat şi o au dăruit boiarenului nostru lui Apostul Catargiului al doilea postelnicu cu tot vinitul şi în tot hotarul. Pentr'aceia şi domniia mea de am văzut acele adevărate zapise făcute denaintea acelor boiari şi ficiori de boiari şi megiaşi din pregiur domnia mea încă am crezut şi am daat şi am întărit boiarenului nostru carile mai sus iaste scris Apostol Catargiul al doilea postelnic cu toate părţile de ocină carile sântu scrise mai sus părţile din saat din Veprova ce să chiamă Puţinteii pre Cula, la ţănutul Orheiului ca să fie lui dar direaptă ocină şi cumpărătură şi daanie şi uric de întăritură cu tot vinitul neclătit şi nerușuit nici odinioară în veci şi altul să nu să amestece înaintea acestei cărţi a domniei mele [1]) Insuş domnul a poruncit. [1])

La Iaşi în anul 7169 luna
(L. P.) martie 5 zile [1])
Racoviţa Cehan vel logofăt
Tiron a scris [1]).

(Original hărtie, pecetia aplicată eşită în relief).

[1]) Text slav în original.

XV

Orheiu 1661 Martie 20. *Zapisul Gaftonei cu feciorii ei, prin care vând lui Gheorghe Catargiu marele clucer, părţile lor de moşie din Veprova-Puţintei.*

† Adecă eu Gaftona fameia lui Guţan din sat din Veprova şi cu toţi ficiorii miei anume Apostol şi Enachie şi Măriuţa şi Pitrica ce sânt făcuţi cu bărbatul mieu cu Guţan ficiorul Măricuţii îi Gheirgoae nepotul lui Nistor din satu din Vepriova scriem şi mărturisim cu cestu zapis al nostru cum noi de bună voia noastră de nime nevoiţi nice asupriţi ce de bună voia noastră am vândut toată partea noastră de ocină din saatu din Vepriova ce să chiamă acum Puţinteii însă partea tatâne nostru lui Guţan aceia toată o am vândut cătă să va alege dumisali lui Ghiorghie Catargiul marele clucear din vatra saatului şi din ţaarină din câmpu, şi din vaduri de mori din hăleşteae şi din tot locul cu tot vinitul dreptu zece lei batuţi bani gaata, şi în tocmaala noastră au fost dumnialui Chiriiac Sturzea biv vel jicnicear, şi dumnialui Ilie Sturzea păharnicul, şi Leca părcalabul de Orheiu şi Dima vatavul dumisali lui Racoviţă Cehan maarele logofăt, şi Vasilie vatavul de sineţari, şi Florea şi Pavăl slugile dumisaali lui Şeptilici hatmanul şi Lupul diiaconul ot ţărcvi gospodari ot trăg Orheiu [1]) şi Gaşpar vărul lui Guţan, şi Gavril fratele lui Guţan şi mulţi oameni buni. Şi eu Andrei Mihuleţ am scris zapisul şi pentru credinţa ne-am pus degetele şi am iscălit cu aceşti boiari depreună cu toţi să fie de maare credinţă pentr'aceia ca să aibă dumnialui a şi faace şi drese domneşti ca să să ştie.

Orheiu anul 7169 luna
mart 20 zile [2])

† Gaftona, † Postol, † Enachie, † Măriuţa, † Pitrica, † Gavril, † Gaşpor.

Nicolae Alfagiul martor [3])

(Oroginal românesc)

---

[1]) Dela biserica domnească din târgul Orhei.

[2]) Text slav în original. [3]) Text grecesc în original.

XVI.

Veprova 1662 Iunie 1. *Zapisul lui Holaşco prin care vinde lui Gheorghe Catargiul clucerul, partea lui de moşie din Veprova-Puţintei.*

† Adecă eu Holaşco fratele Ursului, feciorii Bordoi nepoţii lui Nestor de Vepreova de pre Cula, scriu şi mărturisăscu cu cestu zapis al mieu cum eu de amea bună voie de nimene nevoit nici asuprit, ce de amea bună voie am vândut parte frăţine mio Ursului de sat din Vepreova ce să chiamă acum Puţintei ace parte am vândut dumisale lui Gheorghie Catargiului clucerului dereptu cenci lei, i-am vândut dumisale din vatra satului şi din câmpu şi din pădure şi din pomi şi din hăleştie şi din poiană, şi din tot vinitul câtu sa alege parte fraţine meu Ursachi. Şi aciasta tocmală s'au făcut dinainte Baciului de Puţintei, şi dinainte lui Gaşpar de acolo, şi Toader de acolo sân [1]) Tanase şi Macarie de acolo, şi Toader Măgâlde de Dăşcova şi Isac de Hloboca şi Savocica de acolo, şi Margene de acolo. Iar pentru mai mare credinţă făcutu i-am dumisale şi zapis ca pentru să aibă a-şi face şi diresi dumneşti, şi noi aceste mărturisim ce mai sus sintem scrişi, şi pentru credinţa nem pus şi peceţile pentru ca să să ştie. Şi eu protopopul Damiian de Puţintei am scris ca să să ştie.

Anul 7170 luna iuni 1
la Vepreva [2])

† Paciul ot Veprova, Gaspar (L. P.),
Eu [2]) Panteleiu m'am tâmplat
† Macarie,
† Toder sân [1]) Tănase.
† Ştefan sân [1]) Paciul.

(Original românesc)

---

[1]) Fiul.

[2]) Text slav în original.

XVII.

Orheiu 1666 Aprilie 5. *Zapisul Chiriţoaiei cu feciorii ei prin care vând lui Gheorghe Catargiul fost mare clucer, părţile lor de moşie din Veprova—Puţintei.*

† Adecă noi Chiriţoae din Puţintei cu toţi feciorii miei anume Neghina şi cu bărbatul ei Golâi şi Nuţa cu bărbatu ei Matfei şi [1]) şi [1]) scriem şi mărturisim cu cestu zapis al nostru, cum noi de bună voia noastră de nime siliţi nici asupriţi am vândut a noastră driaptă ocină şi cumpărătură din sat din Vepriuva ce să chiamă acmu Puţintei ce sântu pre Cula în ţinutul Orheiului, care parte din ocină au fostu cumpărată soţul miei Chiriţă dela [1]) aceia o am vândut dumisaali lui Ghiorghie Catargiul ce au fostu clucear maare drept cinsprezece lei bătuţi, şi ne-au făcut dumnealui plata deplin dinainte dumisaali lui Apostol Rusul pârcălabul de Orhei, şi Dumitraşco Chebaac şi Dorin biv dvornic glotni şi Iane ce-au fostu căminar şi Nicoară Romăşcel şi Vasilie Drăghinici şi Gaşpar din Puţintei şi Toader Cuclea de acolo, şi Gligoraş de acolo, şi mulţi oameni buni buni, pentr'aceia să-i fie dumisaali în veci driaptă ocină şi moşie, şi să aibă dumnealui a-şi face şi drese domneşti. Şi eu Andrei Mihuleţ am scris zapisul. Să se creadă [2]).

La Orheiu anul 7174 luna april 5 zile [2]).

† Chiriţoaie † Neghina † Golâi † Nuţa † Maftei

Apostol pârcălab iscal.

Aşijdirea şi noi ne-am tâmplat la această tocmală [3]).

Dumitraşco Chebac iscal.

Eu Durac biv pârcălab încă m'am prilejât la cestu zapis.

Andrei Mihuleţ iscal.

Vasili Drăghinici iscal.

Aşijderi ne-am tâmplat şi noi la ceasta tocmală Vasilie iscal.

(Original românesc)

[1]) Loc alb în original.

[2]) Text slav în original.

[3]) Semnătura indescifrabilă

XVIII.

Orheiu 1666 Octombrie 3. *Zapisul lui Ghiorghiță prin care donează lui Gheorghe Catargiul pârcălabul de Orheiu, partea lui de moșie din Veprova—Puțintei.*

† Adecă eu Ghiorghiță ficiorul Suluțăi nepotul lui Nistor de Puțintei scriem și mărturisescu cu cestu zapis al mieu cum eu de bună voia mea am datu și am dăruitu numai amea dreaptă ocină și moșie câtu să va alege despre alți frați ai miei cu totu vinitul din vatra satului, și din câmpu, și din țarină, și din fânaț, și din pădure cu tot vinitul ce să va alege parte mea precum și noi scriem. Aceasta o am datu și o am dăruitu dumisali lui Ghiorghie Catargiu pârcălabul de Orheiu, ca să fie dreaptă ocină și moșie și ficiorilor dumisali, și nepoților, și strănepoților și a toată săminția cine i-să va alege mai aproape. Și la aceasta danie s'au tâmplatu de față preutul cel domnescu Ermulai din târgu din Orheiu și Vasile biv vătav de sinețari și Vasilie Urdă vătav de sinețari și Ghiorghiță Dinga de târgu, și s'au tâmplatu și seminția mea Toader Cuclea de Puțintei, și preutul Damian ot tam [1]) și Gașpar și [2]) și mulți oameni buni s'au tâmplatu la aciastă mărturie. Și după zapisu ce i-am făcutu eu denaintea acestor oameni buni să aibă dumnealui a-și face și dres domnescu, și peste mai mare credință ni-am pus pecețile și am și iscălit să să știe.

La Orheiu anul 7174 Oct. 3

† Gheorghiță

Pop Ermoloi iscal. Az Lupul diacon pisal [3]).

(Original).

XIX.

Iași 1669 Septemvre 29. *Mărturia mai multor boeri mari și mici că Tofan și Gligoraşco au vândut partea lor din Veprova —Puțintei lui Apostol Catargiul biv postelnic.*

Iată noi [4]) Ilie Sturzea vel stolnic, i Gligoraşco Hăbășescul sardar i Lupaşco vel vătav i Contâș tretii logof., i Bejan biv vel

[1]) De acolo
[2]) Loc alb în original.
[3]) Eu Lupul diacon am scris.
[4]) Text slav în original.

pitar, i Donici părcălabul ot Orheiu, i Toader Veatreș, i Dumitrașco, i Ursul dvornici glotnii. Scriem și noi toți mărturisim cu aciastă adivărată mărturie a noastră cum au venit înaintea noastră Tofan feciorul lui Milaș și Gligorașco feciorul lui Dumitrașco nepotul lui Milaș, și de mine siliți nici asupriți ce de a lor bună voe au vândut alor direaptă ocină și moșie din saat din Viprova ce să cheamă Puțintei pri Cula ce-s la țânutul Orheiului, din partea lui Milaș celui bătrân, am vândut noi doă părți ce se vor alege părțile noastre dumisale fratelui nostru lui Apostol Catargiul biv postelnic, cu vatră de saat și cu pământuri în țarină, și cu fânați, și din câmpu, și din pădure și din tot locul cu tot vinitul, aceaia ei o au vândut dumisali precum mai sus scrie direptu doă zeci de lei bătuți toți bani gata la mâna lor, cari bani sântu mai sus scrișI 20 lei ca să fie dumisali direaptă ocină și cumpărătură cu tot vinitul, ca să aibă a-și face dumnialui și driese domnești despre aciastă mărturie a noastră. Și pentru mai mare credință noi toți am iscălit să să știe. Și eu Tiron diaconul am scris.

La Iași în anul [1]) 7177 septevre 29.

Gligori Hăbășăscul sărdar iscal
Eu [1]) Lupul vel șătrar iscal
Bejan Ghenea biv pitar
Eu [1]) Nicolai Donici părcălab iscal
Eu [1]) [2]) biv comis iscal
Pătrașco
Toader Veatreș vornic
Eu Ghiorghie.

(Original).

XX.

1689 August 7. ***Zapisul lui Ghiorghiaș Zanohi prin care vinde lui Apostol Catargiul comisul, partea lui de moșie din Veprova-Puțintei.***

Adecăte iau Ghiorghiaș Zanohi ce-am fostu părcălabu și cu toți ficiorii miai anume Alexandru și Apostol și Ștefan și Varlan

[1]) Text slav în original.
[2]) Semnătură indescifrabilă.

şi Toader scris-am cu acestu adevărat zapis al nostru precum am vândut ame parte de moşie partea mumei Bejenii fata lui Miron den Greştini din sat din Veprova ce iaste pre Cula anume Puţintei, care parte avem înpreună la bătrânu cu Gaşpar aceia o am vândut dumisali comisului Catargiului Apostol şi giupânesii dumisali şi cuconilor dumisali ca să li hie dumilor sali driaptă moşie şi cumpărătură cu heleşteu ce avem în Vatici, făcut de tată-meu şi cu Gaşpar înpreună şi parte din pomet şi din tot locul din pădure, din vatra satului şi din cămpu şi din tot locul cu tot vinitul ce scriem mai sus şi o am vândut direptu doaă zeci lei bani gata dumisali Catargiului denainte dumilor sali Iordachie postelnicul ficioriul lui Iordachie visternicul şi denainte dumisali păharnicului Vasilaşco ficiorul lu Toderaşco visternicul şi denainte dumisali lui Niculaiu Mormanul şi denainte dumisali lui Lupaşco Arapul şi dinainte dumisali lui Ioniţă Tabărţa şi a lui Calin sluga dumisale comisului şi a mulţi boiari şi oameni buni şi ca să aibă a-şi face dumnealui comisul şi ispisoc domnesc, şi noi aceşti boiari cari mai sus scrim tămplându-ne şi văzându a lor bună tocmală şi plată deplină dela dumnelui, noi ne-m pus toţi icăliturile ca să-i hie dumisali de mare credinţă să să ştie.

Anul 7197 luna august 7. [1])

Eu [1]) Ghiorghi părcălab,
Iordachi post.
Vasilaşco iscal.
Eu [1]) Lupaşco Arapul iscal.
Ioniţă Tabărţă iscal martor.
† Eu Calin.

(Original românesc)

XXI.

Chişinău 1702 Octombrie 7. ***Zapisul de danie a lui Alexandru fiul lui Ghio ghieş Zanohie prin care dăruieşte lui Cărstia Sărdarul, partea lui din Puţintei.***

† Adecă eu Alecsandru sin [2]) Ghiorghieş Zanohie scrim şi mărturisescu cu acestu adevăratu zapis al meu, cum eu de ni-

[1]) Text slav în original. [2]) Fiul.

me silit nici asuprit, ce de ame bună voe am datu şi am dăruitu dumisale sărdarului Cărstii amia driaptă ocină şi moşie ce este în poiana Puţinteilor cu giumatati di vad di moară în Vatăci, şi cămpul cu paduri din totu locul cu tot vinitul să-i hie dumisali danie în veci neclătită, şi giupănesii dumisali, şi cuconilor dumisali, şi nepoţilor strănepoţilor neclătită şi neruşuită nici odinioara în veci, şi pi zapisul meu să fie dumnialui volnic a-şi face şi dres domnescu, iar carile dintru săminţie mea sau dintru oamenii mei s'ar scula să învăluiască pe dumnialui piste danie mea să hie trecletu şi procletu şi afurisit de 318 otiţi [2]) şi negru ca luda. Şi eu încă pentru mai mare încredinţare am şi iscălit să să ştie.

In Chişinău anul 7210 oct 7.

Alecsandru sin Ghiorghieş
† Şi eu Golan martur
Şi eu Ştefănachi Enea am scris

(Orlginal)

XXII

1754 Septembrie 12. *Insemnare de telul cum se împarte moşia Puţintei.*

Vepreva ce să chiamă acmu Puţintei pe Cula în ţinutul Orheiului îmblă hotarul pe 3 bătrâni, în trei părţi şi dintre acia unul este al nostru ales, stâlpit, parte din gios depe moaşa Păcioaia, fata Tudorii, care este din Vlasieşti, şi acel bătrân îmblă în patru părţi, o parte este a Tudorii şi o parte este a Vlăsieştilor şi o parte a Despii, şi o parte a Hănsăroaei. Hănsăroae şi Despa au fost sterpe şi părţile lor să împart în două pe cei doi fraţi Tudorii şi Vlăsieştilor, căci li-au plătit la o moarte de om, şi îmblă acel bătrân din apa Vaticiului până în matca Molovateţului, ce să înpreună cu Clişova despre răsărit, pre care parte este iazul în Vatici şi în Cula, făcut de strămoşii noştri. Iar al doile

[2]) Părinţi.

bătrân în parte de sus avem depe moaşa Cărstina fata popii lui Simion, văr cu Nistor ci-au fost vătav de ţinut, care o au ţinut-o moşul Mihăilă. Şi aceşti doi bătrâni îmblă în opt părţi pe opt fraţi, şepte surori şi cu Nistor, toţi ficiorii popii Semeon. Deci pe una au ţănut-o Miron din Negreşti, iar pe una Băluţă o au ţinut-o Horceag, şi pe una o au ţinut-o Dedulenco, iar pe una o au ţinut-o Miloş, şi pe una o au ţinut-o Borde ot Şutuleşti, iar una este a maicii Golei.

Din poronca domnului nostru pre înălţat mărie sa Matei Ghica voevod orânduindu-i la noi cu giudecata pre niamul popii lui Ilie Paciul, care să trag aceşti scrişi mai gios.

Ştefan sin Goian cu fraţii şi surorile lui. Tanasie preotul ginere popii lui Ilie cu fii săi. Costantin şi Iancul cu fii săi, Catrina cu surorile ei şi fraţii săi. Aceştie toţi le este moş pope Ilie Paciul şi s'au hotărât cu giudecata noastră toţi aceştia să ţie frăţeşte moşiile şi livezile, şi vaduri de moară ce sânt arătate mai sus.

Iordachi Cantacuzino logofăt

7262 Sept. 12.

XXIII

1777 Noembre 5. *Zapisul lui Leunte Mălai dat lui Ion Cuză postelnicul prin care vinde partea lui de moşie din Puţintei.*

Adică eu Leunte Mălai sân lui Vasile Mălai nepot di fată Paciului Ştefan ce sântu nepot Ştefanii di fată Fetchii Paciului Ştefanii dat-am adivărat zapisul meu la mâna dum. cuconului Ion Cuza post. precum să să ştii că di nime sălit nici asuprit, ci di ame bună voi am vândut ame dreaptă ocină şi moşie din sat din Puţintei ci iaste pe Cula la ţinutul Orheiului ce-mi iaste şi mie aciastă parte di moşii di mai sus numită de pi maică me Armanca, nepoata Paciului Ştefan dreptu [1]) lei am vândutu dumisale post. Ion Cuzii, şi nime din fraţii mei, ori din neamurile mele să n'aibă a-l supăra pe dumnalui, iar avându ciniva a răspundi pentru aciastă parte di moşii, cu mine să-şi caute, iar dumnealui să aibă pace, şi cându am făcutu zapisu s'au

[1]) Loc alb în original.

tămplat şi alţi boeari streini şi preuţi, şi pentru credinţa m'am iscălit însumi cu mâna me.

1777 noemvre 5.

Eu Leunti Malai am vândut
Şi eu erei Costantin m'am tâmplat
Şi eu am scris acestu zapis cu zisa
lui Leunti şi-s şi martur

Dumitrache Istrati

XXIV.

1779 April 28. *Mărturia hotărnică prin care se aleg părţile lui Ion Cuza postelnic din satul Puţintei.*

† Facem ştire cu aciastă mărturie hotarnică, din luminată poronca mării sale pre înălţat domnului nostru Costandin Dimitri Moruz voevod n'au adus luminata poronca mării sale Costandin Dimitrie Moruz voevod dum. post. Ion Cuza, în care ni să poronceşte ca să mergem la satul Puţintei, să alegem nişte părţi de moşie ce are dumn. şi cumpărături. Deci după luminata poronca mării sale mergându la numita moşie Puţunteii ce sânt la ţinutul Orheiului pe Cula, n'au arătatu dum. post. Ion Cuza 7 zapisă întărite cu ispisoc dela domnul Ştefan voevod din anul 7169 mai 5 de danii şi cumpărături, aşijdire n'au mai arătatu şi alti 12 zapisă iscălite di boeri şi înpregiurași iarăş di danii şi cumpărături tot din satul Puţuntei ci-au cumpărat moşii dum. post. Ion Cuza, Gheorghie Catargiul clucer şi Apostol Catargiul post. şi Cărste sărdariul, cari zapisă citindu-să fiind şi răzăşii faţă anumi Năstasă Cărje şi Ion Tudor, şi Onică Rapolă, pop Ion Gonţa, şi popa Costandin Ciorbă, şi Andrei Tihon, Grigori Diiacon, Neculai Baltag, după cercetare ce am făcut înainte tuturor răzeşilor au cuprinsu toate zapisele dum. di danii şi di cumpărături din Puţintei şi s'au vinit dum. post. Ion Cuza 3 pol [1]) părţi şiau rămas răzeşilor 2 pol [1]) părţi. Deci am făcut funie de 26 stânjeni şi stânjenul de 8 palme domneşti, şi mergând în capul moşiei dispre miază noapte în vale Molovaţetului şi măsurând din piatra Puţunteilor ce este chiotoare din sus, care disparte

[1]) jumătate.

Trăistenii di Puţintei pe Molovateţ în gios păr în hotarul Dişcovii s'au găsit 27 funii şase stânjeni şi s'au vinit parte dum. post. Ion Cuza 15 funii 19 stânjeni, şi s'au pus piatră hotar în malul Molovateţului într'un piscu care desparte părţile dum. di a răzăşilor, şi di aici am purces la dial spre amiază zi şi n'am suit în deal deasupra Ghiormindii şi măsurându din hotarul Puţunteilor din sus ce disparte Trăistenii pe dial în gios păn în hotarul ce disparte Dişcova di Puţuntei s'au găsit 33 funii 6 stânjeni şi s'au venit parte dum. post. Ion Cuza 19 funii 7 pol stânjeni şi s'au pus piatră hotar, şi di aici n'am coborât la vale şi am trecut piste vale Ghiormindii şi ne-am suit în deal dasupra Culii, şi măsurând din sus de hotarul Puţunteilor din sus păr în hotarul din gios ce disparte Dişcova s'au găsit 35 funii şi s'au venit parte dum. post. Ion Cuza 20 funii 9 stânjeni, şi s'au pus piatră hotar lângă o movilă. Şi di acolo am purces la vale spre Cula şi am trecut piste Cula şi n'am suit la dial şi am mersu în sălişti supt pădure hotarul Puţunteilor din gios, ci să disparti cu Dişcova s'au găsit 26 funii şi s'au venit parte dum. post. Ion Cuza 15 funii 3 stânjeni şi s'au pus piatră hotaru în sălişti din sus din ţăntirimul bisericii a Cărstii sărdariului, şi de aici am trecut piste codru şi am mersu la Vatici şi măsurând hotarul Puţunteilor din gios ci disparti Dişcova s'au găsit 29 funii 2 stânjini, şi s'au venit parte dum. post. Ion Cuza 18 funii 4 palme şi s'au pus piatră hotar între drumuri din deal di drumul ci mergi pe Vatici şi din vale di drumul ce vini dila Holboca, şi cu aceste pietri hotară ce s'au zis mai sus s'au dispărţit toate părţile post. Ion Cuza ce are danii şi cumpărături de cătră răzăşii di Puţuntei şi s'au lipit de cilelalte părţi ce are cumpărături şi danii din Dişcova, şi după cum am hotărât am dat aciastă mărturie în sămne la măna dum. pust. Ion Cuza.

Anul 1779 apríl 28

Ion Gintaoan

[1]) biv vatav de copii

(original)

[1]) Semnătura indesclfrabilă.

XXV

1800 Mai 12. *Cartea lui Constandin Alex. Ipsilanti V-v. prin care porunceşte sărdarilor de Orhei să aleagă părţile lui Iordachi Milo din moşia satului Văprova-Puţintei.*

Io Constandin Alexandru Ipsilant voevod cu mila lui Dumnezeu domn ţării Moldaviei.

Cinstit credincios boeriul domniei meli dum. sărdar de Orheiu i dum. Manolachi Donici biv vel spat. sănătate. După giudecata ce la anul 95 au avut la divan dumnialui Iordachi Milo biv vel clucer cu diiaconu Grigorie i Ioniţă Racu şi Nechifor Negară, răzăşi de moşiia Vepreva ce să numeşti acum Puţuntei dela acel ţănut pentru părţile ce tragi dum. clucerul Milo dintr'această moşie, s'au hotărăt ca din doi bătrâni ce sânt în parte de mijloc şi în parte de sus să ia dum. clucerul Iordachi Milo cinci părţi din opt părţi ce să înpart aceşti doi bătrâni, iar trei părţi au rămas a răzăşilor după cum pre larg arată la carte de giudecată. Deci aceli cinci părţi ce s'au dat ca să le ia dumnialui cluceru Milo, scriem dumitali să rânduieşti şi din parte dumitali pe care vei socoti oameni buni cu ştiinţă şi cu înţălegere, ca înpreună cu rânduitul de aice să margă la stare locului şi întăi să facă cercetare ca să afle cele adevărate margini a trupului aceştii moşii şi de va fi înpresurată de cătră o parte sau mai micşurată decât alte doaă moşii ce să arată la un ispisoc din 7055 april dela Ilieş voevod ce s'au văzut de cătră giudecată la mâna răzăşilor cu cuprindere că atunce fiind doaă sate ce să nume Vepreva şi Hulboca s'au înpărţit în trei părţi la trei niamuri de oameni şi s'au făcut trei moşii, una din gios, şi alta în mijloc şi al treile din sus, din care este una şi moşia aciasta Vepreva ce-i zic acum Puţuntei, atunci rânduiţii hotarnici să facă măsură la trusteli moşii ce să cuprind la acel ispisoc, şi de vor fi mai mari una de cât alta, să le facă pe trustele deopotrivă, şi apoi moşia Puţuntei să să facă trei părţi pe trei bătrâni, după cum au umblat din vechiu un bătrân în parte din gios şi doi bătrâni în parte din mijloc şi în parte de sus, şi dintr'aceşti doi bătrâni să aliagă cinci părţi care le trage dum. clucerul Milo, iar trei părţi să să de răzăşilor, făcându-să şi mărturie hotarnică după rânduială iscălită

de rânduiţii hotarnici i de răzăşii, cum şi de dum. sardar şi pentru dijma de atunce ce să va fi strâns depe acele opt părţi dintr' aceşti doi bătrâni, cari dijmă după poronca ce s'au dat mai înnainte ca să ste oprită pără la hotărâre giudecăţii, iarăş după analogon să rânduesti dum. ca să li să înpartă, adecă făcând-o opt părţi cinci părţi să să de dumisali clucer Milo şi trei părţi la răzăşii, deosebit pentru alte şapte zapisă vechi de cumpărături şi dănii tot de moşie aciasta Veprova ce mai are dum. clucer Milo, însă un zapis din 7169 ghenari 28 pe toată parte cătă să va alegi a lui Andreiu ficiorul lui Mihuleţu ci-au dat-o danie şi au vândut-o lui Apostol Catargiu, al doile un zapis din 7169 fevrar 28 toată parte cătă sa alegi a lui Vasili fratele lui Andreiu Mihuleţu, vândută iarăş la Apostol Catargiu, al treile un zapis din 7169 ghenar 28 toată parte lui Istrate feciorul Fetinii ci-au avut-o Andreiu Mihuleţu cu zapisul Fetinii drept cinci galbeni, şi Andreiu Mihuleţu au dat-o danie lui Apostol Catargiu, al patrule un zapis fără velet săpt. 20 pentru o parte a Chiriţii şi dintr'o cumpărătură a Chiriţii, giumătate vândută la Apostol Catargiu de Dochie cu feciorii ei ci-au fost făcuţi cu Chiriţa, al cincile, un zapis din 7104 april 5 pentru o parte din cumpărătura iarăşi a Chiriţii vândută de Chiriţoae la Ghiorghi Catargiu, al şasăle, un zapis din 7169 maiu 2 pentru o parte a lui Nistor cumpărătură dela Sferjanu vândută de Ştefana fata Dumitrii la Apostol Catargiu (bez [1] baştina lui Nistor care au tras-o dum. clucer Milo într'aceli cinci părţi ce s'au aratat mai sus) şi al şaptile un zapis din 7172 pentru parte cătă sa alege a Lupului de Vepreva vândută de Ilie feciorul Lupului la Gheorghie Catargiu, cu care aceste şapte zapisă mai cerând dumnialui clucerul Milo părţile ce cuprinde. Şi întrebându-să de cătră giudecată pe numiţii răzăşi ca să arate din care părţi se trag acei vânzători au răspuns că nu ştiu, fără numai pe un Gavril Croitoriul ce ar fi având a opta parte din bătrânul din gios pentru care ei nu pricinuesc. Apoi înpotrivă dum. clucerul Milo au arătat şi spiţa bătrânului din gios, care au făcut-o hotarnicii ci-au fost

[1]) Fără.

rânduiţi, prin care să vede că răzeşii atunce au arătat parte acelui Gavril Croitoriu că i-s'ar veni a patra parte din bătrânul din gios. Şi văzându-să că răzăşii ori că n'au deplină ştiinţă, sau că vor să tăgăduiască atât pentru părţile ce cuprind aceli şapti zapisă, cum şi pentru parte acelui Gavril Croitoriu, că ar fi mai puţină, iar nu a patra parte, nici o hotărâre pentru aciasta giudecată n'au putut acum să de, rămăind să să facă cercetare cu amănuntul după carte de blăstăm la faţa locului, pentru care să scrie dum. sărdar să să facă cu amănuntul cercetare, şi precum să va afla şi să va dovedi să să de mărturie pre larg la parte ce să va cade, care nu să va odihni acolo vreo parte, cu zi de soroc să vie la divan. 1800 maiu 12.

(Original).

XXVI.

1800 Iulie 21. *Cartea lui Constandin Alex. Ipsilanti Vv. prin care porunceşte ca să aleagă hotarele părţilor ce aparţin lui Iordache Milo biv vel ban, din satul Văprova—Puţintei.*

Io Costandin Alexandru Ipsilanti voevod cu mila lui Dumnezeu domn ţării Moldovei.

Cinstit credincios boeriul domnii mele dum. Manolache Donici biv vel spat. sanătate. La giudecata ce la anul 1795 dech. au avut aicea la departamentul al doile cinstit şi credincios boeriul vostru dum. Iordache Milo biv vel ban cu răzeşii de moşie Veprova ce să numeşte acum Puţuntei, pentru părţile ce trage dum. banul dintr'aciastă moşie, s'au hotărât ca din doi bătrâni ce sint în parte de mijloc, şi în partea de sus să e dum. banul cinci părţi din opt părţi ci să înpart aceşti doi bătrâni, iar 3 părţi au rămas a răzeşilor, după cum pre largu să cuprinde prin carte de giudecată ce s'au dat dumis. banului. Deci pentru acele 5 părţi ce s'au hotărât ca să le e dum. banul rămăind ca să să şi deosăbască de cătră părţile răzeşilor, domnia me te orânduim pe dum. să mergi la starea numitei moşii, unde fiind faţă atât dum. banul sau vechilul dumis. cât şi răzăşii, să faci cercetare ca să afle aceli adevărate margini a moşiei aceştiia. Şi de va fi înpresurată despre vreo parte sau micşorată de către alte doo

moşii ci să arată la un ispisoc din anii 7055 apríl dela Ilieş voevod ci s'au văzut la mâna răzăşilor cu cuprindere că atunci fiind doo sate ce să nume Vepreva şi Holboaca, s'au împărţit în trei părţi la trei neamuri de oameni şi s'au făcut trei moşii, una din gios şi alta în mijloc, şi al treile din sus, din care esti una şi moşie aciasta Vepreva ce-i zic acum Puţuntei. Atunci dum. să faci măsură la tustrele moşiile ci se cuprind acel ispisoc şi de vor fi mai mari una decât alta să le faci deopotrivă, şi apoi moşie Puţuntei să să facă trei părţi pe 3 bătrâni după cum au umblat din vechiu, un bătrân în partea de gios, şi doi bătrâni în partea de mijloc şi în partea de sus, şi dintr'aceşti doi bătrâni să să aleagă cinci părţi care le trage dum. banul Milo, iar trei părţi să să de răzeşilor. După care alegere să faci dum. şi osebire cu pietri şi să dai şi mărturie hotarnică iscalită de dum. şi de răzeşii megieşi după rânduială.

Deosebit pentru alte şepte zapise vechi de cumpărătură şi danii tot de moşiia aciasta Vepreva ce mai are dum. banul Milo, care prin cartea de giudecată să arată anume care au mai cerşut dum. banul osebite părţi, şi răspunzind răzeşii că nu-i ştiu pe acei vânzători din care părţi trag parte, afară numai de un Gavril Croitoriul ce ar fi avut a opta parte din bătrânul din gios, pentru care n'au pricinuit. Dar fiindcă din spiţa acelor bătrâni din gios s'au văzut că la cercetarea ce s'au făcut mai înainte la starea locului s'au văzut că răzăşii atuncea au arătat partea acelui Gavril Croitoriul a patra parte din bâtrânul de gios şi văzându-să că răzeşii ori că n'au deplină ştiinţă sau că vor să tăgăduiască, atât pentru părţile ce cuprind aceste şepte zapise, cum şi pentru partea acelui Gavril Croitoriul că ar fi mai puţină decât a patra parte, nici-o hotărâre pentru aciasta giudecată n'au dat, rămâind să să facă cercetare cu amănuntul după carte de blestăm. Deci şi pentru aciasta vei face dum. cercetare şi precum vei afla şi vei dovedi câtă parte să va pute alegi, vei lipi-o către celelalte părţi. Iar de nu să va odihni vreo parte vei da mărturie de cercetarea ce vei face la partea ci să va căde. ca iarăş de aicea să se de hotărâre.

(L. P.) 1800 iuli 21.

(Original) Sturza vel logof.

XXVII.

1800 Septembrie 18. *Cartea de blestem a lui Iacov Mitropolitul Moldovei, pentru descoperirea părților lui Iordachi Milo biv vel ban, din satul Văprova-Puțintei.*

Iacov cu mila lui Dumnezău arhiepiscop și mitropolit Moldavii.

Facem știre precum că la giudecata ce la anul 1795 dech [evre] au avut aice la departamentul al doile cinstit al nostru fiu duhovnicesc dum. Iordachi Milo biv vel ban cu răzășii de moșie Veprova ce să numește acum Puțântei din ținutu Orheiului pentru părțile ce trage dum. banul dintr'aciastă moșie, sau hotărât ca din doi bătrâni ce sânt în parte de mijloc și în parte de sus să ia dum. banul cinci părți din opt părți ci să înpart acești doi bătrâni, iar trei părți au rămas a răzășilor după cum pre larg să cuprinde prin carte de giudecată ce s'au dat dumis. banului. Deci pentru acele cinci părți ce s'au hotărât ca să le ia dum. banul rămâind ca să să și osăbască de cătră părțile răzășilor, s'au rânduit de cătră mărie sa Vodă pe cinstit al nostru fii duhonicesc dum. Manolachi Donici biv vel spatar să miargă la stare numitei moșii, unde fiind față atât dum. banul sau vechilul dumisali cât și răzășii să facă cercetări ca să afle acele adevărate margini a moșiei aceste, și de va fi înpresurată despre o parti sau micșorată de cătră alte doă moșii ci să arată la un ispisoc din anii 7055 apríl dela Ilieș voevod ci s'au văzut la mâna răzășilor cu cuprindere că atunci fiind două sate ce să nume Vepriva și Hulboca s'au înpărțit în trei părți la trei niamuri de oameni și s'au făcut trei moșii, una din gios, și alta în mijloc, și al triile din sus, din cari iaste una și moșie aciasta Vepriva ce-i zic acum Puțănteii, atunce dumnialui spatariul să facă măsură la tustrele moșiile ci să cuprind la acel ispisoc, și de vor fi mai mari una decât alta, să le facă deopotrivă, și apoi moșie Puțănteii să să facă trei părți pe trei bătrâni după cum au îmblat din vechi, un bătrân în parte de gios, și doi bătrâni în parte de mijloc și în parte de sus, și dintr'acesti doă părți a doi bătrâni să să aliagă cinci părți cari le tragi dum. banul Milo, iar trei părți să să dei răzășilor. După care alegire să facă și

osăbire cu pietri, dând şi mărturie hotarnică după obicei. Diosăbit pentru alte toate zapise vechi de cumpărături şi danii tot de moşie aciasta Vepriva ce mai are dum. banul Milo, cari prin carte de giudecată să arată anume, cu cari au mai cerşut dum. banul osebite părţi, şi răspunzând răzăşii că nu i ştiu pe acei vânzători, din care părţi trag parte, afară numai de un Gavril Croitoriul ce ar fi avut a opta parte di bătrânul din gios pentru cari n'au pricinuit, dar fiindcă din spiţa acelui bătrân din gios s'au văzut că la cercetare ce s'au făcut mai înnainte la stare locului s'au văzut că răzăşii atunce au arătat parte acelui Gavril Croitoriul a patra parte din bătrânul din gios, şi văzându-să că răzăşii ori că n'au ştiinţă sau că vor să tăgăduiască, atât pentru părţile ce cuprind aceste zapise, cum şi pentru parte acelui Gavril Croitoriul, au rămas ca să facă cu amănuntul cercetare. Dar spre descoperirea adevărului s'au cerut şi dela noi aciastă carte de blăstăm, atât pentru celi cinci părţi ce tragi dum. banul din celi opt părţi ce să înpart cei doi bătrâni din parte de mijloc şi din parte de sus, cum şi pentru părţile ce tragi prin aceste şapte zapise asupra tuturor acelora cari nu vor scoate toate scrisorile şi dovezile ce vor fi având cuprinzătoare de pricinile acestii moşii, cum şi cei ce vor fi având ştiinţă şi nu vor mărturisi adevărul în frica lui Dumnezău, ca să să hotărască adevărul pentru linişte amândoror părţilor, unii ca aceia zicem ca de viaţa lor, de ostenelile şi sudorile lor, de chiverniselile şi dobitoacile lor parte să nu aibă, ci ca fumul şi ca praful cel din drum toate să fie întru pierzare şi peire, de toate ale lor cele văzute ca de avere dreptului Iov diavolul să să atingă oftând şi tremurând, târându-să pre pământ ca Cain, să fie în toată viaţa, moştenind lângă aceste bubele lui Ghiezi şi zugrumare ludei vânzătoriul, fimeile lor să rămâe văduve şi copii lor săraci şi cerşetori şi lipsăţi de tot feliul de procopsală în toată viaţa lor, şi în grabă giudecata lui Dumnezău să-i agiungă la cele văzute de ochii lor, iar de vor mărturisi adevărul să fie iertaţi şi blagosloviţi amin.

1800 sept. 18

Iacov mitropolit Moldaviei
(Original)

XXVIII.

Veprova Iunie 8. *Zapisul lui Ilie prin care vinde lui Ghiorghie Catargiul, partea lui din Văprova.*

Adecă eu Ilie feciorul Lupului scriu de Veprova scriu cu cestu zapis al miu că am vândut dumisale lui Ghiorghie Catargiului a mea direaptă moşie şi ocină ci să va alege din sat din Văpreva parte tătă-ne-meu Lupului din vatra satului şi din cămpu şi din ţarină şi din pădure şi din tot vinitul ce s'a alege parte tată-ne-meu Lupului am vândut dumisali direptu zece lei batuţi dinainte a mulţi oameni buni, denainte dumisali lui Donici din Iasănăovăţ, şi dinainte preutului de acolo de Veprova, şi denainte lui Gaşpar di acole de sat şi denainte Baciului de acole, şi denainte lui Gligorăşco de acole, şi denainte lui Isac de Hloboca, şi denainte lui Toader Cucle de acole, am vândut dumisale eu de bună voe mea de nimene nevoit nici asuprit, ce de bună voe mea, pentr'aceia i-am făcut zapis şi să-şi facă derese domneşti pe iastă.

La Văprova iunie 8 zile. [1])

Şi pentr'acea noi încă văzându făcându-i plată bună noi încă ni-am pus şi degetele ca să să ştie.

† Ilie Lupul
Eu [1]) Gligorăşco biv spat părcălab
Eu [1])————[2]) Apostol biv părcălab iscal
Gaşpar † Vasilie încă m'am tămpllt la iastă tocmeală.

XXIX.

Orheiu 15 Maiu. *Mărturia lui Gheorghe Catargiul cu privire la un heleşteu, tăcut cu Toader Cuclea.*

† Adecă eu Ghiorghie Catargiul mărturisescu cu cestu zapis al nostru precum ne-am fostu învoit cu Toader Cuclea la un heleşteu să-l ezim amăndoi, care heleşteu easte la sat la Puţintei, însă tocmala ne-am fostu să ezască Toader a treia parte de heleşteu, deci eu me-am ezit partea mea până unde ne-au fostu

[1]) Text slav in original.
[2]) Semnătură indescifrabilă.

ţeanchiul de istov, iară partea lui Toader Cuclii pre unde-au fostu s'au ruptu heleşteul şi s'au dus apa. Acmu iarăşile voiu să mă apuc eu să-l ezescu de iznoavă. Deci de acmu înainte să n'aibă treabă Toader Cuclea la heleşteul acela ce ne-am tocmit să-i întorc lui Toader cheltuiala ce-au cheltuit pre atuncea banii ce-au datu şi făină şi un mascur, şi să nu mai aibă treabă la heleşteu, numai l'am lăsat să-şi gonească peşte cu volocul cându va da Dumnezău roadă, şi să aibă Toader Cuclea a-mi face şi mie zapis pre după zapisul nostru. Aciasta tocmală fost-au denaintea dumisali Apostolachie părcălabul de Orheiu şi denaintea Lecăi biv capitan, şi Săvucica de Holboca şi Isac de acolo. Pentru credinţa ne-am pus iscăliturile noastre şi peceţile ca să-i fie de mărturie să să ştie.

Orheiu mai 15.

Catargiul părcălab
Apostol părcălab iscal.

(Original românesc).

XXX.

Orheiu April 2 *Zapisul Ştefanei cu fraţii şi surorile ei prin care vând lui Grigorie Catargiul vel clucer, părţile lor din Puţintei.*

Adecă eu Ştefana fata Dumitrei din Puţintei ce iaste pre Cula, nepoata lui Nistor şi cu frate-meu Dumitraşco şi frate-meu Ghiorghiţă şi sora mea Bilușca şi Mărica soru-mea, scriem şi mărturisim ou cest zapis al nostru, cum noi de bună voia noastră, am vândutu a noastră dreaptă ocină şi moşie din Veprova depre Cula ce să chiamă acum Puţinteii, ce ne iaste noaă dreaptă ocină şi moşie depre muma noastră Dumitra, fata lui Nistor, aiasta o am vândut noi, toată partea noastră ce să va alege din Puţintei care şi mai scriem, dumisali lui Ghiorghie Catargiul vel cluciari, ca să-i fie dumisali dreaptă ocină şi moşie, şi cuconilor dumisali şi nepoţilor şi strănepoţilor şi a toată sămenţiia cine i-să va alege mai aproape dumisali, deci o am vândut dumisali drept [1]) den vatra satului şi din câmpu, şi din pădure, şi din fâniaţi, şi din heleşteae şi cu totu vinitul ce să va alege, pre a-

[1]) Loc alb în original.

ciastă parte anoastră, şi o am vândut dumisale naintea dumisale pârcălabului Lecăi şi a Niculii părcălabii de Orhei şi Postolachie biv părcălab, şi Isac de Veprova şi Gaşpar ot tam [1]) şi Vasilie vatavul de sineţari de Orhei şi Vasilie Drăghinici şi denainte a mulţi oameni buni s'au făcut aciasta tocmală. Deci pre aciastă mărturţe anoastră ca să aibă dumnealui a-şi face şi dres domnescu. Şi pentru credinţă ni-am pus şi noi toţi iscăliturile şi peceţile ca să să ştie. In Orhei April 2

† Ştefana
† Ghiorghiţa
Leca pârcălab (l. p.)
Eu Colachi părcălab
Eu Apostol biv părcălab iscal.

(Original hârtie)

XXXI.

Orheiu Septembre 20. *Zapisul Dochiei cu feciorii ei, prin care vând lui Postolachi Catargiul post. părţile lor din Puţintei.*

† Adecă eu Dochie şi cu ficiorii mii anume Irimici şi cu Anesăia ficiorii Chiriţii am vândut drept ocină şi moşie dipi Chirica din sat din Puţintei şi o cumpărătură ci au cumpărat Chiriţa [2]) dintr'ace cumpărătură iărăş am vândut giumătate parte acestor doi ficiori ai mei dumisali lui Postolachi Catargiului postelnicului drept [2]) lei dinaintea dumisaali lui Ilii Sturză părcălabului şi a popii di Puţintei şi a lui Isac di Hloboca şi lui Toader Cucle di Puţintei, pentru credinţa ne-m pus şi digitile, să fii dumisali drept moşii.

In Orhei [3]) sept(emvrie) 20

† Dochie † Irimici † Anesăe
Ilie Sturza părcălab iscal
Pop Ermolai iscal
Vasili Drăghinici
Nicoră iozbaş (L. P.)
Cum m'am tâmplat şi eu preutul Dămiian că s'au făcut aciastă tocmala.

(Original)

[1]) De acolo.
[2]) Loc alb în original.
[3]) Text slav în original.

XXXII.

— — — Zapisul lui Avram prin care donează nepotului său Grigoraşco partea sa din Văprova.

Adecă eu Avram scriu şi mărturisesc cu cestu zapis al meu că am dat moşia mea ce se va alege din Viprova lui Gligoraşco din vatra satului şi din ţarină şi din fănaţu şi cu vadu de moară, şi pumătu şi cu tot vinitul satului ce să va alege partea me am dat nepotu-meu Gligoraşco să-i hie lui dereaptă ocină şi moşie, lui şi feciorilor lui. Dereptu ace nimerile dintru nepoţii mei peste urma me şi peste zapisul meu să n'aibă nici o treabă făr de Gligoraşco că i-am datu direptu sufletul meu şi a părinţilor mei am dat dinainte popei lui Mafteiu din sat din Biliceni, denaintea lui Andrei capitanul, şi denainte la Mafteiu Săpotenul, şi denainte lui Istratie ce-a fost gorştinar, şi denainte lui Gnvrilaş ot Săbeni şi denainte a tot ţinutul. Zapisul l-au scrisu Andreiu capitanul din ocolul cel domnescu mai pre mare credinţă ne-am pus şi peceţile, să să ştie.

Andrei iscal
Maftei erei
Ilie Sorocian (L. P.)
Tudosie capitan (L. P.)

(Original românesc)

Din documentele Mănăstirii Văratec.[1]

de T. G. BULAT.

XLIX

1765 Apr 29.

Grigorie Alexandru Ghica Vodă întăreşte mănăstirii Gărcina dania de douzeci şi unu lei fixând în ce scop se vor cheltui banii.

Noi Grigorie Alexandru Ghica vvod bj milst gsp zemle Moldavscoi.

Facem ştire cu această carte a domniei mele pentru rugătoarile noastre călugăriţăle de la svi[n]ta mănăstire Gărcina ce easte la ţinutul Niamţului undi să cinsteşti, şi să prăznueşti hramul Pogorări svi[n]tului Dhă cari viind înainte domnii mele ni-au arătat cărţi domneşti de miluire ce au avut, întru cari arată ca să aibă pe tot anul la zioa hramului căte 21 pl lei pi[n]tru praznic. Drept aceea dar şi domnia mea încă asămine m'am milostivit şi le întărim cu această carte a domnii mele, ca să aibă a lua nelipsit pri tot anul căte doaă zeci şi unul lei şi jumătate din vama domniască la zioa hramului. Şi ori de va fi vama vândută ori de va fi dată în credinţă aceşti bani tot să li să de nelipsit ca să fie pentru cheltuiala praznicului, însă 7 lei pi[n]tru 4 cameni moron sărat căte 1 leu 90 bani camăna şi 5 lei pi[n]tru 5 cameni somnu căte 1 leu camana şi 5 lei pe[n]tru 10 vedri vin căte 60 bani vadra şi 3 lei 90 bani pintru 3 oca lumină ceară căte 1 leu 30 bani oca şi 90 bani pi[n]tru patru ocă orez. Drept acea poruncimi domnie me d-s. vel vameş pi tot anul să aibă a da mila arătată mai sus.

Şi poftim domnie mea şi pi alţi luminaţi Domni ce vor fi după vreme în urma noastră ca să întăriască această milă pentru a domniilor sale vecinică pomenire. Această scriem.

1765 Ap 29

Noi Grigore Ghica vvoda (m p)

(Pecete mica roşie aplicată)

Procit vel vist

S'au trecut în condica visterie

---

[1]) A se vedea numerile precedente.

L

7275=1767 Iunie 13.

Grigore Ioan Calimachi voevod reînoeste daniile domneşti făcute mănăstirii „de peste valea Bistriţei".

† *Noi Grigorie Ioan Calomah vvod.*

bj. mil. gosp. zeml. Moldavs. De vreme ce rugătoarile noastre Elisafsta stariţa din preună cu toate călugăriţele ce să află lăcuitoare la sfânta mănăstire de călugăriţe de piste valea Bistriţăi, unde să cinsteşti, şi să prăznoiaşti hramul Schimbării la faţă a Domnului nostru Is.-Hs. ni-au arătat cărţi de milă de la alţi luminaţi Domni ce au fost mai înainte de noi, întru care scriu şi arăta pentru birul unui preut şi a unui ţircovnic ci vor avea la biserica ca să fie scutiţi, şi pentru merticu ce au obiceaio de ea de la Domnie pentru hram, şi înbrăcăminte şi hrana lor. Aseaminea şi Domniia mea am făcut milă rănduind să aibă a lua [loc liber] căte trei zăci de lei pe an, însă pi giumătate la sfiti Gheorghie, şi giumătate la sfiti Dimitrie. Şi fieaşte când această milă să li-o dea deplin. Aşijdirea şi un preut şi un ţircovnic ce vor fi la bisearică facem Domniea mea milă cu dănşii şi pe preut îl ertăm de dajdea domneasca şi de dajdea vlădicească şi de alte dări şi angherăi de toate să fie apărat cum şi ţircovnicul încă să fie scutit de bir ca să fie de slujbă bisearicii, a cărora smerite rugi şi pomeaniri Dumnezău sfântul să le primească pentru paza ţărai cu linişti şi pentru ertarea tuturor pravoslavnicilor Creştini, dintru a căruea bogată milă să aflam şi noi ertare de păcate şi s[ă]n[ă]tate. Şi pohtim şi pre alţi luminaţi Domni ce vor fi în urma noastră cu stăpânirea aceştii ţări să le întărească această puţina milă pentru a domniilor sale vecinică pomenire.

1767 Ion 13—7275

Io Grigorie Kalimah vvoda (m. p.)

(Pecete mică roşie aplicată).

Antioh F. logof. procit. toh

Simion Burgheli pisah

S'au trecut la condica Divanului.

LI.

1775. Iunie 4.

Grigorie Alexandru Ghica Vodă dă mănăstirii de călugăriţe Vănători Pietrii câte 30 lei anual din vamă, 20 cumpene de sare pe tot anul şi patru „liode" fără bir.

Noi Grigorie Alexandru Ghica Voevoda, bojio milsti Gspdar Z. Moldavscoi.

Facem ştire cu această carte a Domniei mele, tuturor cui se cade a şti, pentru schitul de lângă Piatră, de la Vănătorii Pietrii, de piste Bistriţe ot ţinutul Niamţului, că viind înainte Domniei mele stariţa şi cu căteva călugăriţe a schitului acestue, cu plângere au arătat, pre cum să schitul acesta iaste foarte lipsit de cele trebuincioase. Şi fiind iale nişte serace nu au putinţe ca se poată ţine schitul, şi cum că au avut cărţi de miluire, atăt de la Domnia mea din cea laltă trecută Domnie a noastra, căt şi de la alţi luminaţi Domni. Şi toate acele în vreme răzmiriţilor, fiind puse la un loc în pământ s'au stricat şi au putrezit. Deci Domnia mea după cum pentru alte mănăstiri asemine şi pentru acest schit, n'am trecut cu vederea, ci milostivindu-ne am dat şi am miluit pe acest schit, hotărând prin carte aceasta, ca să aibă a lua pe tot anul căte treizăci lei de la vama gospod: însă 15 lei să ea la sveti Dimitrie, şi 15 lei să ea la sveti Gheorghi, pentru undelemnu, tămăe, vin şi altele ce sint trebuitoare piste anu la svăntul schit. Şi să mai ea şi căte doaozăci cumpene de sare pe tot anul de la ocnă. Asijderea ne-am milostivit Domnia mea, şi pentru poslușanie acestui svănt schit rănduim şi hotăram ca pentru patru liodi streini fără bir în visterie, şi fără nume din vre un sat a Moldovei, ce ş-ar găsi stariţa şi călugăriţele, pentru poslușanie schitului să fie ertaţi şi scutiţi pe capetele lor de toate dările şi angariile, şi nesupăraţi de către nime. Drept acea poruncim Domnia mea, dum. ispravnici i dum. vel vameş, i dum. cămăraş de ocnă şi altor boiari şi zapcii, văzind carte Domnii mele, cu toţi se aveţi a urma după cum poruncim mai sus. Int'alt chip să nu fie. 1775 Ionie 4

Grigorie Ghica Vodă (m. p.)

(Pecete mică roşie aplicată).

LII.

1778 Ianuare 21.

Constantin Dimitrie Moruzi voevod dă mănăstirii Gărcina 21 lei şi 60 bani din „vama cea mare domnească".

Noi Costandin Dimitrie Moruz vvod boj. milst. gspdar Z Moldavski.

Facem ştire cu această carte a Domnii mele, pentru rugă toarile noastre călugăriţele de la svănta mănăstire Gărcina ot ţinutul Niamţului, unde să cinsteşte şi se prăznueşte hramul Pogarăre svăntului Duh, că viind înainte Domnii mele, arătatu-ni-au cărţi de la alţi luminaţi Domni de miluire ce au avut prin care arată ca să aibă a lua pe tot anul la zioa hramului căte 21 lei 60 bani pentru praznic şi rugăndu-se ca şi Domnia mea să întărim. Pentru acea iată dar că şi Domnia me milostivindu-ne întărim acească miluire ce au avut şi hotărăm printr'această carte al Domnii mele, ca se aibă a lua nelipsit pe tot anul la zioa hramului căte doaă zăci şi unul lei şase zăci bani, din vama cea mare domniască. Şi ori de va fi vama văndută, ori de va fi dată în credinţa, acesti bani să li să dea nelipsit, ca se fie pentru cheltuială praznicului, însă 7 lei pentru 4 cameni morun serat căte 1 leu 90 bani camăna. Şi 5 lei pentru 5 cameni somnu căte 1 leu camăna ; şi 5 lei pentru 10 vedre vin căte 60 bani vadra; şi 3 lei 90 bani pentru 3 ocă lumini ceară căte 1 leu 30 bani oca ; şi 90 bani pentru 4 oca orez. Drept acea poruncim Domnia mea d-lui vel vameş pe tot anul să aibă a da mila arătată mai sus neschimbată la zioa hramului. Şi poftim Domnia mea şi pe alţi luminaţi Domni ce vor fi în urma noastră ca se întăriasca aceasta milă pontru al Domniilor sale vecinică pomenire.

Const. Muruz voevoda (m. p.).

1778 Ghen 21

(Pecete roşie aplicată). F. logof.

Pe contra pagina: S'au trecut la condica Divanului de Ioan Nicolai condicar.

LIII

Iaşi 1778 Mai.

Costantin Dimitrie Moruzi voevod face danii şi dă scutiri mănăstirii Gărcina şi slujbaşilor ei.

Cu mila lui Dumnezeu noi Constandin Dimitrie Muruz vvod Domn ţerăi Moldavii.

Facem ştire cu acest hrisov al Domnii mele tuturor cui se cade a şti. Că viind înainte Domnii mele rugătoare noastră starița şi cu tot soborul călugăriţilor de la mănăstire Gărcina, ot ţinutul Niamţului, unde iaste hramul Pogorărea svăntului Duh arătatu-ni-au hrisoave de miluire ce au avut mănăstire aceasta de la răposaţi Domni ce au fost mai înainte şi rugându-ne ca şi Domnia mea se întărim, milostivitu-ni-am Domnia mea şi precum pentru alte svinte mănastiri aşa şi pentru mănăstire aceasta n'am trecut cu vedere, ce iată printr'acest hrisov al Domnii mele hotărăm, ca doi preoţi şi un diacon ce vor sluji la svănta mănăstire aceasta se fie scutiţi de dajde domniasca şi vlădicească, cum şi pentru trei oameni streini însă făr de bir în visterie şi fără nume din vreun sat al Moldovei ce ar ave mănăstire pentru poslușanie, încă să fie scutiţi de bir pe capul lor şi de toate alte angarii nimănui nimică să nu dea. Aşijdere şi pentru folărit măcar de ar şi da alta mănăstiri, iar aceasta nimică se nu dea nici se fie supărată. Osebit m-am milostivit Domniea mea şi hotărăm ca se aibă a scuti la vreme desetinii una sută stupi de desetină. Şi la vreme goştinei una sută oi de goştină ; pe aceste bucate nici un ban să nu dea. Căci această milă de mai sus arătată s'au dat sfintei mănăstiri ca să fie pentru chivernisala seracilor calugăriţe ce petrec la această mănăstire. Cari pentru ca se să păzască nestrămutat poruncim Domnia mea d-v. boiari şi altor slujbaşi ce viţi umbla cu acesti slujbe, toţi se vă feriţi şi întru nimicăsupărare le aceli ce sint aratati mai sus se nu îndrăzniţi a face, ce la toati după cum hotărăm Domnia mea prin hrisovul acesta aşa se să urmeze. Şi poftim Domnia mea şi pe alţi luminaţi Domni pe cari svăntul Dumnezeu va rândui în urma noastră la domnie aceşti ţări, se nu surpe mila acestii svinte mănăstiri, ce mai vărtos să miluiască şi se întăriască pentru al Domnilor sale cinste şi vecinică pomenire. S'au scris

hrisovul acesta la scaonul Domnii mele în oraşul Iaşi întru cea dintăi Domnie a noastra la Moldavia, în anul dintăi.

Ani 1778 Mai

Noi Constantin Muruz voevoda (m. p.)

LIV

1780 Martie 30.

Constantin Dimitrie Moruzi voevod dăruește schitului dela Vănători Pietrei 20 lei din vama domneasca şi 20 cumpene de sare.

Noi Costandin Dimitriu Muruz Vvod milst. gspdar zaml Moldavscoi

Facem ştire cu această carte a Domnii mele tuturor cui să cadi a şti, pentru schitul de lăngă Piatră, de la Vănătorii Pietrei ot ţănutul Niamţului undea să cinsteşti şi să prăznueşti hramul Preobrajănii la care sfănt lăcaş lăcuescu călugăriţe. Că viind înainte Domnii mele stariţi şi cu căteva călugăriţi a schitului acestuea, ni-au dat jalobă precum că schitul acesta iaste foarte lipsit de celi trebuincioasă. Şi fiind eli nişte săraci nu au putinţă ca să poată ţine schitul. Deci după jaloba lor m-am milostivit Domnie me şi am miluit pe acest schit, hotărând printr'această carte, ca se aibă a lua pe tot anul căte două zăci lei de la vama gospod însă, zăci lei să ea la sfeti Gheorghie şi zăci lei la sfeti Dimitrie. Şi să mai ea şi căte doâzaci cumpini sarea pe tot anul de la ocnă, adecă patru sute ocă. Drept acea poruncim Domniea mea d-sale vel vameş, d-sale cămăraş de ocnă, văzănd cartea Domnii meli, să aveţi a-i urma după cum poruncim mai sus. Aceasta poruncim 1780 Mart 30

(Pecete mică roşie aplicată)

LV.

1782 Dechembre 10.

Alexandru Constantin Mavrocordat voevod face danii mănăstirii Gărcina în mare parte ele sunt cele de mai înainte cunoscute. Nu se uită „fălaris“ ul.

Cu mila lui Dumnezeu noi Alexandru Costandin voevod Domn Ţeri Moldaviei.

Să face ştire cu acest hrisov a Domniei meli, pentru rugătoarile noastre călugăriţile de la mănăstirea Gărcina ot ţinutul

Niamțului, undea să prăznuești hramul Pogorărea svântului Duh. că prin jaloba ce au dat Domniei meli stariţa dinpreună cu tot soborul au arătat că au hrisoave și cărți, de mila ce au avut de la alți Domni. Și s'au rugat ca și de la Doamnie me să aibă asămine. Cărora făcăndu-li-să cercetare prin d-lui vel vist s'au adeverit din hrisoavile altor Domni mila ce-au avut și că iasti adevărată cerire lor. Deci dar Domnie me găsind că cu cale iaste cerire lor și să cadi a ave puțin ajutor de milă după cum pe altea svintea dumnezăești lăcașuri cu celi ce s'au socotit s'au ajutorit asămine pe această mănăstire printr'acest hrisov hotărăm ca să aiba a scuti aceste bucate adică una sută stupi de desătină și doaâ sutea vedri vin de vădrăritu și una sută oi de goștină, Așijderea să aibă a lua pe totu anu nelipsit la zioa hramului cătea două zăci și unul pol lei din vama ce mare domniască, cum și cătea șasa sute ocă sare pentru triizaci cumpeni de la ocnă și ori de va fi vama și ocna văndută sau de vor fi date în credinți, acești bani și sare tot să li să de nesmintit, ca să le fie pentru cheltuiala praznicului. Așijderea am mai făcut Domnie me milă pentru doi preoți și unul diacon ce vor sloji la această mănăstire să fie scutiți de toate dajdiile vlădicești și domnești cum și de toată altea dări și angării ori căte ar fi asupra altor preoți aceștie întru nimică să nu fie supărați. Cum și pentru trii oameni streini făr de biru în visterie ce-ș vor putea găsi ca să le fiea pentru poslușnic mănăstirii i-am ertat de bir și de alte angării. Insă acești oameni să-i scoată di piste hotar dintralte părți streine. Și în vreme ce-i vor scoate să-i ducă înaintea dregătorilor ținutului acelue ce să va megeesi cu ace margine ca să-i cercetezi și adeverindu-i că sint streini să aibă a le da răvaș spre adeverire. Ca după acel răvaș și ispravnicii de ținut. Niamțului să le de altu răvaș ca să fie apărați și scutiți atăt de biru cum și de alte angării. Așijdere și pentru folăris macar de ar da alte mănăstiri iar această nimică să nu de nici să fie supărată. Drept acee poruncim Domnie me slujbașilor desătnici i vădrari și goștinari cum și d-ta vel vameș i d-ta vel cămăraș de ocnă și d-v ispravnici de ținutu Niamțului cum și altor slujbași și zapcii ce viți fi rănduiți cu ori ce fel de slujbe și po-

ronci cu toti să aveţi a urma întocma şi asămine precum mai sus s'au arătat. Şi poftim Domnie me şi pe alţi luminaţi Domni care din pronie lui Dumnezău vor fi în urma noastră să nu strice această puţină milă ce mai vărtos să întăriască pentru a domniilor sale vecinică pomenire. Scrisu-s-au hrisovul acestă la scaunul Domniei meli în oraş Iaşii întru ce dintăi Domnie a noastră la Moldaviea la anul dintăi.

Noi Alexandru voevoda

let 1782 Dechembr 10

(Pecete roşie aplicată)

Mat. Cant. vel vist procittoh

LVI

1786 Ianuarie 1.

Alexandru Ioan Mavrocordat voevod întăreşte daniile mănăstirii Topoliţa.

† Cu mila lui Dumnezeu noi Alexandru Ioan Mavrocordat voevoda Domn ţării Moldaviei.

Să faci ştiri prin acest hrisov al Domnii mele pentru mănăstire cea să numeşti Topoliţa de la ţinutul Niamţului, unde să prăznueşte hramul Tăerea cinstitului cap a svăntului Ioan Botezătorul, că viind cu jalobă către Domniea mea starita din preună şi cu soborul călugăriţilor ce lăcuesc acolo, au arătat căteva hrisoave de la alţi Domni trecuţi din care s'au adiverit că în vremili de atuncea au fost agiutorită aceasta mănăstire cu mai multe domneşti mile. Iar de la o vremi încoaci li s'au tot scăzut pară acum au rămas mai cu totul esterisită. Şi fiindcă iale din căte au fost mai înainte încă s'au mai înmulţit la număr, şi ne avănd mănăstirea niscaiva venituri, sau alt chip de agiotorio de către vre o parte, să află lipsite de ceale mai multe trebuincioasă aţăt mănăstirea cum şi ealea. Şi cu multă plăngere s'au rugat ca să nu trecem cu vedere, cea bine voind şi acest cuviincios lucru a fi şi această mănăstire înpărţăşită din domneasca noastră milă, iată miluindu-o hotărăm prin hrisovul acesta, ca de acum înainte să aibă a lua din vama gospod pe tot anu nestrămutat căte triizăci lei la zioa hramului, cum şi la slujbile visteriei să aibă a scuti una sută stupi sau sfini de desătină, iar pe căţi vor

trece mai mulţi să plătiască ca şi alte mănăstiri la zăcea bucate un leu vechio. Cum şi una sută oi de goştină. Aşijdere şi pentru cinci liodi oameni streini aduşi de piste hotar din tralte părţi care fiind adiveriţi de streini că n'au fost nici odată birnici într'acest pământ să fie scutiţi şi apăraţi de tot birul visteriei cum şi de toate alte dări şi angării ori căte vor fi asupra altor lăcuitori, lasindu-să să fie numai pentru slujba aceştii mănăstiri. Deci poroncim Domnie mea atăt dregătorilor de ţinuturi i altor boeri slujbaşi, cum şi vel vameş i slujbaşilor desătnici şi goştinari ori în credinţa sau vănzări vor fi aceşte slujbi nesmintit să aibă aceste mile. Şi de cătră toţi să-s urmezi întocmai după hotărăre hrisovului. Poftim Domniea mea şi pe cei din mila lui Dumnezeu rănduiţi Domni la această ţară în urma noastră să nu străce această, puţină miluire, cea mai vărtos adaogănd să întărească pentru a domniilor sale vecinica pomenire. Scrisu-s-au hrisovul acesta la scaunul Domnii mele în oraşul Iaşăi intru cea dintăi Domnie a noastră la Moldavie în anul al doile

1786 Ghenari 1

Io Alexandru Mavrocordat voevoda [m p]

[Pecete mare roşie pompoasă aplicată]

Matei Canta vel vist procit toh

LVII

1786 Mart 16

Alexandru Ioan Mavrocordat voevod scrie marelui agă Ianculeu şi marelui ban Dimitrie Sturza ispravnici de Neamţ să ajute maicile dela schitu Vănători.

Noi Alexandru Ioan Mavrocordat bjio milst gosp. Zeml. Moldavscoi.

Cinstiţi credincioşi boerii Domnii mele D-ta Alexandru Ianculeu biv vel agă i D-ta Dimitrie Sturza biv vel ban ispravnici dă ţinut Neamţului sănătate. Şi jaloba ce au dat către Domnie me cari vi să trimite călugăriţile de la schitul Vănatori, di la acel ţinut pre larg veţi înţălegi cerire ce fac. Deci fiindcă prin hrisoavile de milă ce au cari li s'au întărit şi de cătră Domnie me li să cuprinde ca si aibă a scuti patru liodi oamini streini

pentru slujba schitului. Pentru cari veți face D-v cercetare și asupra ceririi lor, pentru acel om ce arată, că li-ar fi de mari trebuință, mai ales pentru trecătoare apii Bistriții și după cum va fi cu cale le veți așeza. Socotind ca să le cadă și lor cu odihnă și visterie să nu să pagubească cum și lăcuitorilor acelui sat să nu să pricinuiască vre-o stricăciune.

1786 Mart 16.

Formă de scrisoare. Pe copertă stă scris:

Cinstiți credincioși boerii Domnii mele d-lui Alexandru Ianculeu biv vel agă i d-lui Dimitrie Sturza biv vel ban ispravnici de ținut Neamțului daite zdraste. Trecut în condică. Inchis cu pecete roșie de ceară.

LVIII.

Roman 1792 Mart 8.

Alexandru Constantin Moruzi voevod întărește toate daniile domnești facute mănăstirii Gărcina.

Cu mila lui Dumnezeu noi Alexandru Costandin Muruz voevoda Domn țării Moldaviei.

Cu acest hrisov al Domnii mele, să face știre, pentru călugărițele ce lăcuescu la mănăstire Gărcina de la ținut Niamțului unde să prăznuește hramul Pogorărei Duhului Sfântu că arătând hrisoavile altor luminați Domni ce au fost mai de'naínte de noi pentru mila ce au avut spre ajutoriol acestii mănăstiri, și rugându-s prin jaloba ce au dat ca și de la Domnie me să aibă asămine și să li să întăriască prin hrisov. N'am trecut cu videre rugăminte lor, și iată prin domnescul nostru hrisov mi luindu-le hotărăm, ca să aibă a scuti aceste bucate la vreme slujbilor visterii adică una sută stupi sau sfini de desătină și doaă sute vetri vin de vădrărit din drepte viile mănăstirii. Și una suta oi de goștină. Așijdire să aibă a lua pe tot anul nestrămutată la zioa hramului căte două zaci și unul pol lei din vama ce mari domniască, cum și căte șasă sute ocă sare pentru trii zăci cumpene de la ocna gospod. Și ori în vănzare sau în credință de va fi dată vama și ocna acești bani cum și sare să li

să de nesmintit ca să le fie pentru cheltuiala bisericii. Aşijdere şi pentru doi preoţi şi unul diacon ce vor sluji la această mănăstire să fie scutiţi şi apăraţi de toate dăjdiile vlădiceşti şi domneşti cum şi de toate alte dări şi angării ce vor fi asupra altor preoţi. Cum şi pentru trei ludi oameni streini fără de bir în visterie cari fiind adiverit prin mărturie dregătorilor de margini că sint cu adevărat streini dintr'altă ţară şi n'au fost nici odată birnici în pământul Moldavii. Să fie scutiţi şi apăraţi de tot bir visteriei, cum şi de toati alte dări şi angărie ori căte vor fi asupra altor lăcuitori, lăsându-să ca-s fie numai pentru slujba acestii mănăstiri. Deci poroncim Domnie me atăt slujbaşilor desătnici, vădrari şi goştinari, vameş şi cămăraş de ocnă cum şi dregătorilor de ţinut, de cătră toţi să-s urmezi păzindu-s întocmai după hotărârea hrisovului. Poftim Domnie me şi pe cei de Dumnezău aleşi şi rănduiţi Domni în urma noastră cu Domnie aceşti ţări să nu surpe această puţină milă, ce mai vărtos să întăriască şi să adaogă pentru a Domniilor sale veşnică pomenire. Scrisu-s-au hrisovul acesta la scaunul Domnii mele în oraşul Romanului întru ce dintăi Domnie a noastră la Moldavie în anul din tăi 1792 Maio 8

Noi Alexandru Muruz voevoda (m. p.)

[Pecete mici roşie aplicată]

LIX

Iaşi 1795 Iulie 3.

Voevodul Alexandru Calimachi face danii mănăstirii de maici Gârcina din ţinutul Neamţului.

Cu mila lui Dumnezeu noi Alexandru Ioan Calimah voevod Domn ţerăi Moldaviei.

Să faci ştire cu acest hrisov al Domniei meli, pentru călugăriţăle ci să află petrecătoare la mănăstire Gărcina de la ţinutul Niamţului unde să prăznueşte hramul pogorării Duhului svănt, că arătându-ne hrisoavele altor luminaţi Domni de miluire ce au avut, şi rugându-să ca şi de cătră Domnie me să li să întăriască ace miluire, n'am trecut cu videre rugăminte lor, ce iată prin domnescul nostru hrisov hoterăm ca la slujbile visteriei să aibă

a scuti aceste bucate adecă: una sută stupi i sfini de desătină şi două sute vedre de vădrărit din drepte viile mănăstirei şi una sută oi de goştină. Aşijdere să aibă a lua pe tot anul căte doaă zăci şi unul pol lei din vama ce mare gsod, cum şi căte şasă sute ocă sare pentru treizăci cumpene de la ocna gospod. Şi ori în vănzare sau în credinţă de va fi dată vama şi ocna aceşti bani cum şi sare să li să de nesmintit. Asămine şi pentru doi preuţi şi un diiacon ce vor sluji la această mănăstire, să fie scutiţi şi apăraţi de toate dăjdiile vlădiceşti şi domneşti cum şi de toate alte angarii, ce vor fi asupra altor preuţi. Cum şi pentru trii liodi oameni streini făr de bir în vistierie, ce vor pute găsi şi a duci de piste hotar, care să fie adeveriţi prin mărturie dregătorilor de margine că sănt streini, să fie scutiţi de tot birul vistierii, cum şi de toate alte angării ori căte vor fi asupra altor lăcuitori ai ţării. Drept acea poroncim Domnie me d-tale camaraş de ocnă, vel vameş de carvasara i slujbaşilor desătnici i vădrari şi goştinari, cum şi dregătorilor ţinutului de cătră toţi să să urmeză întocma şi pre deplin după cum să cuprinde prin hrisovul acesta. Poftim Domnie me pe alti fraţi luminaţi Domni pe care-i svăntul Dumnezău îi va orăndui în urma noastră cu domniea aceştii ţări să nu străce această milă, ce mai vărtos să adaogă şi să întăriască pentru al Domniilor sale vecinică pomenire. Scrisu-s-au hrisovul acesta la scaunul Domniei mele în oraşul Eşii întru ce dintăi Domnie a noastă la Moldavie în anul dintăi. la let 1795 Ioli 3

Noi Alexandru Kalimah voevoda [m. p].

(Pecete mare roşie aplicată)

Iordachi Roset vel vist procit.

LX

Iaşi 1798 Aprilie 27.

Alexandru Calimachi scuteşte de dări trei preoţi, cari slujesc la schitul Văratecul.

Noi Alexandru Ioan Calimah Vvod: cu mila lui Dumnezău Domn ţării Moldovei.

Să faci ştire cu această carte a Domnii meli pentru schitul Varaticul de la ţinutul Niamţului, că dănd jalobe catră Domnia

mea starița înpreună cu tot soborul călugăriților de acolo au arătat cum că pitrecire lor să află cu mari greutate fiind lipsite de celi trebuincioase. Și piste alte greutăți și necuprindere, ce au de multe ce li trebui, au și această osăbită greutate, că având trei preuți cari deapururea să află slujind sfântului jărtvenic la numitul schit nu au nici o putere de a le plăti hrana spre mulțămire slujbei ce fac. Și au făcut rugămintea ca cu cea ce să va socoti să ajutoreze cu o oareșce puțină milă ca să poată ținea acei trei preuți ce sunt trebuincioși a să afla nelipsit. După care jalobă ce ni-au dat făcându-să cercetare, și adeverindu-ne Domniea mea că acolo la numitul schit să află sobor de mult număr de călugăriți și că li iaste petrecirea cu multă supărare și lipsă, și socotind că la un sobor ca acela dapururea iaste trebuință a să afla trii preuți slujitori, nu li-am trecut cu videre rugămintea ci milostivindu-ne asupra lor, iată li s'au dat aceasta carte a Domnii mele prin care hotărâm ca trii preuți ce să vor afla slujind la numitui schit, cătea oi i stupi și sfeni vor avea drept bucate a lor să fe scutiți de goștină, și de desatină nimăruia nici un ban să nu dea nici să-i supere de cătră slujbași cu vre o cerire de plată, ca să le fiea spre mulțămire slujbei și ajutoriol chivernisolii casilor sale. Numai și preuții să să feriască de a nu numi niscaiva bucate streine supt numele lor ca să le scutească cu care să aducă paguba slujbelor visteriei, că dovedindu-să că au urmat un chip de vecleșug ca acestă, atunci nu numai că vor plăti îndoit bucatele ce vor avea dar li să va strica și mila aceasta. Deci poroncim Domniea mea slujbașilor goștinari și desătnici cum și altor zapcii ce veți fi orănduiți cu slujbele Domnii mele acolo la ținutul acela, văzind carte aceasta a Domnii mele să aveți a urma cu toții întocma precum mai sus să hotarăști.

l. 1798 Av. 27

(Pecete mică roșie aplicată)

S'au trecut la condica visteriei.

LXI

1800 Mai 5.

Voevodul Constantin Ipsilanti întăreşte scutirile vechi şi face noi danii mănăstirii Gârcina.

Noi Costandin Alexandru Ipsilant Vvoda Domn cu mila lui Dumnezău ţării Moldaviei.

Să faci ştire cu aciastă carte a Domniei mele, pentru călugăriţăle ci să află petrecătoare la mănăstire Gărcina de la ţinut. Niamţului, unde să prăznueşti hramul pogărării Duhului sfănt; că arătându-ne hrisoavile altor luminaţi Domni de miluire ce au avut, şi rugându-să ca şi de cătră Domnie me să li să întăriască ace miluire, nu li-am trecut cu videre rugăminte, ci iată prin această carte a Domnii mele, le întărim asămine mila şi hotărăm, ca la slujbile visteriei să aibă a scuti aceste bucate, adecă una sută stupi i sfini de desătină, şi doâ sute vedri vin de vădrărit din drepte viile mănăstirei, şi una sută oi de goştină. Aşijdire să aibă a lua pe tot anul căte doâ zăci şi unul pol lei din vama gspod cum şi căte şasă sute ocă sare pentru trei zăci cumpene de la ocna gospod. Şi ori în vănzare sau în credinţă de va fi dată vama şi ocna, aceşti bani cum şi sare să li să de nesmintit. Asămine şi pentru doi preoţi, şi un diacon ce vor slujă la aciastă mănăstire, să fie scutiţi şi apăraţi de toate dăjdiile vlădiceşti şi domneşti, cum şi de toate alte angării ce vor fi asupra altor preoţi. Cum şi pentru trei liodi oameni streini, făr de bir în visterie ce-ş pot găsi şi aduci de pist hotar care să fie adiveriţi prin mărturiea dregătorilor de margine că sănt streini, să fie scutiţi de tot birul visteriei, cum şi de toate alte angării ori căte vor fi asupre altor lăcuitori ai ţării. Drept aceea poroncim Domnie me d-s cămăraş de ocnă i vel vameş de carvasara i slujbaşilor desătnici i vădrari şi goştinari cum şi dregătorilor ţinutului, de cătră toţi să-s urmeză întocma după cum mai sus să cuprinde prin carte aciasta a Domniei meli.

lt. 1800 Maio 5.

(Pecete roşie aplicată)

Procit vel logof.

S'au trecut la condica visteriei.

LXII

Iași 1802 Febr. 12.

Alexandru Vodă Suțu întărește daniile vechi și face altele noi schitului Văratec.

Cu mila lui Dumnezeu noi Alexandru Suțu Voevoda Domn țării Moldaviei.

Să faci știre cu acest hrisov al Domniei mele pentru schitul Varatecu de la țănut Niamțului, unde să cinstește și să prăznuește hramul Adormire pre sfintei de Dumnezău născatoare și pururea feceoarei Marie, că prin jaloba ce ni-au dat starița înpreună cu călugărițile ce să află petrecătoare acolo, au aratat că au hrisoave și cărți gpod. de miluire de la cei mai înainte de noi luminați Domni rugându-să ca și de cătră Domnie me să li să întăriască miluire ce au, și să li să și mai adaogă mila pe cât să va socoti. Deci cercetând Domnie me stare pitrecerilor lor, și adeverindu-ne că să află făr de nici un agiotor, cum și din hrisoavile și cărțile gpod ce ni-au arătat văzându-să că au avut cuprindire de milă, și socotind că să cade a fi agiotorate, n-am trecut Domnie me cu videre, ce milostevindu-ne iată prin hrisovul acesta le întărim și hotărăm ca să aibă acest schit pe tot anul din vama gspod. căte una sută lei la zioa hramului. Cum și la slujbile visteriei să aibă a scuti: una sută cinci zăci stupi i sfini de desătină. Iar pi ce vor ave mai mult să plătiască ca și alte mănăstiri de zăci bucate unul leu vechio. Și trei sute oi de goștină mai adaogându-le una sută cinci zăci oi piste una sută cinci zăci ce au avut mai înainte. Cum și la vreme vădrăritului tot vinul ce vor faci din zăci pogoani vie ce vor fi drepte a schitului, însă cu șasă pogoane vie ce li s'au mai adaos mila și de cătră Domnie me, piste patru pogoane ce au avut mai înainte, cum și tot vinul ce va strânge schitul acesta de milosteniea, vădrărit să nu plătească, nici să să supere de cătră slujbași cu cerire de plată. Așijdere să aibă a lua pe tot anul căte doă mii ocă sare din ocna gospod cari sari ori în credință de să va căuta slujba ocnii, sau în vânzare de va fi să să de pe tot anul nesmintit. Osăbit am mai făcut Domnie me mila cu schitul acesta și

hotărăm ca suma oilor ci să arată mai sus că au să scutiască de goştină, să nu fie supărate nici de cătră saigii cu luare de oi pentru mumbaea fiind pentru trebuinţa soborului de călugăriţi ci să află petrecătoare acolo. Cum şi trii preoţi ce să vor afla slujând la numitul schit căte oi i stupi şi sfini vor ave drepte bucate a lor să fie scutite de goştină şí de desătină, nimănuiea nici un ban să nu de nici să să supere de cătră slujbaşi cu vre o cerire de plată ca să le fie spre mulţămire slujbei, şi agiotoriol chivernisălei casălor sale. Numai şi preoţii să să feriască de a nu numi niscavai bucate streine supt numile lor că să le scutiască, cu cari să aducă pagubă slujbelor visteriei că dovedindusă că au urmat un chip de vicleşug ca acesta, atunci nu numai că vor plăti îndoit bucatile ce vor ave, dar li să vor strica şi mila aceasta. Drept acea poroncim Domnie me vel vameş de carvasara, i cămărăşilor de ocnă i slujbaşilor goştinari i desătnici şi vădrari, cum şi saigiilor ce vor fi rănduiţi pentru strângere oilor mumbaelii, şi altor zapcii, cu toţii să aveţi a urma întocma după cum să arată mai sus prin hrisovul acesta pazându-să la toate nestrămutat. Şi poftim Domnie me şi pe alţi fraţi luminaţi Domni, pe care sfântul Dumnezău îi va orândui în urma noastră la Domnie aceştii ţări să nu strice această milă, ce mai vărtos să adaogă şi să întăriască pentru a Domniilor sale vecinică pomenire. Scrisu-s-au hrisovul acesta la scaonul Domniei mele în oraşul Eşii, întru ce dintăi Doamne a noastră la Moldavie în anul dintăi. In anul 1802 Februar 12.

Noi Alexandru Suţu voevoda [m. p.]

(Pecete mare roşie aplicată)

S'au trecut la condica
Visteriei Const. Veisa ot vist.

LXIII

1802 Febr 16.

Alexandru Vodă Suţu întăreşte vechile danii domneşti făcute schitului de maici Vânătorii Pietrii din ţinutul Niamţului.

Noi Alexandru Neculai Suţ Vvoda cu mila lui Dumnezău Domn Ţării Moldovei.

Să face ştire cu această carte a Domnii mele pentru schitul Vânătorii Pietrii de la ţinut Niamţului unde să prăznueşte hra-

mul Sahimbarea la faţă a Domnului nostru Iisus Hristos, că viind starița de acolo înpreună şi cu o samă de călugăriţi, au dat jalobă către Domniea mea arătând că au cărţi de miluire de la luminaţii Domni de mai înaintea cu oareşcare cuprindere de milă, rugându ca să-s învoiască şi de către Domniea mea. Deci după jaloba ce ni-au dat cercetându-să şi aflându-să că schitul acesta iaste lipsit de mulţe trebuincioase şi văzându-să şi din cărţile gospod ce ni-au arătat că au avut cuprindire de milă, şi socotind că să cade a fi ajutorat nu li-am trecut cu videre rugămintea, ce milostivindu-ne, iată prin aceasta carte a Domnii mele le întărim şi le hotărăm ca să aibă a lua pe tot anul nestrămutat căte două zăci lei milă din vama gospod. Insă aceşti bani să-i ea: zăci lei la sfete Gheorghi, şi zăci lei la sfeti Dimitrie ca să fie pentru untdelemn, vin, tămăe şi altili, cum şi din ocna gospod să ea căte patru sute ocă sare pe an, care bani şi sari ori în credinţă de să vor căuta slujbele aceste, ori în vănzare de vor fi să să dea pe tot anul nestrămutat. Aşijdere şi la slujba desătinei să aibă a scuti treizăci stupi de desătină ci vor fi drepţi a schitului. Drept acea poroncim Domnie mea vel vameş de carvasara i vel cămăraş de ocnă i slujbaşilor desătinari şi alti zapcii, văzind carte această a Domnii mele să aveţi a urma întocma precum mai sus să hotărăşti. 1802 Febr. 16.

(Pecete roşie aplicată)

Vel. vist. Pe contra pagină
S'au trecut la condica visteriei.

LXIV.

Iaşi 1803 Ianuarie 27.

Alexandru Vodă Moruz întăreşte vechile danii domneşti şi face altele noi schitului Văratec.

Cu mila lui Dumnezău noi Alexandru Muruz Domn ţării Moldaviei.

Să faci ştire cu acest hrisov al Domniei mele pentru schitul Văraticul de la ţănut Niamţului, undi să cinsteşte şi să prăznueşte hramul Adormire Pre sfintei de Dumnezău Născătoare şi purure fecioarei Mariei, că prin jaloba ce ni-au dat starița înpreună cu călugăriţele ci să află petrecătoare acolo au arătat că

au hrisoave şi cărţi gpod, de miluire de la cei mai înaintea de noi luminaţi Domni rugându-să ca şi de cătră Domnie me să li să întăriască miluire ce au, şi să li să şi mai adaogă mila pe cât să va socoti. Deci cercetând Domnie mea stare pitrecirii lor, şi adiverindu-ne că să află fără de nici un agiotorio, cum şi din hrisoavile şi cărţile gspod ce ni-au arătat văzandu-să că au avut cuprindire de milă, şi socotind că să cadi a fi agiotorate, n-am trecut Domnie me cu videre, ce milostivindu-ne prin hrisovul acesta le întărim şi hotărăm ca să aibă a lua acest schit pe tot anul din vama gspod căte una sută cinci zăci lei la zioa hramului, cu cinci zăci lei ce s'au mai sporit de cătră Domnie mea mila. Cum şi la slujbile visteriei să aibă a scuti una sută cinci zăci stupi i sfini de desătină. Iar pi ce vor ave mai mult să plătiască ca şi altea mănăstiri de zăci bucatea unul leu vechio şi patru sute oi de goştină mai adăogându-le una sută oi peste trii sute oi ce au avut până acum, cum şi la vremea vadrăritului tot vinul ce or face din zăci pogoane vie ce vor fi drepte a schitului, cum şi tot vinul ce va strânge schitul acesta de milostenie, vădrărit să nu plătiască, nici să să supere de cătră slujbaşi cu cerire de plată. Aşijdire să aibă a lua pe tot anul căte doă mii ocă sare din ocna gpod, cari sare ori în credinţă de să va căuta slujba ocnii, sau în vănzare de va fi să să de pe tot anul nestrămutat. Osăbit am mai făcut Domnie mea milă cu schitul acesta şi hotărăm ca suma oilor ce să arată mai sus că au să scutească de goştină, să nu fie supărate nici de cătră salgii cu luare de oi pentru mumbaea, fiind pentru trebuinţa soborului de călugăriţi ci să afla petrecătoare acolo. Cum şi pentru zăci liodi oameni streini ce-ş vor aduce de acum înaintea dintr'altă ţară de piste hotar carii fiind adiveriţi prin mărturie dregătorilor de margini că sânt streini, şi că n'au fost nici odată birnici într'acest pământ, să fie scutiţi şi apăraţi de tot birul visteriei şi de toate alte dări şi angării ori căte vor fi asupra altor lăcuitori ai ţării ei întru nimică să nu fie supăraţi. Aşijdire şi trii preoţi ce să vor afla slujind la numitul schit câtea oi i stupi şi sfini vor ave drepte bucate a lor să fie scutite de goştină şi de desătină, nimăruea nici un banu să nu de nici să să supere de către slujbaşi cu vre o cerire de plată, ca să le fie spre mulţămire slujbii, şi

agiotoriol chivernisălei casălor sale. Numai şi preoţii să să feriască de a nu numi niscavai bucate streine supt numile lor ca să le scutiască, cu care să aducă pagubă slujbelor visteriei, că dovedindu-să că au urmat un chip de vecleşug ca acesta, atunci nu numai că vor plăti îndoit bucătile ce vor ave, dar li să va strica şi mila aceasta. Drept aceea poroncim Domnie mea d-v. ispravnici de ţănut i vel vameş de carvasara i cămăraşilor de ocnă i slujbaşilor goştinari i desătnici şi vădrari cum şi saigiilor ce vor fi rănduiţi pentru strângire oilor mumbaelei şi altor zapcii cu toţi să aveţi a urma întocma după cum să arată mai sus prin hrisovul acesta păzându-să la toate nestrămutat. Şi poftim Domnie me şi pe alţi fraţi luminaţi Domni pe care sfântul Dumnezău îi va orândui în urma noastă la domnie aceştii ţări să nu strice această milă, ce mai vărtos să adaogă şi să întăriască pentru a domniilor sale vecinică pomenire. Scrisu-s-au hrisovul acesta la scaunul Domniei mele în oraşul Eşii întru a doua domnie a noastră la Moldavie în anul dintăi.

la anul 1803 Ghenar 27

Noi Alexandru Muruz voevoda (m. p.).

(Pecete mare roşie aplicată).

Vel vist procit.

S'au trecut la condica visteriei.

LXV.

1803 Aprilie 30.

Alexandru Vodă Moruz întăreşte vechile danii domneşti schitului Vănătorii Petrii.

Noi Alexandru Const. Muruz vvoda cu mila lui Dumnezău Domn ţării Moldaviei.

Să faci ştire cu această carte a Domniei mele pentru schitul Vănătorii Pietrei de la ţinut Niamţului undi să prăznueşte hramul Schimbare la faţă a Domnului nostru Iis.-Hr. că viind starita de acolo dinpreună şi cu o samă de călugăriţi au dat jalobă către Domnie me arătând că au cărţi de miluire de la luminaţii Domni de mai înainte cu oareşcare cuprindere de milă, rugându-să ca să să învoiască şi de către Domnie mea. Deci după jaloba ce ni-au dat cercetându-să şi aflându-să că schitul acesta

să află făr de nici un agiotorio, şi văzăndu-să şi din cărţile gospod ce ni-au arătat că au avut cuprindere de milă, şi socotind că să cadi a fi agiotorat, nu li-am trecut cu videre rugăminte, ce milostivindu-ne prin această carte a Domniei mele le întărim asămine şi hotărăm ca să aibă a lua pe tot anul nestrămutat căte douăzăci lei milă în vama gspod. Insă aceşti bani să-i ea zăci lei la sfete Dimitrie, şi zăce lei la sfete Gheorghie ca să fie pentru untdelemn, vin, tămăe şi altile cum şi din ocna gspod, să ea căte patru sute ocă sare pe an cari bani şi sare, ori în credinţă de să vor căută slujbile aceste, ori în vănzare de vor fi să să de pe tot anul nestrămutat. Aşijdire şi la slujbile rusumaturi a visteriei să aibă a scuti una sută oi de goştină triizăci stupi de desătină ci vor fi drepţi a schitului, şi una sută vedri vin de vădrărit osăbit şi pentru patru liodi oameni streini ci ş-ar găsi şi ar aduci de acum de piste hotar fără de bir în visterie, cari să fie adiveriţi şi prin mărturie dregătorilor de margine că sănt streini şi că n'au fost în bir cu lăcuitorii ţărei Moldovei, să fie apăraţi şi scutiţi de tot birul visteriei şi de alte dări şi angării ori căte vor fi asupra altor lăcuitori ei întru nimică să nu fie supăraţi. Drept aceea poroncim d-v dregători ai ţinuturilor i d-li vel vameş, i vel cămăraş de ocnă i slujbaşilor goştinari, desătnici, şi vădrari şi altor zapcii de către toţi să să urmezi întocma precum mai sus să hotărăşte prin carte aceasta. 1803 April 30.

(Pecete roşie aplicată)

vel vist.

S'au trecut la condica visteriei.

LXVI.

Iaşi 1820 Februarie 15.

Mihail Vodă Şuţu întăreşte schitului din muntele Ceahlăului vechile danii domneşti.

Cu mila lui D-zeu noi Mihail Grigoriu Suţul Voevoda Domn ţării Moldaviei.

Să face ştire cu acest hrisov al domnii mele pentru schitul din muntele Ceahlăului, unde să prăznueşte hramul sf. Adormiri Prea sfintei Nascatoarei de Dumnezău, că după jaloba ce mi-au dat nacealnicul de acolo, s'au rugat ca după hrisoavele de miluire ce are dela luminaţi Domni de mai înainte, să să

întariască şi de către noi acea miluire. Deci cercetând Domniea mea şi văzând hrisoavele şi cărţile gospod de miluire ce are, nu am trecut cu viderea rugămintea ce ni-au făcut, ce prin acest hrisov întărim asămine şi hotărăm, ca să aibă a lua pe tot anul căte şasăzăci lei milă din vamă, însă pe jumătate la sf. Gheorghi şi jumătate la sf. Dimitrie cum şi la slujbile visteriei să aibă a scuti cincizăci oi de goştină, cincizăci stupi sau sfini de desătină, şi una sută vedri vin de vădrărit, avându-l din drepte viile sau de milostenie. Pe aceste bucate să nu fie supărat nici cu o cerire de plată. Aşijderea să aibă a scuti şi doi liodi oameni streini aduşi de acum înainte de peste hotar, şi adiveriţi prin mărturie dregătorilor marginii, că nu sănt din lăcuitorii pământeni, şi nici au vre un amestec de bir în pământul acesta, care mărturie cercetându-să de către visterie şi adeverindu-s că oamenii sănt streini să rămăi scutiţi de birul visteriei şi de toate havalelile şi angăriile, pentru ca să fie numai pentru slujba schitului. Poruncim dar Domniea mea d-v dregători i slujbaşilor goştinari desătnici şi vadrari, precum şi vameşilor de carvasara, şi tuturor altor zapcii, să aveţi a urma întocma după cum mai sus să hotărăşte. Poftim şi pe luminaţii Domni fraţii noştri cari din pronie dumnezaiasca să vor orândui în urma noastră ocărmuitori pământului acestuea să nu strămute această milă, ci mai vărtos să o întăriască şi să o adaogă pentru a domniilor sale veşnică pomenire. S'u scris hrisovul acesta la scaunul Domnii mele în oraşul Eşii întru cea dintăi domniea noastră la Moldavie în anul întăi. la let 1820 Febr 15.

Noi Mihail Sutu voevoda

(Pecete mare roşie aplicată).

S'au trecut în condica visteriei.

LXVII.

Iaşi 1823 Ianuarie 16.

Ion Sandul Sturza Voevod întăreşte vechile danii domneşti şi face altele noi schitului Pionul, din muntele Ceahlăului, ajuns în mare sărăcie.

Cu mila lui Dumnezău io Ioan Sandul Sturza voevod Domn ţării Moldaviei.

Să face ştire cu acest hrisov al Domniei mele pentru mănăstirea ci să numeşte Pionul din muntele Ceahlăului unde să

prăznueşte hramul Pogorării Duhului sfănt că prin jaloba ce ni-au dat Iosif ieromonahul igumenul mănăstirii au arătat că această mănăstire au avut oareşcare cuprindere de milă prin hrisoave gospod de la luminaţii Domni de mai înainte. Şi acum în vremea întămplărilor acestor de oştire, cazănd în prădăciune şi această mănăstire şi în ardere de foc au rămas de istov în răsipă şi în sărăcie arzăndu-i şi hrisoavele şi alte hărtii ce ave schitul. După care arătare de jalobă au făcut rugăminte ca să ne milostivim Domniea mea de a-i înoi miluirea ce au avut-o, mai făcăndu-i şi de la noi oareşcare adăogire milă spre ajutoriol mănăstirei în starea aceasta în care să află. Deci cercetănd Domniea mea şi încredinţăndu-ne asupra adevărului arătărilor acestora, pentru starea cea întru adevăr vrednică de milă în care să află această mănăstire iată prin acest hrisov al Domnii mele întărindu-i miluirea ce au avut cu oareşcare adăogire şi din partea noastră hotărăm, ca la slujbile visteriei să aibă a scuti trei sute oi de goştină, trei sute vedri vin de vădrărit şi trii sute stupi sau sfini de desătină. Pe aceste bucate avăndu-le mănăstirea drepte ale sale, să nu fie supărată de către slujbaş nici cu un fel de cerire de plată. Deosăbit să aibă a lua pe tot anul căte două mii ocă sare din ocna gospod, care sumă de sare sau în vănzare de vor fi ocnile, sau în credinţă de să vor căuta să să de nesmintit pe feştecare an în vremea hotărătă după ponturile ocnei, plătind însă mănăstirea analogon ce este legiuit al casii răsurilor căte douăzăci parale la suta de ocă, pe feştecare an căndu va priimi ţidula obicinuită din visterie, pentru slobozirea sării. Aşijderea să aibă a scuti şi doisprizăci liodi oameni streini aduşi de acum înnainte de piste hotar fără bir şi fără nici un amestec în pămăntul acesta, cari adiveriţi fiind prin mărturiea drăgătorilor marginei că sănt streini precum să hotăreşte, să fie scutiţi de birul visteriei şi de toate alte ori ce dări şi havalele a ţării. Poruncim dar Domniea mea d-v dregătorilor şi tuturor altora ce să cuvine să se urmezi de către toţi întocma şi prea deplin după hotărărea hrisovului acestuea al Domnii mele. Iar pe luminaţii Domni fraţii noştrii carii de la pronia ceriască să vor orăndui în urma noastră oblăduitori pămăntului acestuea, poftim, nu numai să nu strămute aceste miluire, ce mai vărtos să o întăriască şi se o adaogă pentru a Domniilor sale pururea fericită pomenire. S'au scris hrisovul acesta la Eşii, întru cea dintăi domniea noastră la Moldaviea în anul întăi. la let 1823 Ghen. 16.

Noi Ioan Sturza Vvoda

(Pecete mare roşie aplicată).

(Urmează)

Tipografia „Tiparul Moldovenesc", Chişinău, str. Principele Nicolae, 25.

TABLA DE MATERII a nr. 3/1934.

		Pag
1.	**T. G. Bulat.** Scutelnicii din Ţările romîneşti la 1810	211—223
2.	**Const. N. Tomescu.** Diferite ştiri din arhiva Consiliului eparhial—Chişinău	224—245
3.	**I. Gh. Pelivan.** Biserica veche din satul Răzenii, judeţul Lăpuşna	246—253
4.	**A. V. Sava.** Trei case din Chişinăul vechi . .	254—269
5.	**T. G. Bulat.** Două acte sorocene	270—274
6.	**L. T. Boga.** Documente basarabene	275—300
7.	**T. G. Bulat.** Din documentele mănăstirii Văratec.	301—322

ABONAMENTUL . . . . Anual Lei 200

REDACȚIA ȘI AD-ȚIA CHIȘINĂU, BULEVARDUL CAROL II, 73—75.